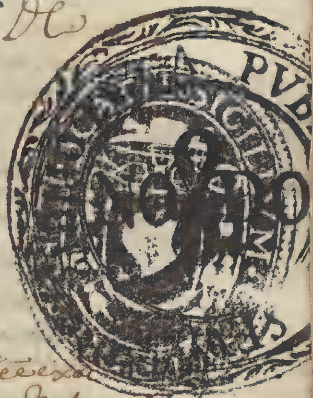
M. S. Lº pergamino con 80 hojas foliadas por
titulos. comprende dos. regularmente tratados, com
pleto

R = Lectura de sponsalibus et Matrimo-
nio.

[illegible]
[illegible]
qu
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Ad titulum De sponsalibus et De matrimonio

Ad rubricam

Omnem rem eiusque disputationem a def.e esse exordiendam non solum logici uerum et nostrates affirmant nam nisi sciamus id de quo agimus male progrediamur in eius disputatione et ideo in presenti uidendum est quid sint sponsalia et quid matrimonium.

In hoc tit. et disputatione seruabimus hunc ordinem primo loco de rubrica tractabimus et in ea aliquas questiones et deinde singula capita disputabimus in quib. ordine agit. Deo fauente de sponsalib. matrimonij diuorsii impedimentis dispensationib. clandestino matrimonio et alijs necessarijs quib. finitis totus finiet. titulus.

Sponsalia q.o ff futurarum nuptiarum promissio l. p.a ff. de sponsalib. cap. Nostrates 30 q. 5. Abbas in rubrica hoc tittulo n. 3. Azonius in summa C. de sponsalib. Couar. in 4.o p.a p.e cap. p.o n. p.o et probat hoc auerbi etimologia dicunt. enim sponsalia a spondendo que ueteres stipulabant sibi futuras uxores l. 2. et 3. ff. de sponsalib. l. sponsio de uerborum significatione tenet ita Alonsius de leo lib. 1. C. titulo de sponsalib. n. 2 et 3. [illegible]

Circa illud uerbum promissio ad dictum in def.e nota quod debet esse promissio mutua ex utraque parte ad

adinuicem facta namcumus promittat alter non, non est sponsa
lio q. duorum consensus requirit. ita tenet Ravarreus in ma
nuali altro cap. 22. n. 25. arg.to legis p.e ff. de pactis tex tus
in capite Litteras et in cap. accepit de desponsatione in
puberum et quamuis duarum partium requiratur consensus ta
men qui promisit remanet ex se obligatus non in uim
sponsaliorum sed in uim simplicis promitionis arg.to l.
p.e §. 6. ff. de constituta pecunia.

Hec tamen opinio non placet q. sponsalia sunt contractus
sed in contractib. requirit. duorum consensus q. idem procedit
in sponsalib. q. interueniente unius consensu non nascit.
aliqua obligatio q. non dat. contractus et hec e uera opinio bene
tamen talis promitens tenet. si voluerit non tamen e contra ita
tenet Boerius consilio 40. n. 22 Ariminius tepatus lib.
2. uariarum tit.o desponsalib. §. p.o Mennoquius consi
lio 376. lib. 4 qui utriusq partis consensum in sponsalib.
requiri probat.

Sed contraria opinione uidelicet promitente ex una
p.e compelli posse etiam si noluerit tenet Alonius de
leo ubi supra n. p.o dicens quod si petrus v.g. promi
tat ducere uxorem mariam non interueniente rei
proio consensu si uoluerit illa maria posse compe
lli petrum illam ducere q. ex promitione unius par
ti nascit obligatio q. non remanet in illius uoluntate
quia obligatio e Juris uinculum quo necesitate astringi
mur etc.

Sed istas duas opiniones consiliabis tenendo
semper in sponsalib. promitionem mutuam requiri
quod si uir accepta manu uxoris dicat do tibi fidem
in uxorem accipiendam et illa non respondeat neq
ostendat consentire tunc non dat. sponsalia tenet. tamen
ille promitens eam ducere si illa uoluerit quod in
telige si incontinenti uelit et non alit. arg.to l. Con
tinuus 137. ff. de uerborum obligatib. ubi dicit Juris C. quod
actus stipulationis debet ee continuus non uero ex in
terualo et ita procedit opinio dicti Leon remanente
semper

semper uera alia opinio que ex interuallo inteligi-
nota tn. quod si mulier ostenderit acceptare uel tacite
consenserit q.o int. ipsam et uiru de sponsalib. agebat.
et tunc requisita sponte non coacte manum dederit
ad fidem recipiendam remanent contracta sponsalia
quo ad celesiam et etiam in exteriori si coniectura de
hoc esset probabilis ita tenet feo ubi sup. n. 2.

Ex qua doctrina notabiliter differentia inter es
ponsalia et matrimoniu q.o matrimoniu e non solum
consensus sed traditio utriusq. de parte ex qua traditione
et coniunctione causat. int. illos contrahentes uinculum
indisolubile sponsalia uero solum producunt obloem ad
illud uinculum contrahendum interueniente ut supra
diximus duoru consensu ita tenet glosa in summa
27. q. 2. Bald. consilio 194. lib. 3. Abbas et Immola
in cap. Iurauit de probationib. et in cap. Ex litteris hoc
titulo que differentia recte procedit q.o aliud e contra
here aliud promisio de contrahendo ~~matrimonium~~ contra
here denotat actum iam perfectu, promisio u.o futuru
et inperfectu glos. finali in l. Titius ff. de pignorati
cia actione et e cois secundu Capitiu. decisione 151. n. 7.
quoru opinione probat. quod aliud e uendere aliud pro
misio de uendendo l. in bone fidei ff. de eo qui certo
loco Bart. in l. si pupillus ff ad legem falcidiam ex qua
coi resolutione deducit Capicius ubi sup. quod licet en
fiteuta sine licencia uendens cadat a iure suo et in
comissum ut dicit. in l. finali C. de Jure emfiteutico
tn quando promisit uendere non cadit ita tenet Pau
lus de Castro in d. l. in bone fidei §. titu et Capicius
ubi sup.

Ex oib resolutionib. p.o infero interpretationem
et intellectu ad sacru concilium tridentinu sesione 24.
de reformatione matrimoni cap. p.o uerticulo qui alit.
ubi sancta sinodus mandat sub nullitate quod ma
trimoniu contrahat. cum Parrocho uel alio saserdote
de eius licencia et duob. testib. et minus alias ipse

contrahe

contractus matrimonii irritus et nullus sit, quod decretum

(1) inteligendum e. de matrimonio uero id est actuali non

uero procedit in sponsalib. q.a solum loquit. de matrimo

nio et statutu loquens de matrimonio no stendit. ad spo

salia de futuro ut l. in eo iure §. hoc cap. ff. de ritu

nuptiarum ubi J.C. dicit hoc caput ad nuptam tantam

libertam pertinet non ad sponsam etc. Tiraquellus in

l. 15. quod nubiali glosa 2.a n. 108. ratio est in promtu

q.a aliud e uinculum matrimonij aliud obl.o sponsaliorum ut sup. diximus et ita poenae apositae tam

in d. concilio tridentino qua alios contrahentes matrimoniu non seruata forma non procedit in contrahentib. sponsalia de futuro et hoc iure utimur tenet glosa

coit recepta in clementina unica verbo contrahere de

consanguinitate et affinitate ubi reddit rationem q.a constitutio penalis non extendit. ad casum non expressum dicit

idem Couar. in 4.o 2. p.e cap. p.o n. 3. et cap. 6. n. 22.

et probat. q.a si concilium uoluisset loqui de sponsalib.

utique dixisset et ideo tanquam casus omissus remanet in dispositione iuris antiqui l. commodissime

cu uulgatis ff. de liberis et postumis et hoc opinio practicat. in oib. tribunalib. Nauarrus in manuali latino

cap. 22. n. 142. Gutierrez de iuramento confirmatorio

p. p.e cap. 51. n. 3.

Huic tn. resolutioni uidet. obstare tex. in l. oratio ff. de sponsalib. in cuius textus specie prohibito

matrimonio censent. prohibita sponsalia de futuro

et ita notant Abbas et alij in c. cum inhibitio de clandestina desponsatione cui arg.to responderi potest multi

modis p.o quod in illo tex. no dispo it. talis prohibitio nec probat. id ad quod allegat. ut bene aduertit Rebufus in cap. postulasti de clerico excomunicato p.o notabili n. 2. Decius in cap. iurauit notabili p. de probationib. q.a solum ait tex. quod in

prohibitione matrimoniorum in personas senatorum

etiam inteligebant. prohibita sponsalia per

que

iuez ad matrimonium deuenit: impon quod non e acommodabile nro casu hic. 2° respondeo regulam dictę legis orario procedere quando eadem esset ro in utroq scilicet in sponsalib et matrimonio secus vero quando dat. diuersa ro ut in l. siquis officium ff. de ritu nuptiarum Alexandrus consilio 194. n. 14. uolumine 2. decius ubi sup. n. 4. ro autem diuersitatis in nro casu est quod finis nri decreti est ut peccata properia euitent. quę ex matrimonijs clandestinis causant. ut patet in illis uerbis Peccatum vero eorum etc. adqui hęc ro. non procedit in sponsalib. de futuro gº quamuis sponsus cu alia contraherit et peccaret non remanet tn. in perpetuo peccato et proinde diximus cessare consilij decisionem cap. cum cessante de appellationib. et ubi non militat eadem ro non debet statui idem ius ut probat. in iurib. uulgatis citato ille tx. non obstat gº certum e in specie illius quod si senatores non poterant contrahere matrimonium cu quibusdam mulierib. minus poterant contrahere sponsalia cum illis gº semper remanet dicta prohibitio et eadem militat ratio scilicet ne cum illis mulierib contrahat.

Ffis ob videlicet sponsalia differre a matrimonio tanqua actu non perfectum id est positu in expectatione execution obstat tx. difficilis et expressus in l. si uxor §. diui seuerus et antoninus ff. ad legem Julia de adulterijs ubi Jurisconsultus ait posse sponsu accusare sponsa de adulterio gº non dat. differentia inter sponsalia et matrimoniu ex quo tx. eandem illius eandem appellat et deffendit Sarmiento et lib. 1. selectaru c. 5. glosa in cap. quemadmodu uerbo sponsa de iure iurando et uidet. concordare de iure nostro regio valentino forus. 12. uersiculo Aquell rubrica de adulterijs ubi ait rex puniendum alterius sponsam pena mortis esse puniendum etc.

Qua difficultate non obstante nra opinio semper uera e nec dici potest sponsu posse de adulterio accusare sponsa quamuis in d. tx. et foro statum videat.

quod

quod ita probo a def.^e adulterij. Adulteriu est alieni uxori vio
latio c. l. illa §. Adulteriu 36. q. 1. sed int. sponsos de futuro
non dat.^r torus coniugalis g.^o non potest dari thori violatio
g.^o neq adulterij g.^o sponsa non violat thoru sponsum
fornicando g.^o accusari ab illo non potest et ad tx. in d. §.
sequens omissis oib. interpretationib. Respondemus quod tx.
ille loquit.^r in sponsa de presenti ita tenet glosa in c. si ve
ro el primero. verbo cu uxore de sententia excomunica
tionis Antonius Gomez in l. 80. Tauri n. 38. Quictr solutio
ni obstant verba eiusdem tx. verbo g.^a neq matrimoniu
qualecumq etc. et ita melius respondeo quod sponsus potest
vindicare fornicationem sponse non iure adulterij sed
iure stupi vel saltim ex iniuria atroci sibi illata ex
fornicatione sponse argumento legis item apud Labionem
§. sposa ff. de injurijs Couar. in 4.º 1.^a parte cap. 1. n. 6.
Gomez ubi supra n. 48. ex quib. remanet soluta divisio
fori g.^o loquit.^r de sponsis de presenti in illis verbis que
tia sponsa ab altre etc. que verba sponsationem
de presenti denotant et ita cu iam loco uxoris et
nupte talis sponsa habeat. non miru si suscipiens illa
poena mortis puniat. et quamvis statutu loquens de
uxore non habeat locu in sponsa ut tenet Decius con
silio 540. Tepatus lib. 2. variaru tt. de sponsalibus
tn. in nro casu et foro aliter procedit g.^a statuta e
poena mortis suscipientib. uxores coniugatas vel
desponsatas de presenti etc.

Pro complemento 1.^e partis rubrice nota quod spo
sus et sponsa dicit.^r a spontione coniunctionis matrimonialis
per verba de presenti et ita dicunt.^r sponsalia g.^a sunt
quedam sacramentalia matrimonij et quamvis sponsalia
stricte solu comprehendant actu de futuro tamen in
lata significatione comprehendunt etia sponsalia
de presenti ita tenet Leo ubi sup. l. 1. C. de sponsalib. n.
1. et cu is absoluit. 1. partis rubrice.

Ad 2.^a partem rubrice

vidimus

Vidimus quid sit sponsalia videamus quid sit matri
monium. Matrimonium q.o e maris atq feminæ con
iunctio individuam vitæ consuetudinem retinens l. 1.
ff. de ritu nuptiarum in principio instituta de patria potes
tate c. illud de præsumptionib. §. 1. 27. c. 2. Covar. in 4. 2. p.te
c. Soto distinctione c. 1. articulo. 1.

Dicet aliquis quare matrimonium videt. dici a ma
tre et non autem dicat. a patrimonium quasi a patre et
sic videnda est eius origo dico q.o quod matrimonium a ma
tre dicit. magis quam a patre q.a filius cum nascat. a
matre dicit. matri ante partum honerossus in partu
dolorossus post partum laboriossus tx. in c. ex litteris de
converscione infidelium et ita merito hæc coniunctio
maris atq foeminæ magis matrimonium quam patrimo
nium appellat.

Nota p.o quod matrimonium est iuris naturalis divi
ni canonici et civilis: iuris naturalis e quoad coniunctio.m
principio instituta de iure naturali gentium et civili ibi
hinc descendit etc. iuris divini e quoad institutionem et
sacramentum c. debitum de bigamis cap. gaudemus de
divortiis l. ad abolendam de exereticis iuris canonici et
civilis est quo ad formam et prohibitionem l. nuptiæ 2. l. liber
tinus etc. ff. de ritu nuptiarum c. dilectus hoc tt. c. ad dis
cluendum de sponsatione impuberum.

Ex qua doctrina deduco interpretationem ad tx.
in principio instituta de iure naturali gentium et civili
in versiculo hinc descendit maris atq foeminæ coniun
ctio quam nos matrimonium appellamus etc. q.a tx. ille
loquit. de iure natalis primeuo quod ut melius intelligatis
advertite ius naturale duplex e. p.o enim illa ta sig
nifficatione signifficat instinctum et inclinationem na
turalem qua o.ia alia creata ducunt. ad aliquid
agendum ad se deligendum ad vitandum ea quæ
sibi nocitura st. et ad procreandum sibi simile
etc. quo sensu deffinit. ius naturale in d. principio
ius naturale e quod natura omnia alia docuit et

hoc ius

hocius nonsolum nobis sed et bruti competit et doctrine gra hocius appellat. ab interpretib. ius naturale primeuu 2º modo et accipit. pro lege illa Naciture seu matrimonij que in eodem tempore post creationem his sine ratio naturali ius naturale appellat. l. omnes populi ibi quod vero est ff de justitia et iure et hoc ius dicit secundariu et solum competit hominib. verbi gratia ver qa Deum religio obedientia patrie et parentum l. velluti ff. de iusticia et iure pactoru observatio Antidoralis oblo quod ius appellat. ius gentiu q.º solis hominib competit.

Quo suposito dico quod tx. ind. versiculo hine descendit intelligit. de iure naturali primeuo ex quo dependet maris atq foemine coniunctio quam nos matrimoniu appellamus hec tn ultima uerba difficilia st q.º coniunctio maris atq foemine prohibita e c. nemo c. meretrices 32 q.ª 4. Respondeo tamen veru intelectu dicti tx. ee quod maris atq foemine coniuncti omnib alib bruti Jure naturali comunis est ea tamen coniunctio que licet alib perditi roe appellat. matrimoniu id e quod non e permissa hominib sine matrimonio et ita est falsa opinio Theophili et caontunculi in d. tx. qui dixerunt quamlibet coniunctionem etiam in brutis matrimoniu ee quos dd. reprehendit Gracianus de expensis et meliorationib. c. 3. n. 23. et 24.

His presupositi disputanda e questio que oritur ex priorib verbis definitionis scilicet maris atq foemine coniunctio utru videlicet matrimoniu ante carnis copula perfectu sit vel non esse perfectum et non eu tenet Gratianus in. c. si quis desponsauerit §. his omnib versiculo Sed Augustinus 27 q. 2. quam opinionem intendit probare Gratianus septem rationib. quas ex eius mente collegit Medina de sacroru hominu continentia lib 1. c. 80. existimantis in c. 64. Sane opinionem pro utraq probat. deffendi posse neq ab Ecclesia contrariu esse definitu quod probat. Doct.e ibi maris atq foemine coniunctio

coniunctio etc. g.o non data coniunctione matrimonium perfectum non est que opinio confirmat. ex c. non est dubium et c. cum societas 27. q. 2. ubi Pontifex. ita non est dubium illam mulierem non pertinere ad matrimonium in qua commixtio tx. non docet. fuisse g.o probat. matrimonium sine copula carnalem non esse perfectum

Contraria tamen opinio mihi placet et verior est ante fide catolica videlicet matrimonium ratum ante copulam perfectum esse ratio est q.o copula carnalis non est de essentia matrimonij ut tenet magister sententiarum et oes in 4.o distinctione 26. c. finali et ibi Soto questione 2.a art. 4. g.o si copula non est de essentia matrimonij: Matrimonium ante copulam perfectum est tenet Turrecremata in d. c. non est dubium Cedesma in sumario de matrimonij sacramento difficultate 7. et probat. ex capite matrimonium et c. sufficiat cum alii 27. q. 2. ubi ita matrimonium quidem non facit coitus sed voluntas et ideo etc. et in alio tx. sufficiat solus secundum leges consensus eorum etc. item probat. ex l. nuptias ff. de regulis iuris nuptias non concubitus sed consensus facit g.o nuptie ante concubitum perfecte st. Probat. g.o g.o inter B. Virginem et Joseph. fuit verum et perfectum matrimonium et tamen non fuit copula c. B. maria c. omni, itaq. 27. q. 2. ibi omne itaq. nuptiarum bonum impletum est etc. et ibi solus ibi nuptialis concubitus non fuit Turrecremata ibi n. 4. Item int. primos parentes in paradiso ante carnis copulam verum et perfectum fuit matrimonium ut dicunt oes sancti patres et constat ex c. lex divine constitutionis 32.a q. 2 et probat. Genesis c. 2. ubi Deus post creationem his creata Eua de costis Adam dixit hoc nunc os ex ossibus meis et caro de carne mea etc. Et progrediens ait quamobrem relinquet homo patrem et matrem et adhærebit uxori sue et erunt duo in carne una ex quo loco iuncto c. 4. Adam vero cognovit uxorem etc. deduco quod creata Eua int. ipsam et Adam perfectum fuit matrimonium

et tamen

et tamen non fuit inter ipsos copula q.a fuit in instati creationis et d. coniuges non fuerunt copulati nisi post longum tempus ut fatent. oes DD. q.o matrimonium ante copulam perfectum e ita tenet Couar. in 4. 2a parte c. 1. §. 1. n. 1. ~

Qua oppinione supposita tanquã veriori respondemus ad difficultates contrarias et primo nonobstant illa verba def.is maris atq foeminæ coniunctio q.a dicta verba debent intelligi de coniunctione animorũ non corporũ tenet glosa recepta coit. in summa verbo coniunctio 27. q. 2. et Couar. ubi supra.

Non obstat 2a. difficultas ex d. c. none dubiũ q.a inprimis debetis aduertere quod ille tx. non repit. inter oppera d. Augustini Soto distinctione 26. q. 1. art. 3. ad finem et licet esset d. Augustini reiectis oib. solutionib. respondeo quod ad tx. explicationem debetis animaduertere quod tam in matrimonio quam in quolibet alio contractu siue re, dat. duplex integritas siue perfectio p.o e essentialis quæ consistit in ipsius rei essentia alia accidentalis quæ consistit in operatione et usu ad ipsis rei finem consequendũ huius exempla sint duo p.m in emptione et uenditione in qua dat. perfectio contractus uenditionis et executio contractus tenet Decius in l. filiæ licet C. de collationib. Jason in §. actionũ n. 133. institut. de actionib. perfectio uenditionis est de essentia illius quia uenditio solo mutuo concensu de re et pretio quomodo cuq. interueniente perficit. et producit actionem et oblonem l. 2 ff. de emptio.e et uenditione l. concensu ff. de obloib. et actionib. principio institut. de emptione et uenditione executio huiusmodi contractus est accidentalis q.a consistit in traditione quæ expectat ad executionem uenditionis et illius finem consequendum nempe recipere uel tradere rem et ita etiam si non tradat. res empta perfectus dicit. contractus uenditionis non tamen positus in executione l. 1. C. de contrahenda emptione

l. ex empto

l. exempto ff. de actionib. empti q.o deficit 2.a perfectio acci dentalis necessaria ad consequendum finem venditionis.

2.m exemplum fit in igne calor enim in igne est de essentia ignis q.o non potest dari ignis sine calore calefactio vero est accidentalis quę consistit in operatione et usu illius ad se calefaciendum et ita dat. duplex perfectio calor et calefactio et quamvis in igne non det. calefactio tamen semper ē perfectus in sua essentia quę calor

Hęc positis in matrimonio etiam dat. duplex perfectio essentialis quę consistit in propria essentia matrimonij id est consensus qua rōe procedit l. nuptias cū alis supra adductis et ad hanc perfectionem non requirit copula alia est perfectio in matrimonio scilicet executio operatio et usus illius ad finem consequendum qui est proles ad quem necesario requirit. carnis copula ut in d. c. omne itaq. 27. q. 2. docet d. Thomas Soto et Turrecremata ubi supra.

Et ita intelligit. tx. in d. c. non ē dubium scilicet de 2.a perfectione accidentali non autem de prima et ita matrimoniū ante copulam respectu essentię perfectū est non vero respectu finis

Non obstat 3.o et ultima difficultas ex d. c. cū societas in cuius explicatione laborant et variant interpretes q.o tx omissis oīb. solutionib. pro maiori tx. intellu suppono p.o quod dictus tx. desumptus est ex epistola [illegible] onis Papę 92. c. 4. quā refert Joverius de [illegible]ctionib. ecclesię 3.a clasi pagina 134. 2.o adverto quod Gratianus retullit tx. illum correpte addendo dictionem negativam non in verbo habeat q.o in vero originali legit. affirmativa habeant inter christi et ecclesię etc. et ita refert Covar. et alis cū nova additione decreti reformati 3.o adverto quod dictio preter accipit. dupliciter nempe inclusive ut in c. Ebron ibi preter Ada[m] eā 32. q. 2. et ibi gloss preter vel exclusive id ē extra vel sitra Tiraquellus de ~~[illegible]~~ retractu

Linagier

Tiraquel. §. 1. glosa 11. n. 73. et tenet Terentius in for mio re ut idem Tiraquellus ait quare accipit. ind. c. cu societas ibi prefer comixtionem est, id est extra alit enim daret. absolus in illis contrarius d. capitulo Beata maria essequeret. quia copula carnalis est de essentia matrimonij quod e falsu 4.º aduerto quod illa ver ba tx. coniunctionis Christi et eclesie sacrametu est, non significant coniunctionem carnale m sed potius dilectionem et caritatem

Quib. ita positis fundamentis legendus e tx. itacu societas est, extra comixtionem sexuu habeat inse est, qua lectura uersus sensu illius est cu matrimoniu nonsolum con sistat in copula carnali set etiam habeat in se sacrame tum coniunctionis Christi et eclesie, id est dilectionem et caritatem ideo mulier illa cu qua tantum fuit copula nonpertinet ad matrimoniu nisi doceat nuptiale minis terium id est consensum et legitimam perfectionem ma trimonij etita remanet explicatus tx. et non obstat co tra universa conclusionem.

Hinc infert. disputanda alia q.º dependens ex superiori utru matrimoniu ratu et non consumatu possit per dispensationem summi pontificis de consensu partium disolui de qua q.º disputabimus deo dante in c. 2. huius tt. in quo cadit ppria materia illius et cum is absoluit. presents rubrica.

Ad tex. in cap. j. et 2. hoc tt.

Conclusio huius tx. 2.m Abb.s est matrimoniu consensu contrahit. nec redditur si consuetudo patrie non seruet. 1.ª parts ctonis probat. ex l. nuptias ff. de regulis iuris c. matrimonium c. sufficiat 27. q. 2. d. 2. p.e disputa bit. infra.

Nota primo ex hoc tx. litteram illius scilicet quod quidam sucienis galianus duxit uxorem nobilem mu lierem acelitanam et sic diuerse patrie ex quo

infero

infero valere matrimoniu contractu cum alienigena res
pectu tamen patriæ non vero respectu fidei quia si in-
fideli cum fideli contrahat matrimoniu illud non valet
quia maritus et uxor debent esse eiusdem fidei notat
Abb. in praesenti et e tx. in c. caue Christiane 28. q. 1.
l. 2. C. de iudeis tepatus lib. 2. variar. tt. de nuptijs et
matrimonijs folio 145. ubi dicit Christianum non po
sse contrahere matrimoniu cum iudea et infideli.

Nota 2°. quod plebeius vel innobilis potest con
trahere matrimonium cum nobili obstat tamen adver
sus hanc conclusionem tx. in l. Julia et in l. senato
ris filia ff. de ritu nuptiaru ubi matrimonia pro
hibita ff. inter personas nobiles et plebeios respon
deo tamen leges illas loqui sicut ut et de iure antiquo
digestoru quo atento dabat certa forma contrahendi
matrimoniu sub nullitatis poena hodie tn cu ma
trimoniu sit sacramentu et statuere leges circa illud
pertineat ad solam Ecclesiam c. tuam de ordine cog
nitionum c. causam Asequndo qui filij sint legi
timi et ideo d. leges non attendunt ita tenet Covar.
in 4°. 2.ª parte c. 6. n. 18.

Inde intelliges in specie dictaru legum utru
odie possit prohiberi quod contrahat matrimoniu
cu tali vg. cum mercatore notario vel doctore et pro
hiberi posse affirmant d. leges dicentes senatores nec
eoru filios non posse cum plebeis mulierib. contrahere
nec cum certis personis ibi expressis q. supradicta
resolutio nostra non e bona ita tenet Oldradus consi
lio 66. per totu Alosiu de leo in l. 1. C. de sponsalibus.

Contra tamen dicendu videt. q. matrimonia
libera esse debent c. Gemma hoc tt. cum vulga
tis et quia matrimonia tam in contrahendo quã
in distrahendo ab omni penaru genere debent esse
libera l. Titia et l. si stipulatio facta fuerit ff. de
verborum obligationib. q. non potest prohiberi nec manda
ri ut cu tali contrahat matrimoniu

Respondeo tn.

[illegible] nupti [illegible] Favor [illegible] [illegible] matrimonio

(o)

Respondeo tamen huic dubio quod aliud e poe
nam imponere contractui aliud vero spe lucri ad nup
tias invitari poena namq in matrimonio non potest
adiici vg. si cum talis non contrahat. etc bene tame
potest adjici conditio dispositioni vg. relinquere ali
quid alicui foeminae sub conditione quod contrahat
cu aliquo etc quod valet tanquam conditio adiecta
dispositioni non autem contractui et ita non e poe
nalis q.a in rei veritate non infligit. poena q.a
dummodo non aponat. poena matrimonio dispositio
valet q.a conditio si non nupserit remitit et valet le
gatu ita tenet Olradus ubi supra haec n. n. 9 et ita
quamvis matrimonia debeant esse libera a metu
poenae haec tn conditio et similes bene possunt adji
ci dispositioni q.a per eam invitat. ad nuptias glo
sa in l. finali C. de sponsalib Tepatus ubi supra.

Idem procedit quando prohibet. ne aliqua nubat sine
aliquo q.a quia illis requisitis id contradicentib sine legi
tima causa poterit libere nubere ita tenet Abb. in
l. nullus de presumtionib ff in l. 23. §. eo autem
soluto matrimonio ratio e q.a bene potest pater filiam
sua instituere heredem si nubserit alteri et non
prius sit heres nisi nubserit illi et talis dispositio
legitima est glosa in l. finali C. de sponsalib. q.a quamvi
quis metu poenae non possit cogi ad matrimonium
contrahendum potest tn invitari spe lucri §. in
certis instituta de legatis nam licet matrimoniu
debeat esse liberu ratione poenae non tn e liberu
ab amitione lucri Capella tollosana decisione 291.
ubi dicit legatu relictu virgini sub conditione ut ne
nubat no valere relictu vero sub conditione ut nubat
valere q.a in primo dat. poena in 2° amissio lucri
ut in d.a decisione iuncta additione illius.

2° ex hoc tx. deduces valere matrimoniu con
tractu cu persona ignobili vili vel plebeia per
errorem q.a contrahens existimabat illam
nobilem

esse nobilem q.ª error ille matrimonium non viciat ita resoluit post alios Couar. in 4.º 2. p.ª c. 3. §. 7. Siluester in summa uerbo matrimonium 3.º per totum.

~~Hoc arg.º non obstante verior est p.ª opinio videlicet hoc matrimonium~~

Obstat tamen aduersus hanc illationem q. matrimonium co(n)sistit in consensu cap. cum locum hoc tit.º cap. sufficiat 37. q.ª 2. sed qui errat non consentit l. si per errorem ff. de iurisdictione omnium iudicum q.º hoc matrimonium per errorem co(n)tractu(m) viciat.

Hoc arg. non obstante verior est p.ª op.º videlicet hoc matrimoniu(m) valere non obstante illo errore proximus perfectam intelligentiam aduerte quadruplicem ee errorem et posse considerari in matrimonio scilicet error personæ, conditionis, qualitatis; et fortunæ, cap. 1. 29. q.ª 1. Couar. ubi s. Error personæ é quando quis existimat contrahere cum Maria et contrahit cum Joanna uel cum filio certi regis v.g. Angliæ et contrahit cum alio qui non é filius illius regis. Error conditionis é quando quis existimat contrahere cum libera et contrahit cum ancilla. Error qualitatis est quando quis putat contrahere cum nobili et contrahit cu(m) rustica Error fortunæ é quando quis putat se co(n)trahere cum diuite et contrahit cum paupere quibus addit. error onestatis quando quis extimat ducere virginem et ducit mulierem corruptam de quib. exemplis et alijs multis ad rem potest uidere Siluestru(m) in sua summa uerbo matrimonium 3.º per totum.

Supposita hac distinctione dico quod error in persona et error in conditione viciat matrimoniu(m) cap. 1. 29. q.ª 1. c. proposuit c. ad nostram de coniugio seruoru(m) c. si quis liber 29. q.ª 2. ratio est q.ª hic deficit consensus et per consequens essentia matrimonij q.ª si putat agere cum Maria et agit cum Joanna solum praestat consensum Mariæ non Joannæ Error vero in qualitate et fortuna non viciat matrimoniu(m) ut in d. c. 1. 29. q.ª 1. ratio é quia hic non deficit consensus et sic non tollit substantia et ess.ª

matrimonij

matrimonij q.o agit. cum ea cumque putabat. et sic dat. semper identitas personæ et ex consequenti legitimus consensus et ita remanet solutu arg.m q.o cum nobilitas sit qualitas dicendum est ualere matrimonium per errorem contractum cum plebeia ratio rationis est q.o ille error solum consistit in qualitate quæ non e de ess.a matrimonij et regula illa comunis ubi dat. error non dat. consensus debet intelligi de errore circa rem substantia et essentia illius non uero circa qualitates et alia accidentalia.

Hanc eandem resolutionem possumus etiam examplificare in errore circa onestatem quando quis contrahit cum corrupta credens virginem e q.o iste error non uiciat matrimonium ex causis s. dictis et q.o consensus non tollit. sic caper sonam d. c. 1. 29. q. 1. e speculu coniugiorum 1. p.te art. 28. Aduerte tamen quod in hoc casu hic error uiciauit sponsalia de futuro cum primum detectus fuerit error adeo ut non possit sponsus cogi cum sponsa contrahere neq promissa adimplere arg.o glo.æ in c. Rapto 27. q. 2.

Ex his dubito utrum in istis erroribus det. restitutio in integrum minori circa matrimonium ab ipso per errore contractum et uidet. quod si q.a restitutio dat. minori quando est lesus sed contrahendo matrimonium per errorem ledit. q.o debet restitui. Contrarium tamen uerius e quod non det. tali restitutio glo. in c. ex parte uerbo quamuis minor de restitutione espoliatorum Alex. con. 80. lib. 7. Couar. ubi s. et hoc etiam si in d. contractu adsit dolus q.o etiam si ex propt. dolum contractu sit non uiciat. glo.a finali in c. Cum dilectus de his quæ ui [illegible] Jason. §. actionum n. 73. instituta de actionib. et Couar. ubi proxime.

Ex hac resolutione nota quod si pendente lite super p.o matrimonio Petrus contraxerit 2.m et credebat p.m ualidum ee licet postea declaret. p.m nullu non ualebit secundum ratio est quia cum existimaret ualidum primum non potuit celebrare secundum uere sed potius ficte et ita non potuit prestare uerum consensum tenet Abb. et Rauena in c. cum apostolica hoc tt.o et dicit coem Prepositus ibi Couar. in 4. 2. p.te c. 3. §. 7. n. 4. inteligetamen hoc

(N.B. quod minor 25 contrahens matrimonium [illegible] per c. 1 [illegible] de [illegible])

hoc 2.m eundem in foro interiori non autem exteriori in quo du
bio è antitestandum confessioni petri dicenti semper existima
sse primum matrimoniu valere

Hinc etiā frequent. dubitat. utru in institutione ma
ioratus possit prohiberi ne successores contrahant cu certa
persona ex linea infecta vel alicuius familie vg. Ju
deorū Saracenoru et nouit. conversoru etc. et prohiberi hoc
posse certum est ut s. dixi talit. quod d. prohibitio adim
pleri et servari debeat succesor possit privari maio
ratu tenet molina de hispanoru primogeniis lib. 2. c. 13.
n. 28. et probat. ex l. hoc modo et l. hoc genus ff. de con
dit. et demonstra. ratio est q.a ex hoc precepto non dicit.
indici viduitas cum succesor tali maioratus honeste
possit cum alii personis contrahere l. cum ita legati
in prin. ff. de condi. et demonstra. ubi Jure consult.
expresse ait prohibitionem hanc valere reddens
illi rōem silicet q.a non tollit. libera facultas contra
hendi matrim. cum tali prohibitus possit cum aliis per
sonis contrahere et probat. hoc in sacris litteris Genesis
cap 28. in quo tx. ita hoc precepit filio suo Jacob. ut nō
acciperet uxorem de genere Chanaham dicens no
li accipere conjugem de genere Chanaham sed
vade et proficiscere in Mesopotaniam dixie etc.
etiam illis verbis accipe tibi inde uxorem de filiab.
Laban Avunculi tui et in c. 24. eiusdem genesis
Abraham precepit servo suo seniori ut non acciperet
uxorem filio suo de filiab cananeorū ibi ut non ac
cipias etc. per que iura et auctoritates hanc prohi
bitionem valere cōis est op.o et ab ea non recedēdu

Limita tamen hanc resolutionem quando su
cesor tali maioratus contraxit cum muliere de li
nea infecta per errorem existimans illam de bona fa
milia q.a pro tali tempore contractus matrimonii habebat.
sup. quo etiā ipse magnam adibuit deligentiā et fecit
inquisitionem q.a in hoc casu talis succesor non pri
vabit. maioratu ut tenet Molina ubi s. n. 29. quod probat.
in l. siquis

in l. si quis patrem familias ff. ad Macedonianu ubi dicit quod si quis mutuaverit pecuniam filio familias qui coīt reputabat paterfamilias habebit adversus eum actionem non obstante macedoniano senatus consulto q.o idem dicendum est in spnti arg.to d. l. quod talis posesor non privet maioratu cum contraxerit cum nobili putatiuo.

Obstat tamen tx. expresus in l. qui cum alio ff. de regulis iuris ubi ait iure consultus qui cum alio contrait non debet eē ignarus conditionis eius etc. q.o hęc ignorantia non excusavit successorem maioratus Respondeo tamen d.m l. limitari quando ignorantia est multu probabilis et iusta in hoc enim casu excusabit contrahens ut in l. miles §. mulier ff. ad l. Juliam de adulterijs l. Barbarius Philipus ff. de offitio pretoru glo.a ordinaria in d. l. qui cum alio Alex. con. 60. n. 2. lib. 5. et ita cum in nra q.e adsit eficax ignorantia in successore propter coēm opinionem probabilis ignorantia eum excusat et ideo non privabit maioratu cum non fuerit in culpa.

Ad cuius decisionis similitudinem etiam adverte q.d maioratus institutor potest in maioratu eam legem et conditionem imponere ut successores teneant matrimonium contrahere arbitrio parentu vel fratrum tutorum vel aliorum consilio alis privet maioratu quę op.o coīs ē secundum Molinam ubi s. n. 35. videt tamen obstare q.d hęc conditio sit impeditiva matrimonij q.o illud in arbitriu alterius confert et cum dependeat ex alterius voluntate illa conditio tanquā turpis reicienda erit arg.to eorum quę dicit Molina s. n. 37. Cui obiectioni Resp.o conditionem hanc non eē turpem neq matrimonij inpeditivam q.o matrimoniu non impedit quamvis aliquantulum diferat q.d fieri potest l. cum tale §. Mevie d. ff. de condict. et demonst. l. Theopompus ff. de dote prelegata et hoc non est contrariu matrimonio l. viduę l. in copulandis C. de nuptijs quamvis contrariu teneat a Costa in d. l. cum tale §. si arbitratu ff. eodem tt.o

Pro cuius tamen questionis explanatio.e distinguendu ē na aut conditio illa ponit ut non possint d. successores contrahere nisi de consen

de consensu et voluntate dictorum parentum vel quod non possint contrahere nisi de eorum consilio, p.º casu non valet conditio q.ª turpis est et ita resistit q.ª impedit matrimonij libertatem probat. in d. §. si sarbitratu et in l. turpia legata ff. de lega tis p.º in 2.º casu valebit conditio et talis successor tenebitur necesario concilium petere quo petito poterit libere contrahere alias si non petierit privabitur maioratu q.ª hec conditio onesta est et ita non resciendo tenet Suares in lib. 2. tt.º de los casamientos lib. 3. versiculo sed tenentis n. 23. fol. mihi 177 et plures quos allegat et sequitur Molina ubi s. n. 36.

Ex s. dictis notari valere etiam matrimonium contractum cum ignobili in art. mortis ad effectum legitimandi prolem antea susceptam cap. tanta qui filij sint legitimi resoluit Covaruuias in 4.º 2. p.e cap. 8. § 2. n. 9. et filius ita legitimatus excludit substitutum sub conditione si sine liberis duxerit q.ª verus et legitimus filius est Alex. in l. si quis postumos ff. de liberis et posthumis Covar. ubi supra Antonius Gomes in l. 9. tauri n. 39.

Dubium tamen est an hoc sit verum quando tale matrimonium contrahit. in fraudem substituti et non esse verum deffendit Angelus in l. sed et quesitum ff. de liberis et posthumis ratio est q.ª dolus et fraus nemini patrocinari debet cap. sedes de rescriptis.

Contrarium tamen verius est imo huiusmodi legitimati etiam data fraude substitutum excludere fraudemq. illam filio non nocere tenet Sarmiento contra eosdem lib. 1.º selectarum cap. 6. nº. Menochaca lib. 3. controversarum c. 45. n. 5. quamuis alij dicant probata realiter fraude puto quia contrahens minatus esset matrimonium contracturum fraudem illam substituto non nocere ut tenent multi post Alex. in d. l. si quis posthumos prius tamen op.º semper est verior quidquid isti dicant et probatur evidenti ratione quia aut illud matrimonium contractum in articulo mortis validum est vel non etiam quod fiat in fraudem substituti sed verum est dicere validum esse q.º substitutus excluditur q.º ille iam decessit cum liberis minor probatur q.ª in hoc matrimonio etiam si contrahat in fraudem verius dat. consensus quo ad contrahentes q.º legitimum coniugium q.º filij legitimi q.º substitutus non admitit. et ita salva illorum pace hec op.º verior est tenenda

quam etiam

quā etiā deffendit Sarmiento ubi supra quamvis diversis argumentis et rationib.

Pro complemento huius capituli nota quod matrimonium solo consensu contrahit. licet solemnitates legis vel consuetudines non servent. ut defendit. ex nro tx. ubi dicit uale matrimonium inter francigenam et saexonam et etiā ex des.ᵒ anoli adducta obstat tamen tx. in c. alit. 30 q.ᵉ 5. ubi non est legitimū matrimoniū si solemnitates in eo requisitę non servent. cui obiectioni respondet glo.ᵃ in fnli verbo francorum quod illę solemnitates non respiciunt substantiam matrimonij sed solum solemnitatem et ideo licet ommitant. ualebit matrimonium solo consensu contractum quę solutio glo. cōis ē teste Couar. in 4.º p.ª p.ᵉ cap. 1. in prin. n. 1.

Hęc tamen solutio non placet q.ᵃ repugnat verbis d. tx. in d. c. alit. et ita melius respondeo sensū illius tx. ēē matrimonia contracta clam et secreto absq. illis solemnitatib. dum non constat eclesię de consensu per eorū publicationē presumenda ēē adulteria contubernia non tamen negat tx. ēē vera matrimonia si legitimus in eis adsit consensus q.ᵈ probat. in illis verbis nisi uoluntas propria suffragaverit et ē et ita interpretat. ultra alios Augustinus Veroius in q.ᵇ familiarib q.ᵉˡ 107. n. 3.

Unde infero interpretationem ad sacrū consilium tridentinū sesione 24. c. 1. de reformatione matrimonij scilicet ut denuntiationes vulgo dictę munitiones quas ibi mandat fieri santa sinodus antequam matrimoniū contrahat. non sint de essentia illius sed de precepto et ideo etiā si pretermitant. sine causa matrimonium ualidum erit ita tenet Gutieres de iuramento cōfirmatorio p.ª p.ᵉ c. 51. 2. n. 25. Salsedo in practica criminali canonica cap. 73. et probat. ex eodem decreto ubi solum anullat. matrimoniū contractū absq. parocho et testib. q.ᵃ de substantia non tamen anullat. contractū absq. monitionib. q.ᵃ illę de solemnitate et precepto st. et ita remanet in dispositione iuris antiqui l. commodissime

ff. de liberis

ff. de liberis et posthumis quo iure antiquo causebat. dictas denuntiationes despiciendas tantum non de esentia. et ratio quia qui si tanto tempore ff. nobuit ... matrimonium contractum sine huiusmodi denuntiatio[b].
utique dixit sicut declaravit in contractu sine parocho et testib.
et ... est ... secundum quod ad tollendum omne dubium
fuit ita expresse declaratum per illustrissimos cardinales per sedem
apostolicam ad interpretationem sancti Conc. Tri. quam interpre-
tationem ad literam refert Salcedo ubi supra in qua dicit valere ma-
trim.[m] pretermissis denuntiationib. sine causa contractum et ...
... infrari semper observari notate tamen quod parrochus vel
alius de eius licentia desponsans aliquos sine istis denuntiat.
puniet. erit arbitrio ordinarij q.[o] absque licentia illius sine de-
nuntiatio[b] nonpraestat desponsare ita tenet Salcedo ubi s.

Ex is intelliges nostri tx. literam et rationem. ideo enim ... satisfecit
servare legem Laconum ubi matrim.[m] fecit contra q.[o] in is quo
cernunt solemnitatem matrimonij contrahendi servari debet
lex vel consuetudo loci ubi contrahit. arg.[to] legis si fundum ff. de
custodia[b]. glos. in c. quae contra mores 8. distinctio.[e] Bart. in l. cunctos
populos n. 16. C. de summa trinitate. in is tamen quae respiciunt exe-
cutionem matrimonij vel contingunt post matrimonium ser-
vari debet consuetudo domicili mariti ut in l. exigere do-
tem iuncta glos. verbo dotale de iudicijs cum alis quae ad nostra
q. nonpertinent et cum is absoluit. tx. in hoc c. 1.

AD TX. IN C. 2.

C onclusio huius c. quod incipit praeterea est sponsalia de
futuro post dissolui mutuo contrahentium dissensu ita Abb. in hoc c.

Contra conclusionem pro eius decitandi obstat pro validum est ar-
gumentum de matrim.[o] ad sponsalia l. oratio ff. de sponsalib. glo.
in clementina unica verbo contrahere de consanguinitate
et afinitate sed matri.[m] nonpotest disolui etiam de consensu partium q. neque sponsalia.

2.[o] sic argumentor non est licitum recedere a primis sponsalib. e-
ex literis et secundo hoc tt.[o] q.[m] in hoc casu debet imponi penitentia
ergo ... est sicut hoc tt.[o] et qui recedit a primis sponsalib.
peccat q.[o] non est vera nostra c. ... q.[o] peccata permitti non debent.

Is tamen non obstantib. vera est nostri tx. c. ... cuius ratio

B. desidendi

rendendi e quod sponsalia de futuro nihil aliud sit quam duarum partium consensus et promissio sicut in alijs contractibus. et ita cum alij contractus mutuo dissensu solvantur ut in l. ab emptione ff. de pactis ita etiam et sponsalia quod probatur ex nostro textu. b. ad instar eorum etiam quia societas mutuo consensu dissolvitur et ita equiparat illam Summus Pontifex contractui sponsaliorum et quod potest dissolui probatur in l. verum §. fin. l. actione §. diximus ff. pro socio et probatur melius ex regula iuris nihil tam naturale ubi iuris consultus ait nihil esse tam naturale quam eo genere quidquid dissolui quo colligatum est quia cum sponsalia contrahant solo consensu absque aliquo vinculo merito in pnti decidit eodem et consensu dissolui posse.

Nonobstant argumenta in contrarium adducta non primum nam primum videlicet esse dicendum idem de matrimonio ac de sponsalib. cui difficultati respondet glosa in pnti quod noster textus non procedit de iure sed potius ex tollerantia comparativa ut evitetur maius malum quia propterea non excusant a peccato argumento textus in c. veniens qui clerici vel vouentes glos. in c. de illis verbo indicio de sponsatione impuberum que solutio probatur ex verbis textus: ibi ne deterius inde contingat etiam etiam b. hoc potest in patientia tolerari et ibi monendi sunt quae monitio videtur supponere peccatum si a dictis sponsalib. recedatur. ulterius probatur quia olim in l. veteri permittebatur repudium ob evitandum magis malum nempe uxoricidium quod tamen repudium non fiebat absque peccato Covar. in 4°. 2. p. c. 7. §. 4 n. 4. et probatur in sacris literis Malaquie 2. si odio habueris uxorem tuam dimitte illam dicit dominus et ita hec solutio supponit quod etiam si sponsalia ista dissoluantur peccabunt tamen contrahentes dissoluentes.

Sed hec solutio non placet et ita vera ratio huius difficultatis que nascitur ex c. super eo de eo qui cognouit consanguineam uxoris sue quod licet matrimonium de pnti etiam ex mutuo consensu partium dissolui non posse ut in d. c. super eo, et sponsalia vero soluuntur et hoc ex mero iuris rigore et dispositione absque ulla tolleratione dispensatiua qui in tellui cons. 2m Abb. e n. 5. Prepo. n. 7. in pnti Covar. in 4°. 1. p. c. 5. n. 1. et refert alia glos. in pnti v. hec fecit op. tam heredi huius differentie ratio e

quia

q.a matrim.um cotinet in se vinculu indissolubile ab ipso Deo causatu iuxta illud matth. c. 19. quos Deus coniunxit etc. ideo ad dissoluendu hoc matrim.um no sufficit partiu consensus q.a cotrahentes de p.nti no solu sibi invicem fidem dant de illa mutua et individua cohabitatio.e sed etia prestat eande fide Deo qui recipit eam tanquam fideiussor utriusq. parti cuius matrim.ii coniunctio.e cu eccl.a significat ut in c. debitu pbigamis et ideo sine Deo no potest solui Medina de sacroru hominum continentia lib. 5. c. 40. cu aute sponsalia ut diximus in hoc de fidendi no habeant in se vinculum aliquod sed mediu co sensu ideo de consensu cotrahentiu dissolui possunt per ea que dicta sunt in hoc dedendi. §.

Non obstat 2.m arg.m deductu ex c. ex litteris et ex c. sicut ex litt.s q.a hi diversa hoc continent in dictis iurib. ac in nro tx. q.a in illis solum disponit quod contractis sponsalib. unus cotrahentiu no possit a contractu recedere et si nolit promissa adimplere copellatur contractu perficere id enim significat illa verba de litteris sequiri compellas etc. na in hoc casu cu sit utriq parti ex cotractu et promissio.e iu quesitu altera parte invita tale ius auferri no potest et ita merito pars recedens in d. iurib. compellitur in nro aute ex quo ius etia ex contractu utriq parti sit quesitum per renuntiatione vel dissentire utriusq parte tale ius aufertur et per co sequens sponsalia mutuo contrahentiu dissensu dissoluuntur.

Quero tamen an ex consensu huius modi cotrahentiu possint etia sponsalia de futuro cotracta cu iuramento dissolui et respondeo quod sic q.a partes no solu sponsalia sed et iuramentu sibi remittere poss.t ita tenet glos. in c. sic quippe verbo querit 27. q. 2. Abb. in p.nti n. 3. et 4. ro est in promptu q.a iuramentu prestitu ad comodu alicuius potest remitti ab eo ad cuius comodu fuit iuratu c. 1. de iureiu. Abb. d. n. 3. vers. post glos. et DD. in l. 1. §. 1. ff. de pactis et in l. labeo ff. de iure iurando speculator in d. tt.o v. nota in prin. et ita verum in nro casu ista sponsalia sint iurata ad comodu cotrahentium ab illis merito hoc iuramentu remitti potest et probat ex nro tx. b. fidem dederunt etc. que verba idem significant atq iuraverant quia respectu coactionis per ecclesiam faciende non datur differentia inter iuramentum et pactationem fidei quem ut in capite per venit de fideiussorib.

ita

ita tenet Abb. consilio 48. lib. 1. ubi ex professo tenet sponsalia iurata de futuro dissolvi posse quod etiam innuit in conclusione adducta in nostro textus principio.

Contrarium tamen videtur tenere franciscus marcus decis. 521 1. p. per totam ubi dicit non licere recedere a sponsalib. iuratis per tex. in d. c. ex litteris secundo et c. 1. de sponsalibus duorum in quib. iurib. debet imponi penitentia de fide irrita et ita cum det. peccatum permitti illud non debet recedendo a sponsalib. iuratis; que tamen opinio Marci intelligenda est ut supra diximus in interpretatione d. capituli ex litteris scilicet quod unus contrahentium recedere non potest invito altero et ita compellatur et imponatur penitentia etc. quando autem ambo consentiunt etiam iurata solvuntur ut idem Marcus tenet in decis. 335. 336. 337. in quib. omnib. nostra conclusionem laudat ubi semper remanet superior resolutio vera.

Videtur tamen obstare quod huiusmodi iuramentum non posit remitti a partib. quia omne iuramentum principaliter tendit in Deum et obligatio primaria acquirit Deo ut in c. debitores de iureiurando iurando ergo ab ipso Deo etiam hoc iuramentum remitti debet. Respondeo tamen quod omne iuramentum aut principaliter prestatur Deo et tunc ab homine non potest remitti sed a solo Deo aut prestatur principaliter homini et tunc ab ipso remitti potest ut supra diximus in versiculo quero et quamvis realiter omne iuramentum tendat in Deum principaliter tamen quando concernit comodum hominis Deus recipit illud ad comodum illius hominis et ita remittente illo Deus remittit ergo cum iuramentum adiectum in sponsalib. ad commodum contrahentium tendat remittentib. illis Deus etiam remittit. Unde infero quod si aliquis intuitu dei et caritatis iuret ducere aliquam mulierem in uxorem non potest tale iuramentum remitti ita tenet Abb. ubi supra Speculator in tit. de legatis §. nunc ostendendum versiculo hic quoque ratio est quia in hoc casu iurans voluit principaliter complacere Deo et ideo non possunt partes absque Deo tale iuramentum remittere.

Quib.

Quib. vet. addit quod sponsalia non solum mutuo contrahentium dicenso dissolvuntur sed etiam unius partis reluctante ex causa legitima tenet glo. in c. si quis verbo querit. 27. q. 2. ubi multos adducit casus quibus sponsalia de futuro una parte volente et altera contradicente dissolvuntur. unus ex semplo et casus ff.

1°. solvuntur sponsalia per ingressum religionis altero sposo invito l. Deo nobis C. de eps. et clericis.

2°. si sponsus dotem promissam non receperit ab sponsalib. potest recedere vide tamen Franciscum Maxima q. 722. p. 2.

3°. possunt dissolvi sponsalia superveniente lepra in uno ex sponsis c. fin. de coniugio leprosorum.

4°. affinitas superveniens etiam per illicitum coitum dissolvit sponsalia de futuro c. 2. de eo qui cognovit consanguineam uxoris suae c. 2. eodem tit.

5°. solvuntur per matrimonium contractum ab altero ex sponsis post sponsalia c. 2. de matrimonio contracto contra interdictum et alios septem casus vide apud gloam. in d. verbo querit. §. relatam.

Cum de solutione sponsaliorum adeirus disputatum sit videamus modo utrum idem procedat in matrimonijs videlicet quod de convenientia ambarum partium dissolvi possint et non. pote dicendum est nos resolvimus in solutione p. arg. v. sed haec solutio quoad matrim. continet inter vinculum indissolubile causatum a Deo et ita sine Deo solvi non potest arg. ut s. adducti.

Videtur tamen non obstare argumento facto de matrim. spuali ad carnale quod Papa in spiritualibus pensare possit quoad etiam carnali quod sine Deo solvi potest antecedens probatur quod Papa potest dispensare ut unicus filius Regis monasterium ingressus et professus ducat uxorem Baldus in l. Pater familias §. fin. ff. de adoptionibus Jason in l. si arrogato collumna 2. v. item attende eod. tit. Castilionus Cons. in suis memorabilib. §. filius unicus quaeritur.

Respondetur tamen hoc verum esse ex gravissima causa verbi gratia ne regnum destituatur et in exteros transeat destituta stirpe nobili sine herede et ita talis monacus possit ad tempus ducere uxorem quousque filios habeat quod idem procedit in filia Regis monasterium ingressa quia ab illo

et hoc argumentum ... est ... generatione ... qua ... sui ... in loco infra statu ... in l. si arrogator 4. l. ...

q.o ab illo extrahi potest sponte sic infidelis uolens eam ducere
in uxorem et habitare simul cum toto populo et regno ita tenet
idem Cotta ubi s. q.o tamen in matrim.o carnali itaque causae
non subsistunt et solinde eo non potest solui quod fallit
in matrimonio rato in quo alter ex contrahentib. reli
gionem potest ingredi et matrimonium solutum ut in c. 6. Con
cil. Tri. ses. 24. de reformatione matrimonii.
Cui omnia corroborant q.o consumatio matrimonii continet in se indissolubi
litatem ex d. c. matrim. 19. b. erunt duo in carne una et ita iam
non sunt duo sed una caro quos q.o Deus coniunxit etc. et ita Deus
significauit illam indissolubilitatem non esse etiam propter unitatem carnis
et haec unitas carnis non est nisi per carnalem copulam tenet Alfon. allegans causa
in speculo coniugiorum art. 28. col. 3. licet eius op.o totaliter uera non sit ut dicemus infra

Hinc infert. disputanda celebris q.o utrum matrim. ratum non consuma
tum dissolui possit per dispensationem Summi Pont. uel cum causa uel sine
eaque q.o licet add.o 6. tradet. nostri ultra illos breuiter et ex professo dis
putabimus illam et aliqua notabilia addemus in qua q.o duae sunt oes
op.es una uidelicet nostratum alia uero theologorum quarum unaquaque
optimis arg.tis fulcit. Casus dubitationis qui mihi et facto contingere
talis est Petrus contraxit cum Maria et rato matrimonio Ma
ria dissolui illud petebat uel allegata mariti impotentia uel
ex alia causa Maritus ad euitandam impotentiae inspectionem
dissolui matrimonium ex consensu partium a Pontifice petebat cum non
daret copulam int. illos dubitat. quaerit. quid mihi ex professo nega
tiuam tenuit an sit uera infra patebit.

P.a est op. canonistarum quam cum nostratum tenet scilicet matrimo
nium ratum non consumatum dissolui posse per dispensationem
Summi Pontificis quae sic fundatur in glos. uerbo consumatum in c. ex
publico de conuersione coniugatorum ubi probat. tertio hoc matrim.
latissima patere potestatem Papae non est eidem q.o huiusmodi ma
trimonium sortit. naturam ex constitutione ecclesiae et ideo Papa
potest illud dissoluere ita tenet Nauarrus cons. 1. tit. 15. de fugidis
et c. 22. n. 1. qui ait Pontif.m ab illius intercessione et consilium dispe
sasse cum ~~eidem~~ septem et gregorium 13. cum undecim una die et Marti
num 5. et Eugenium 4. alios etiam super hoc dispensasse ultra nostros
ex theologis tenet eam Enricus Enriques de matrimonio lib. 11. c. 8.
n. 11.

n. 11. Alfonsus a Vera cruce ubi s. pendet a clone 3.ª Hec opinio probat. ultra sententiam glosę ex eo quia legit. frequentius Papam dispensasse ut ddiximus ut moniaus professa religionem dimittat monasterium egrediat. et matrimonium contrahat sed professionis vinculum maius e quam matrimonij quia dispensando super maiori bene potest super minori dispensare quia bene potest dissoluere matrimonium ratum no cotumatum ita Enricus ubi s. n. 11.

2.º quia sponsalia de presenti id est matrimonium ratum dissoluunt. per ingressum religionis d. c. ex publico et ut s. diximus ex con. Tri. q. et per indultum et dispensatio. Papę dissolui posse ut tenet Nata con. 290 vol. 2.

3.º q.ª tale matrim. ratum assumit statum e costitutio. eccl. et ita potest Papa super illo dispensare ut d. glos. verbo cotumatum tenet q.ª auctoritas illa quod Deus coniunxit ho no separet intelligit. de coniunctio. animorum et corporum q.º cu in matrim.º rato et no consumato coniunctio corporum no det. bene potest dispensare Papa ita Enricus, Nata, et Veracruz ubi s. cu nostratum coi.

Contraria tn tenent theologi dicentes nulla roc posse Pontifi.m super roc matrimo.º dispensare qua tenet Soto lib. 7. de just. et Ju. lib. q. 2. art. 5. et in 4. distinct. 26. q. 5. art. 4. pag. 112. idem in 4. distinctio. 27. q. 1. art. 4. pag. 115. Sant. August. lib. 1. de bono coniugali c. 24. ubi ait matrim.m ratum no consumatum indissolubile ee Juanes Lupus de matrimonio et legitimatio. n. 26. ex nris Ostiensis in d. c. ex publico que sententia verior e magis q. placet et tenenda salua pace nostratum Papa enim no potest huiusmodi matri.m per dispensatione tollere quod probo sequentib rationib. et fundamentis.

1.º q.ª ut diximus in rubrica matrim.i quo ad institutione et sacramentum e de iure divino et in matrim.º rato datur verum sacramentum q.º matrimonium ratum de iure divino est modo etiam Papa no potest ius divinum tollere ut tenent DD. in c. 1. de constitutio. Abb. in c. licet. no tabili de ferijs q.º no potest soluere matrim.m ratum

2.º q.ª matrim.m ratum verum sacramentum e q.º indissolubile, et sequentia probat. q.ª pontifex in sacramentis dispensare no potest nisi salua illorum substantia ut definit. in Con. Tri. ses.ª 21. c. . q.º matrim.m ratum dissoluere no potest q.ª roc esset illius substantia mutare ac sacramentum sit

3.º q.ª matrim. de iure naturale e ut diximus in rubrica 2. pte. nota q.º sed iura naturalia nullo iure civili tolli post q.ª divina

providentia

prouidentia immutabilia ff. Sed naturalia instituta de iure natali
gentium et ciuili g° matrimonium ratum per dispensationem Pontificis no potest
tolli q° illa dispositio iure naturali derogare no potest

4. quia matrimonium tam ratum quam consumatum ex sua prime
ua natura et institutio° l. natali et diuina indisolubile e et insepa
rabile etiam no consumatum ut probat. Matei 5. et 19. ubi cum xps in
terogaret a fariseis an liceret uxorem dimitere respondit no legis
tis ex institutio° matrimoni geneseos 1. quod masculum et feminam
fecit eos et erunt duo in carne una g° ex ipsa matrimonij ins
titutione adeo facta matrimonium indisolubile e nec maritus uxo
rem dimitere potest g° in illa p° institutione int. p°os parentes no fuit
copula in continenti g° ille locus de matrimonio etiam rato intelligit.
et per consequens nec pontifex dispensare potest.

Tenendo hanc opinionem teologorum tanquam ueriorem ad arg. nostratum res
pondet p° quod no obstat d. glo. in c. ex publico q° cum sit contraria iure di
uino et naturali ad mitenda no e et ita merito quidam Innocentius papa
ut refert ostiensis noluit super hoc dispensare ad petitionem cuiusdam prin
cipis dicens fieri no posse et cum @ d. principe allegaret d. glos.
respondisse fert. pontificem maledictus ho qui te docuit glos. istam
q° Pontifex expresse dixit nullam posse super hoc dispensationem concedi.

2° no obstat quod in professo dispensari posit g° respondet quod hoc fit
ut dictum e 5. v° uidet. aute obuergente causam com ne regnum sine
prole deficiat et ut totus populus ad fidem conuertat. et ad euitanda multa
damna ex quib no solum populus preiudicat. sed et deus ofendit. ad que euitada
Pontifex recte dispensare potest quamuis aliq° natz ordinem excedat ad
euitanda enim scandala recedit. aliq° a regulis iuris cons. c. nihil et b.
glo. verbo nisi de prescriptio. et b° felinus n. 23. Menoquius de recuperadas
remedio 1. n. 290. Scandala nag. preferit euitanda tam humano
quam diuino iure iuxta illud Matei 18. ve hi per que scandalum
fit etz que oia cum in nro casu no dent. ideo dispensatio no cadet in eo

3° no obstat aliud quod matrim° ratum per religionem disoluat. na hs°
quod hoc no fit humana sed diuina potestate tx expresus in c. scripsit
27. q. 2. in illis uerbis Nicolai papae loquendo de ingresu religionis
na licet sit scriptum quod deus coniunxit ho no separet deus tn et no ho separat quo
ma diuini amoris intuitu etz et ita ad regulam trahi no debet

4° no obstat ultimum scilicet matrim° ratum pendere ex costitutio°

ecclesie

ecclesie q.º Respondeo cõtrariũ uerius eẽ q.º eadẽ glo. in d. c. ex publico in qua dicitũ arg.ᵐ fundat. sit matrim.ᵐ consumati @ Deo pendere effectu sed ent. cõsumati et rati nõ dat. diferentia aliqua substantiali neq esentiali g.º et matrimoniũ ratũ a Deo pendet minor probat. q.º matrimoniũ ratũ perfectũ matrim.ᵐ ẽ in sua esentia ut conclusũ ẽ in 2.º ꝑ. rubrice et precipue in 2. cõtraria tr. of.º q.º matrimoniũ ratũ etiam depende et consti tutiõ. dei q. ala pa sol ui nõ potest qũ etiã q.º copula ut in d. loco diximus nõ ẽ de esetia matrim.¹ g.º nihil inde ultra det. copula ad hoc ut matrim.ᵐ perfectũ in esentiali ẽt.

Neq obstat in tlis illius auctoritati quos Deus coniunxit hõ nõ separet q.º respondeo illã auctoritatẽ etiã eẽ intelligendã rere de cõiunctione ani mõrũ ut in d. rubrica diximus Deus enim cogitauit aduentũ co [illegible] et esentiã operis matrimonii nõ ad perfectionẽ accidentalẽ solũ et probat. ex d. sententia Nicolai papæ cũ enim loqueret. de matrim.º tantũ rato obligauit d. auctoritatẽ quod Deus coniunxit hõ nõ separet et dixit separationẽ illã diuini amoris intuitu fieri g.º si d. auctoritas solũ intelligeret. de copula et cõsumatiõ.º nõ esset a pontifice allegata in matrimonio rato g.º intelligendã eẽ de d. matrimonio rato sensit Pontifex et ita tx. in d. c. ex publico in illis uerbis secundũ interpretationẽ sacri eloquij ettz inteli gendus ẽ secundũ casũ ibi propositũ id est quod per ingressũ religio.ⁿ si matrimoniũ consumatũ nõ dirimat. si uero tantũ ratũ et nõ consumatũ disoluat. quod et in sacro Con. Trid. defisũ ẽ ut s. diximus et cũ is absoluit. tx. in hoc c. 2. die 19. decẽbris.

Ad interpretationem textus in c. 3. hoc titulo

Conclusio tx. secundũ Abb.ᵐ est si maior septennio duxit in uxo.ᵐ minorẽ septennio et eam traduxit ad domũ suit. ex tali cõtractu publice onestatis iusticia et impedimentũ ex qua cõclusione colligit simul cũ tx. et Abate etiã cõi quod in sponsalib. sufficiens sit etas septenij probat tx. in c. literas c. accesit. et c. ad disol uendum de desponsatione impuberũ c. unico eodẽ tt.º lib.º 6. l. in sponsalib. la 2. ff hoc tt.º Couar. in 4.º p.ª parte c. 2. n. 1. suma Silvestrina in uerbo sponsalia et alij

Contra conclusionẽ p.º eẽ arg.ᵗᵒʳ in sponsalib. cõtrahi ante

ante septenniu nullu dic. impedimentu c. literas etc. accesit de desposatio. inpuberu q.o nostra cto corruit.

2.o contra illa verba fortantentauit etc. sic arguo solus conatus ad copula impedimentu no producit c. fi. hoc tt.o Couar. in 4.o p. p. c. 4 §. 1. n. 19. Mennoq. de presuptio. lib. 3. presuptio. 1. n. 45. q.o in nro tx. conatu no potuit impedimentu producere cu uera copula no det. et impedimentu publice onestati solu noscat. ex mutuo consensu ut in d. c. literas et c. accesit s. qui cosensus in minore septennio no dat. l. 1. C. de falsa moneta.

3.o sic arg.o contra illa uerba tu ppt. predicta dubitatio etc. semper in dubio iudicandu e pro matrimonio c. fi. ad de re iudicata c. ad decosaguinitate et afinitate q.o in pnti sententia ferenda erat pro matrimonio contracto cu consanguinea puella q.a tolerabilius e no coniugatos non coniungere quam coniugatos ab ecclesia separare.

4.o contra illatio.m tx. nempe posse contrahi sposalia post septimu in c. dispcto sponsalia st mediu ad matrimoniu contrahendu l. oratio ff. de sponsalib. sed ad matrimoniu contrahendu requirit. in masculo etas 14 annoru in foemina uero duodecim annoru c. puberes c. adolescentes de desponsatione inpuberu cu uulgatis Couar. 2. p. c. 5. in prin. q.o eadem aetas etia in sponsalib requirit. et necesaria est.

His dib arg.u no obstantib. uera e nostri tx. cto ad qua multa adducunt. ad d.o desidendi roes et intellus ad tx. p.a q.o 10 e qua tradit glos. 1. in pnti per totu dicens quod puela nri tx. erat doli capax et sic ualuit matrimoniu uel sponsalia q.a quemadmodu in matrimo. malitia supplet aetatem ita in sponsalib. ut in pnti que m intellum etia tenet glos. in finalib uerbis in c. sponsa in pha 10 c. et coit. receptum defendit Franculin in c. unico de desponsatio. inpuberu lib. 6. presuppositus in pnti Couar. p.o p. c. 2. in prin. n. 1.

Hic tn intellus diuinatorius uidet. quonia in nro tx. neq constat de doli capacitate neq pontifex in ipsa fundat. ut patet ex eadem litera in qua nihil de doli capacitate scriptu e. Ulterius q.a no e adeo uerum quod in sponsalib malitia suppleat etate et ideo merito Abb. §. n. 5. contrariu contra coem tenet quem sequit. Brunellus de sponsalib. ctone 4. Aprobat. ex d. c. litteras et c. accesit ubi copletu septennu requirit. et ita superior intellus taqua diuinatorius no e admitendus.

Alij aliu intellum adducunt nempe quod in pnti iuuenis duxit sane puela et traduxit ea ad domu ex traductione et mutua cohabitatione

tione orta e presumptio quod ille iuvenis forsan tentavit puellam etc. et ideo fuit causata illud impedimentum publicae honestatis quamvis matrimonium propter defectum aetatis fuerit invalidum quem intellectum tenet Antonius Cardinalis et Praepositus h. columna fin. quod confirmatur quia traductio sponsae ad domum sponsi facit praesumere copulam inter habiles ad illam ex Saliceto in l. cum inter C. de donationibus ante nuptias Palatius Rubeus in repetitione rubricae §. 57. quod inter inhabiles ad copulam praesumendus est conatus ad illam ut in d. forsan.

Sed hic 2.us intellectus videtur convinci ex eo quia ex conatu ad copulam etiam etiam si clare de eo constet nullum oritur impedimentum ut supra diximus ex fine huius tituli quod si ex conatu claro et certo non oritur impedimentum a fortiori non potest oriri ex conatu praesumpto quia impedimentum publicae honestatis oritur ex mutuo consensu tantum c. 1. isto titulo lib. 6. et in minore septennio non datur consensus quod etc.

Verus igitur intellectus est quod in nostro tex. dissolvitur matrimonium contractum cum consobrina puellae non tantum propter impedimentum publicae honestatis quam etiam propter impedimentum affinitatis quoniam licet plene de perfectione copulae non constaret Pontifex tamen ex multis coniecturis motus praesumpsit d. copulam effectum habuisse 1.° quia eam duxit iuvenis et traduxit ad domum ut dicit textus et communis 2° quia intervenit nixus seu conatus ad copulam ut in d. forsan quod ad verbum forsan non adverbum tentavit sed adverbum complere non potuit ex Praeposito supra col. finali 3° quia dicebat eam puellam fuisse eius coniugem et ita communiter ab omnibus appellabatur et verbum coniugem de carnaliter cognita intelligitur c. hic quippe §. ex his 27. q. 2. Ex his quod simul iunctis colligit Pontifex praesumptionem de perfectione copulae quia singula quae non prosunt multa collecta iuvant glos. in c. cum causam de probationibus et d. late Felinus et omnes et ita hunc tex. communiter intelligunt Hostiensis et Praepositus supra n. 3. in 3. intellectu et per consequens matrimonium contractum cum consobrina dissolvitur.

His ita praesuppositis remanent omnino solutae difficultates supra adductae quia intellecta superiori ratione decidendi et intellectu ad tex. facilis ad argumentum patet responsio quoniam quamvis ex sponsalibus contractis ante septennium et ex conatu ad copulam non oriatur impedimentum et indubium sit iudicandum pro matrimonio tamen in nostro casu aliter iudicamus attento superiori intellectu quia cum sponsa fuerit traducta ad domum sponsi et iuvenis voluerit illam carnaliter cognoscere

quod

quod sponsa non potuit complere et coniux fuerit refutata non minus si
huius modi impedimentum nascatur quia attentis ~~dictis~~ coniecturis dicti
a regula communi recedendum est uel saltim secunda ea lex inter
pretatio tenenda est pari ratione non obstat ultimum quia dicta re
gula intelligitur de sponsalibus et matrimonio regulariter quod
statim Exit ubi intelligitur tx. in c. fraternitati de eo qui cognouit consanguineam
uxoris sue ubi ex libidine extraordinaria habita cum minore septenio oritur
impedimentum dirimens matrimonium postea contractum cum eius sorore intel
ligitur enim coitus quod b. fuit causata affinitas ex copula perfecte habita
cum puella et illa acerba extraordinaria libidine intelliguntur non de pol
lutione habita extra uas legitimum sed quod fuit habita talis copula
extra tempus ordinarium et solitum ut dicit b. Abb. et idem appellat Prepositus ibidem
col. 1. et propterea illa libido extraordinaria appellatur.
Pro complemento huius capituli nota quod infans ante sep
tenium non potest sponsalia contrahere quia non habet iuditium neque discre
tionem etiam ad aliquid intelligendum alterius adminiculo etiam non po
test consentire ex d. l. 1. C. de falsa moneta et Clementina si furiosus de omi
cidio et ideo ante septenium refutatur inhabilis nisi forte adueniente septe
nio tacito consensu et mutua cohabitatione sponsalia approbent ut
in d. c. literas verbo placere et b. glo. quam com. lau. Abb. sequitur. Impleto autem
septenio bene potest sponsalia contrahere quia eo tempore iam inci
pit puer habere discretionem uel saltim aliorum consilio intelligere
quod agit ut in d. l. in sponsalib. hec tamen sponsalia non habent uim
aliorum sponsaliorum que contraxerunt a puberibus hec enim non obli
gant absolute ad contrahendum adueniente legitima aetate nam ad
ueniente pubertate potuit ab eis recedere ratio est quia tempore quo con
traxerunt id est in septenio non dum habebant contrahentes perfectum iu
dicium ut in c. de illis el primero et b. glo. c. a nobis de desponsatione impu
berum Couar. in 4. 2. p. c. 5. § 1. in matrimonio uero pubertas est neces
saria et aetas quatuordecim annorum in masculo, 12 in foemina quia
in matrimonio datur uinculum indissolubile et ita requiritur plena discretio et
iudicium perfectum item propter potentiam coeundi que in matrimonio ne
cessaria est c. laudabilem de frigidis c. puberes de desponsatione impu
berum et ita datur differentia in annis et in etate inter matrimonium atque
huiusmodi sponsalia contracta in septenio. que dicta sint ad
intellectum huius capitis cum quibus illud absoluitur

D. tx. in c.

[C]oncl. ix. in c. ad audientiam 4º. iuncto. c. sponsam d. hoc tit.º

Conclusio quam ex hoc c. colligimus e; ex sponsalib. contractis cu consanguinea oritur publice onestatis iustitiae et impedimentu colligit. ex tex. et ex prepositio in pnti et colit. aprobat. ex tx. in d. c. sponsam et in c. literas de desponsatione impuberu c. siquis uxore c. siquis desponsauerit 27. q. 2. c. unico hoc tit.º lib. 6. l. si qua § 1. et in l. semper in coniunctionib ff. de ritu nuptiaru et in § si uxor institut. de nuptis

Ut melius inteligamus tx. uideamus quid sit impedimetu publice onestatis et dic quod e propinquitas proueniens ex sponsalib impediens et dirimens matrimoniu ex eclesie constitutio.e probat. d. in iurib alegatis et quod impediat et diximat matrimoniu probat. in d. c. siquis uxo.m Couar. 2. p. c. 2. § 6. Nauarus in manuali c. 12. n. 57. et hoc impedimetu ab eclesia institutu fuit propt. onestate illius et ad tollendu scandalu et rixas int. consanguineos qui solebant sibi querere uxore sponsa sui consanguinei ut dd. dicunt in c. inueniis supra.

Aduersus nostra clonem obstat quod de iure diuino mortuo fratre sine sobole alter frater debet accipere uxorem eius in sua resuscitet semen fratris sui c. olim d. q. 1. sed in nro casu unus frater no potuit habere in uxore filia Enriquij et licet cu ipsa fuerit desposatus no habuit prolem g.º afortiori alter filius Laurentij poterat cum filia Enriquij fratris sui sponsa contrahere.

2º. obstat in nro tx. nullu fuit obligatoriu de iure g.º consanguinitas impediebat g.º bene potuit alter frater sponsa fratris ducere cu int. ipsos nulla proles neq copula fuerit, antecedens probat. cuius quod esse no protest nulla e pro minio § 1. institut. de inutilib stipulationib sed d. sponsalia que st futurarum nuptiarum promissio esse no poterant consanguinitate impediente g.º nulla fuerunt g.º nullu dat. uinculu obligatoriu g.º no prestant impedimetum quo minus alt. frater cu sponsa fratris contrahat sponsalia.

His no obstantib uera et iuridica e nri tx. clo cuius ro reddendi e ea qua supra in v.º ut melius diximus scilicet quod nascat. hoc impedimentu ppt. onestate eclesie et ad tollendum scandalu int. consanguineos cu uno nestum uideat. quod desponsata cu uno consanguineo cu alio postea contrahat g.º

quātus

quamvis copula non det et per consequens non sit affinitas tamen dat. quedam proximitas et similitudinem affinitatis propter quam huiusmodi nascit. impedimentum Prepositus et DD. supra.

Non obstant argumento contraria non primum ex d. c. olim 8. q. 1. quo respondet 2am glos. in verbo sponsa fratris quod illud dictum de textu ex deuteronomio c. 25. mixtum est glosa quam sequit. et probat Prepositus in fine n. 6. v. sponsa fratris dicens quod illud dictum importat figuram quod cum Dominus noster Jesus Christus pro nobis Dominus est etiam frater noster secundum incarnationem mortuus est sine sobole quoniam credentium rarus erat numerus dimisa ecclesia sponsa sua ideo omnes nos fideles qui sumus fratres in Christo ut in c. ad mensam undecima q. 3. movemur ut accipiamus in uxorem nostram sanctam ecclesiam ut ex ea generemus prolem Christo et cum odie cesset figura veritate superveniente c. cum causam de electione ideo mixtum illum preceptum hodie non habet locum ut communiter scribentes in fine tenent 2am Prepositus ubi supra.

Ad 2um argumentum respondemus 2am glos. in fine verbo habere non potest quam late explicat Prepositus supra n. 6. quod quamvis in nostro casu ratione consanguinitatis impedientis non essent valida sponsalia nihilominus semper nascit. illud impedimentum publice onestatis quoniam aut sponsalia sunt nulla in sui fundamento id est ex defectu consensus vel et tunc quoniam opinio huiusmodi non potest resultare que faciat publicam honestatem et talibus sponsalibus non oritur huiusmodi impedimentum qua ratione procedit et intelligendus est tx. in d. c. literas et c. accessit supra et glos. allegatis et in c. unico eodem titulo lib. 6. qua ratione procedit argumentum aut sponsalia sunt nulla propter aliquod extrinsecum accidens vel de iure positivo tantum et isto casu etiam si quoad iuris effectum sint nulla ut in nostro tx. tamen quoniam 2am qualitate facti resultat opinio in animis hominum istos stimantium sponsos prout erat apparet. et quoniam potest subesse timor scandali ut supra dixi ideo nata est publica onestas que matrimonium impedit contrahi cum consanguineo qua ratione loquit. noster tx. ita tenet allegant. Prepositus ubi supra et difficultas solvit.

Pro complemento capituli et ex supra dedicatis nota quod ex sponsalibus nullis etiam oritur publice onestatis impedimentum ut supra dixi ad 2um argumentum quod intellige 2am distinctionem DD. allegatam a Preposito ubi supra n. 6. v. et supra col. 4. nempe quod invaliditas aut resultat ex defectu consensus et tunc nulla generat. publica onestas ut supra et in d. c. unico hoc titulo in 6. et ideo

ex sponsalibus

ex sponsalib. contractis per furiosos infantes uel alios qui no habent consensu no orit. impedimentu q.o quamuis uelint cu tn cosetire no possint furiosi ratione dementis infantes roe aetatis nihil agunt aut ualiditas resultat ex alio defectu extrinseco et tuc orit. publica onestas ut in nro tx. et s. ad 2.m arg.m diximus.

Vltimo querendu e utru ex sponsalib. coditionalib. oriat. hoc impedimentu de qua q uide Prepositu ad. n. 6. v.o ult co ditionalia et resolutiue dic quod in huius modi sposalib. aut copula fuit cosumata et tunc conditio habet. pro impleta et nascit. impedimentu sicut ex sponsalib. puris ita glos. in d. c. unico et sic no solu nascit. publica onestas sed etiam afinitas ut in d. glo. et ita ille actus copule producit duo impedimeta scilicet afinitatis et publicae onestatis aut no’ridat. copula conditio tn impleta e et tunc orit. impedimentu q.o ex implemeto coditionis sponsalia purificant. et perinde habet. ac si a principio essent pura c. si pro te in arg.to de rescrip tis lib. 6. aut conditio no e adimpleta et tunc aut no inest tacite et suspendit sponsalia et per consequens cu coferat. in futuru euentu no nascit. statim publica onestas ut in d. c. unico aut e conditio quae inest tacite vg. si uiua aut de unc posim et tali conditio no suspendit et ita nascitur publica onestas ita teret Joanes Andreas in d. c. unico fa cit quae habent. in c. significasti de electione de alijs di tinctionib. et subdistinctionib. vide te Prepositu et cu is absoluit. tx.

Ad interpretationem tx. in c.

De illis quinto hoc tt.o

Conclusio 2.m Abb.tis e si sponsus de futuro ante copula ad loca remota se transfert sponsa libere cu alio cotrahit si tame per ea stetit quo minus perficeret. matrim.m sibi penitetia imponat.

Contra conclusione uidet. obstare in huius modi cotractu sponsaliorum erat uerus consensus int. contrahetes q.o inuito uno ex sponsis alter no potest a sponsalib. recedere ut in superio.b concluiu e quod etia glos. uidet. innuere in pnti verbo siper eas stetit nam si stetit per sponsa quo minus perficeret.

matrimoniu

matrimoniũ qua ratione Ecclesia dat licentiã contrahendi cũ alio hoc enim modo cũ duob. desponsata uidet.

2º obstat contra illa uerba nostri tx. liberum erit sponsa uel mulier tenet. spectare sponsũ per 3. annos l. 2. C. de repudijs. q.d. in nostro casu sponsa nõ potuit libere cõtrahere nisi post tres annos ad q. absẽtię sponsi q. tenet illũ spectare

3º obstat cõtra illa uerba recepta in penitentia etc. nõ aut illa sponsa potuit licite ut tx. dicit a sponsalib. recedere nõ spectando sponsũ aut nõ et potuit ut tx. affirmat q. libere et iure permitente potuit facere sed qui peccat uel aliquid facit iure permitente nec meret. nec incurrit pęnam cap. qui peccat 23. q. 4. l. gratus C. de adulterijs q. in nr̃o tx. nõ potuit penitentia imponi sponsę.

His tamen nõ obstantib. uera ẽ nr̃i tx. cõ. causa nõ decidendi ea ẽ q. ut diximus in c. preterea 2. supra spõsalia mutuo contrahentiũ dissensu soluunt. nõ tam ex iuris rigore quã dispensatiue q. mero iure nõ poterat spõsa recedere a bsponsalib. ut ibi late diximus et ita cũ in nr̃o tx. sponsus se transferat ad loca remota relicta sponsa et nõ preterita uenia uidet uelle ab spõsalib recedere et cũ sponsa propt. absentiã sponsi etiã uellit nubere tali modo uidet. etiã recedere et ita dat. contra hentiũ ueluti quidã mutuus dissensus et dat. sponsę licencia cũ alio cõtrahendi propt. periculũ fornicationis et ne deterius cotingat etc. nam propt. dubiũ maioris mali Papa permitit cõparatiue minus, maius enim malũ ẽ fornicari quã absq uinculo aliquo recedere a sponsalib. et ideo Papa propt. hoc malũ euitandũ periuria permitit imposita quali quali penitentia nisi ex spõsa steterit ita glo. in finti uerbo si fuerit cas. Prepositus n. 2.

Hic tn̄ intellus nõ uidet. bonus q.a contrauenienda spõsa sponsalib. iã fuit periura et sic peccauit spectando autẽ sponsũ erat dubiũ an fornicaret. q. maius malũ erat periurari et recedere a b spõsalib quã dubia fornicatio et ideo Antonius in fin ti aliũ tradit intelũm uid elicet quod in nr̃o tx. mero iure potuit sponsa recedere ab spõsalib per absẽtiã sponsi non obstante iuramẽto

Ratio est

ratio ē quia in iuramento et sponsalib. videtur ineē tacita conditio rebus sic stantib. ~~addit~~ c. quemadmodū de iure iurando idest oīo in suo statu permanentib. sed absente sponso longa absentia mutatur rerum status quia expectandus est quod in contractu nec actum nec cogitatū fuit q. conditio resoluit. per absentiam p̄ maxime quia sponsalia ad matrimoniū subordinantur quę sub ordinatio fieri non potest absente sponso et ita resoluta conditione quę tacite inest bene potest sponsa discedere a contractu. Dices tn̄ quare q. mulier propter discessum fuit punita tanquā periura si enim mero iure potuit discedere nullam incidit penam ut diximus in 3.° textio argumento cui obiectioni respondet Ant. quod non fuit punita pena ordinaria sed extraordinaria ne scandalizarent homines quod ista mulier sine pena a sponsalib. resiliret

Do tn̄ intellectus non placet quia qualiumque pena tam ordinaria quam extraordinaria quis puniat. delictum supponit. vel graue vel leue et sic in n̄ro tex. idem est dicendum et ideo reiecto hoc intellū prior intellus et rō decidendi magis placet.

Quo intelō remanent soluta argta contraria nam ad primum respondet. quod quamuis unus sponsus non possit altero inuito recedere a sponsalib. tn̄ in nostro tex. mutuo dicensu discesserunt ut diximus in rōe decidendi q.a absentando se sponsus uidet. recedere uolendo sponsa alteri nubere etiam recedit et ita fuit mutuus ambarum partiū dissensus et soluuntur sponsalia ut d. c. preterea supra.

Non obstat 2. argm q.a Rñ. quod dari differētia in n̄ro casu inter ius ciuile et ius canonicum nam de iure ciuili sponsa tenetur

 expectare

expectare sponsū ac facta differentia quod si sponsus absens sit in provintia debet expectari per bienniū l. 2. codice de sponsalib. et ibi glo. si tū sit absens extra provintiam debet expectari per trienniū ut in d. l. 2. C. de repudijs quam sequit. glo. in presenti licet non cū hac distinctione et ita cardinalis et prepositus in presenti de iure autem canonico nō tenet. sponsa sponsū expectare sed statim nubere potest quod significat glosa in verbo liberū sibi secundum leges et additis in margine in d. l. 2. C. de repudijs prepositus Cardinalis Antonius et alij in presenti rō differentie est quia ius civile solum considerat bonum publicum ius autem canonicū considerat pecatum ut in regula possessor de regulis iuris lib. 6. et ita cū propt. absentia sponsi imminet periculū fornicationis ius canonicum permitit sponse cum alio contrahere ita tenet panormitanus sic et probat. ex dicto verbo liberum erit quod denotat libertatem et non necessitatem expectandi

Predicta tn intelligere debent ut procedant quando sponsus absens est sine causa necessaria nam si tali absencia necesaria est tunc donec durat absencia debet sponsus expectari nullo prefixo tempore ut l. sepe ff. de solutio in quo casu si sponsa non potest tantam dilationem vel quā longam absentia pati poterit implorare offitiū iudicis ut sibi det licentiā cū alio contrahendi cū non possit tantū expectare et iudex poterit hoc facere propter vitandam fornicationem ita ostiensis et prepositus hic cum quib. soluit. 2 arg.^m

Ad 3.^m respondet. quod sicut supra diximus in vinculo istū esponsa nō potest nubere alteri mero iure sed dispensative et ita super eam steterit penitentia

imponits

inponit. propter dolum qua inposita pontifex dis
pensat et non procedunt contraria et solvit.
ultima difficultas.

In glosa verbo transferentis

Nota ex hac glosa quod sponsa non tenet. sequi spon
n. sum quae glosa co[mmun]it[er] approbat. per DD. Abb. et
Prepositus Sic et probat. ex glosa in finalib[us]
verbis. Dubium tamen est an idem procedat in uxore
utrum tenat. sequi maritum quocumque vadat et glosa
nostra affirmativa tenet ex c. si quis 14 q. 2. tenet
Abb. et Prepositus Sic decisio capele tolosane 36. cum
additione quod limita nisi vir sit vagamundus quia
tunc non tenet. eum regulariter sequi sed cum
distinctionib[us] adibitis per dictam capella tolo. et DD. si
latos pro quarum intelligentia dic quod regulariter uxor
tenet. sequi maritum vagabundum. ut glosa nostra affir-
mat glosa verbo servitia in cap. 1. de coniugio servo
rum glosa in cap. 1. de coniugio leprosorum et tx. in
cap. unaquaq[ue] 13. q. 2. et probat. quia uxoris et viri
unica debet esse domus et licet vir esset periurius uxor cum
illo debet permanere ut tenet additio et prepositum Sic ver
bo vagabundum quod tamen debes limitare secundum
sidos DD. quod aut maritus vagat. inonesta et reproba
ta vagatione verbi gratia quia transivit ad infideles et
tunc non tenet. eum sequi c. gaudemus de divortijs
aut necessario et oneste vagatur et tenet. sequi quod
sublimitandum est quando mulier a principio scivit
maritum vagabundum et huius naturae quia tenet. sequi
secundum Abb. Sic ratio est quia cum hoc sciret
videt. mariti mores approbaret si verum a principio
ignoravit vel ex post facto fuit factus vagabundus non tenet.
sequi secundum Abb. ita glosa in dicto c. unaquaq[ue] tenet
co[mmun]it. DD. Cardi. et Panor. Bart. in l. media § p[rim]o ff. de annuis
legatis Bald. in l. quae manu mittunt. C. de operis libertorum

Capella

capella Tolosana ubi supra et cum his absolvit. tx.

Ad tx. in c. de muliere

Ad tx. in cap. de muliere 6.°

E hoc tx. nihil colligit. eo q.° nihil a Pontifice fuit decissum ut Abb. tenet et ex littera colligit. ibi nihil certum etc. infertur pri ad incertam interrogationem non potest quis respondere et eo. potest ee non ois uis matrimonij contractu impedit in hoc tx. nihil certum proposuit Pontifex q.° ab eo nihil certum fuit petitum nam querebat. utrum mulier inuita tradita uiro esset legitime nupta nec ne et cum non fuerit expressum qu[a]nam uis esset illata nihil respondet. nam inter uim et uim dat. diferentia et non oie uiolentia matrimonii impedit et pri cu casus non esset bene propositus respondet Papa nihil certu idem nos possumus respondere et ita remanet responcio indecissa q.° * fatua fuit interrogatio cui respondendu non e. tx. in l. domitius labeo inff. de testamentis ibi aut non intelligo quid sit id de quo me consuleris aut stulta e interrogatio tua et in l. ut responsum C. de transactionib. habet. ut congrue posis habere responsum insere facti exemplum cu itaq. nihil in hoc tx. decidat. de materia illius et matrimonio per metu contracto agendus de eo fauente in c. 1 veniens el primero hoc tt. ubi cadit propria materia et ita soluit. iste tx.

* fatua

Ad tx. in cap. ex litteris 7.

Concluo uerba obscura posita in contractu matrimonij uel sponsalicu interpretari debent coem intelligentiam tenet Abb. et preposituis hic tx. in l. habeo versiculo non enim ex opinionib. singulor. ff. de supelectili legato §. libror. §. quod pri Cassius ff. de legatis 3.° ibi nam et in usu etc. ubi. cois usus loquendi attendendus est glosa in c. nonulli in principio verb. Dicas de rescriptis

Bartolus

Bart. in d. §. quod tn et inl. oes populi n. 58. in fine ff. de justicia et jure c. ad audientiam de decimis glo so in pnti verb. proposuit in fine quotiens enim quis proponit et alter non intelligit interpretari debet secundum coem usum loquendi et verba prolata debent retineri in eo sensu quem solent recte intelligentes generale.

Obstat tn adversus ctonem actio agentium non debet interpretari ultra eorum intentionem l. non ois ff. si certum petat. premaxime in matrimonio in quo semper debet attendi interior consensus c. tua nos infra ne quis invitus ad matrimoniu compellat. ut supra in eode maliere et infra in c. requisivit g.° in nro tx. non debent verba obscura secundum coem usum loquendi interpretari.

2°. obstat verba juramenti 2m. intentionem proferentis accipiunt. c. humanae aures 22.ae q. 5.ae ibi quia non debet intentio verbis deservire sed verba intentioni et aliquando accipiunt. secundu intentionem eius cui iuratur ut in c. quacunque arte verborum 22.ae q. 5.ae g.° in nro casu verbu dubiu secundum intentionem proferentis vel eius cui proponit. accipiendu est.

3°. obstat verbum dubiu in contractib semper interpretat. contra proferentem l. veterib. ff. de pactis l. lina in emtione in principio ff. de contrahenda emptione g.° in nro tx. verbum dubiu contra proferentem accipiendu est.

4° obstat quod semper in obscuris attendit. id quod est verosimilius non coe c. inspicimus de regulis iuris in 6.° l. in obscuris ff. eodem g.° in presenti non e recurrendum ad coem intelligentiam.

His non obstantib. vera e nri tx. ctio. pro cuius intelligentia roa decidendi et arg.ti solutione nota tx. hunc multipliciter ab interpretib intelligi diversasq habere lecturas ex Abb. et Prep. hicraiadis tn oib dupliciter intelligi potest 1.° modo quando matrimoniu contraheret. inter personas exteras et diversa patriae vg. int. ispanu et allemanam ut in casu proposito supra in c. 1.

Ctex

etiam Preposito hic quo cassu q. lingua alter ius alterius non intelligit per interpretem possunt contrahere iste persone sicut contrahunt in simili et celebrant ceteri contractus l. 1. §. finali ff. de verbor. obligationib. glosa in presenti verbo intellexit recepta per omnes teste Couar. in 4. 2. parte c. 4. §. 1. n. 3. quo in cassu si alter ex contrahentib. dicat se non intellexisse verba interpretis tunc recurrendum est ad coem intelligentiam ut in n.ro tx. Abb. et Prepositus hic et Couar. ubi supra et in hoc cassu sunt consideranda verba precedentia et contractus et alij actus ex quib. matrimoniu vel sponsalia contrahentes contraxisse colligat. et sic fiet n.ri tx. interpretatio secundu superiores dd.

Hic intellus licet in se verus sit non tn videt. convenire litte tx. ut Prepositus in presenti tenet n. 2. unde ipse Prepositus aliam adducit lectura, sulicet ut intelligat. quando contrahentes sunt eiusdem patrie et verba tn. illoru st dubia et possunt converti in duplicem sensum quia st ambigua en amphibologia vg. si aliquis diceret contraho tecum donec terra cooperiat oculos meos hec enim verba, secundum coem intelligentia sonant id est donec moriar et mortus sepeliar et ita si aliter vellet ea intelligere non audiret. ubi diceret se aliud sensisse id est donec vivus terra cooperia oculos meos q. tunc posset ipse cooperire oculos suos terra et cinere et sic iam illa mulier non esset eius uxor quia conditio fuit resoluta et cum id hic illa verba sunt ambigua in comuniore intellum accipiunt. ita tenet in presenti Abb. Prepositus et omnes.

Et si per hunc coem intellum non possent illa verba dubia declarari recurrendum e ad alias conjecturas ex quib. declarent. l. si servus plurium §. finali ff. de legatis primo et si conjecture deficiant debent inspici quod e vero similius ex d. regula quam diximus adducta in 4 arg.

Ex superioribus

Et deficientib. his ceterisq. parib. interpretatio facienda est contra eum qui sine causa usus fuit verbo ambiguo ad aliu decipiendu unin d. l. veterib. l. si libertati §. finali supra in 3. arg. allegati et in c. quacumq. arte verborum allegato in 2. arg. notat gla in infanti verbo Prepositi et Prepositus n. 9. Bald. in l. finali n. 34. C. de haeredibus instituendis

Quae omnia intelliges in foro exteriori nam in foro conscientiae verba dubia et ambigua prollata ad fallendam mulierem vel alium debent intelligi secundum intentionem proferentis ut in cap. tuanos infra eod. tit. et ibi glosa verbo mulierem ita tenet Abbas et Prepositus hic et ita conciliabis iura in dicto capite quacumque arte verborum cap. cum humanae aures supra in argumentis nam non sunt contraria si distinguas inter utrumque forum exteriorem et interiorem ut Covarruvias in cap. quamvis pactum 2. parte §. 3. numero 1. et 2. et cum si remanent soluta arg. contraria et de alijs circa hunc tx. vide late Abb.m et Prepositu in eo et nos infra nuis in locis peculiarit dicemus et cum his absoluit. noster tx.

Ad tx. in cap. ex parte 9. cito secundu Abb.m ut pet haec verba promitto te pro coniuge habituru matrimoniu de praesenti contrahit. Ad tx in c. ex parte 9.

Contra dictionem obstat contractus matrimonij collatus in tempus futuru sponsalia de futuro non matrimonium inducunt c. de illis supra c. si inter viru infra c. primo de sponsatione duoru Abb. et DD. hic et in c. ex litteris supra Covar. in 4.° 2.a parte c. 4. § 1. sed verba nostri tx. collata sunt in futuru euentum ergo sponsalia de futuro inducunt.

Abb. n. 3. et 7. et alij respondent huic dificultati superius arg.m procedere quando verba collata in futuru tempus respiciunt principiu actus non vero si denotant executione actus iam perfecti ut in praesenti quae tunc licet in futuru collata matrimoniu de praesenti inducunt nam illa verba pro coniuge retenebo denotant executionem matrimonij ratio est quia non potest mulier haberi pro coniuge nisi matrimoniu

praecedat

precedat qui enim vult consequens vult et antecedens c. praeterea et c. prudentia de offitio delegati l. illud in fine ff. de adquirenda hereditate, tunc etiam q.a quidem appossuit in aliquo contractu videtur statim se obligasse l. eum qui calendis ff. de verborum obligationibus et hanc rationem sensit glossa prima in praesenti melior glosa in c. si quis divinis 30. q. 5. dicit communem Praepositus in praesenti n. 6. et Covar. ubi supra.

Contrariam opinionem tenuerunt Adrianus in 4.o q. 13. de matrimonio Paludanus distinctione 27. q. 2 art. 4. conclusione 4. nempe verba futuri temporis etiam si ~~matrimonium in~~ matrimonio conveniant non matrimonium sed sponsalia de futuro inducere ex c. de illis § et ad nostrum textum respondent verba illa ab eo tempore matrimonium definiri importare ut advertit Covar. § et alij dixerunt ideo in nostro tx. inductum fuisse matrimonium de praesenti q.a post prolata verba a contrahentibus secuta fuit copula inter illos ut patet ex originali tx. relato ab Antonio Augustino in 1.a collectione decretalium lib. 4. tt.o 1. de sponsalib. c. 8. ubi post illa verba et fidem tamquam proprio viro servaturam subdit haec verba quo facto in eadem domo diu cohabitantes liberos procreaverunt et ita ratione hujus copulae illa verba praecedentia licet in futurum collata matrimonium de praesenti faciunt capite his qui fidem in fra hoc tt.o

Licet tamen hic intellectus bonus sit constituto de vero originali tamen communis op.o § relata Abbatis et Praepositi tenenda est ex ratione adducta non enim dubitat. verba nostri textus in futurum conferri ibi quod eam ab eo tempore teneret etc. verbum enim teneret futurum tempus non praesentis denotat quia tamen illa verba tractatum et consensum de praesenti praecessisse supponebant ideo matrimonium de praesenti inducit. cum iam de executione illius ageret. ut s. dixi in § Abb et infra latius dicam.

in tx. ibi ab eo

{in tx. ibi ab eo tempore}

Hec dictio ab. quid significet et quot habeat significatio-
nes vide Prepositum in presenti Speculatorem in tt.° de
sponsalib. §. finali modernos in hoc c. et in c. aliquid
de rescripti et in l. patronus. §. 1. ff. de legatis 3.° Ottrariu
con. 49. Bartolus in l. non dubiu C. de legib. Abb.m et canonistas
h.

In tx. ibi nota quod hec dictio ab. in nro tx. denotat extre-
mitate temporis de momento ad momentu taliter quod
tempus presentis inducat ideoq. Andreas statim fuit obli-
gatus tenere Eugenia pro coniuge secundu Innocentiu
in pnti et ita tenet Prepositus n. 1. facit g.osa notabilis in
simili in c. statu de prebendis lib. 6. Clementina sicut
de appellationib. cum gl. hec dictio extremitate temporis
denotet dicendu est in nro tx. matrimoniu de pnti indu-
ci q.a illa verba ab eo tempore extremitatem et execu-
tionem contractus matrimonij denotant ita dd h.

Queritur tamen utru in propositio negativa inducat ma-
trimoniu vel sponsalia v.g. Non habebo alia in uxorem nisi te et
non induci matrimoniu tenet Antonius de Butrio in pnti Metius in l. ac
tione n. 2. C. de transactionib dicit eodem Gomesius in principio ins
tam de actionib n. 10. videlicet quod per illa verba negativa
non inducat matrimoniu de pnti ro c q.a repugnat proprietas
verboru de futuro que matrimoniu de pnti non potunt efficere 2.° q.a
quamvis diximus cum Abb. ex verbis nri tx. Habebo te in uxo-
rem matrimoniu induci hoc tamen non a verbe nisi ab eo do
illo verbo Ab eo tempore q.a simpliciter habebo te sponsalia
efficiunt et ita verba hec non habebo alia nisi te non posset
matrimoniu facere. Ulterius probat hec op.° et quod fortius est
ex hac propositione negativa nihil induci ex tx in l. si ex tenli
§. penultimo ff de actionib. empti in cuius specie si promito no ven-
dere alicui quam tibi aliquam rem per hoc non potes tu me
cogere ut tibi venda q.° etiam in nro casu non poterit hu-
iusmodi mulier compellere promitente vel proferente
illa verba ad contrahendu matrim.m vel sponsalia ita tenet
dominus Anthonius h. @ Preposito allegatus.

Affirmativam

Affirmatiuam tenent op.^m Sci. quod inducat matrimonium de presenti tenet Abb. h. n. 8. et dicit comm. preposit. n. 6. Couar. referens multos in 4. 2 p. cap. 4. §. 1. n. 6. ~~Couar. referens multorum~~ fundamentum huius op.^ni e. q.^a ut s. diximus hec uerba habebo te in uxorem matrimonium de presenti inducunt q.^a denotant executionem actus imperfecti q.^o pari ratione ide procedit in his uerbis ~~non~~ habebo ~~te~~ alia nisi te cum militet eadem ratio quonia dictio nisi posita post oratione negatiua ponit et no priuat l. actione C. de transactionib. regula peccatum de regulis iuris in 6.º D. principio in statuta de actionib. et ibi Gomesius n. 6.

2.º q.^a quoties precedens e negatiua et additur uerbum nisi priuat dispositionem negatiuam et facit affirmatiuam ita Bart. in d. l. actione et ita in nostra questione nullam habebo nisi te uel non habebo aliam nisi te istud uerbum nisi priuat negatiuam et inducit affirmatiuam quasi diceret habebo te in uxorem et per consequens cum per ista uerba matrimonium indicatur inducit etiam per uerba illa negatiua que idem important ac affirmatiua ut dictum est.

Pro uera resolutione huius difficultatis resolue affirmatiua ueriorem esse ut his uerbis uideatur contractum matrimonium quamuis enim aliqui dicant ueluti Antonius n. 10. menesius ubi s. n. 12 et alij hec uerba sponsalia conditionalia inducere nempe si uellim uxore ducere non ducam alia nisi te si autem in celibatu uiuere uoluerit non potero cogi secum contrahere tamen notandum est quod hec uerba st dubia post enim intelligi secundum habitum ut supra si uellim ducere ducam te secundum actum id est dum cam te simpliciter etito regulariter non potest dici d. uerbo conditionem importare cum et actum continere possint explicuimus et cum in matrimonio uerba dubia interpretanda sint pro matrimonio ut potius dicatur contractum quam alit. c. finali de ere indicata ideo in presenti per hec uerba matrimonium

monium de futuri inducit interpretando illa in favorem ma-
trimonij ita Praepositus in fonti n. 7. in fin. alibi verbis
ex opinione Joannis Andreae et omnium ———
quas opiniones attento tanquam veriori non obstat tex.
in d. l. si sterilis §. penult. ff. de actionib. empti quia
Respondeo dispositionem d. tx. non posse adaptari nostrae quaestioni
quia aliud est promissio vendendi aliud est venditio et ita
qui vendere promittit non dicitur vendidisse quia in ve-
nditione consensus utriusque partis de re et pretio requiritur et
ita cum in specie illius tx. dicat promitto non vendere
fundum alij quam tibi a contrario sensu dicendum
est etiam per negativam non induci venditionem
nec dari actionem ex vendito in continenti illi cui
promittit sed tantum ex dictis verbis competit actio ca-
su quo ille alij vendere voluerit in illis enim
verbis adest tacita conditio si vendere voluerim,
cum tamen in nostro casu solo consensu matrimo-
nium vel sponsalia contrahantur nec aliquid aliud
requiratur dicendum per illa verba negativa
matrimonium induci ex doctrina et add. supra alle-
gatis.

Ulterius non obstat huic resolutioni dialecticorum op. videli-
cet orationem negativam nihil ponere ex se ipsa nisi promittat affir-
mativa vel ex extrinseca adiectione vel ex subiecta ma-
teria ut eleganter explicat Covar. in 4. 2 p. c. 4. §. 1. n. 7.
nam respondeo quod in nostro casu non solum datur oratio nega-
tiva sed dictae orationi alia negativa additur et ita ex illa
veluti ex quodam extrinseco affirmativa ponitur cum duae
negationes affirment et ita non potest dici simplex oratio
negativa sed potius oratio negativa cum subiectione
negativae qua ratione affirmativa reputatur ex do-
ctrina Bart. et aliorum in d. l. actione quae retu-
limus supra in versiculo quaeritur tamen

in tx ibi pro coniuge teneret iuncto

{ verbo tanquam vero }

Nota ex

Ita ex his verbis quod quotiescumque aliqua dispositio actus n. dependet mera et libera alicuius voluntate paria st dicere volo talem ac volo facere tale q.a cum in eadem persona concurrant voluntas et potentia explicata voluntate sensetur et inducta potentia et ex illa actus ita Abb. et Prepositus §. n. 2. et ita parit cum matrimonium ex mera voluntate pendeat ~~tam~~ paria st dicere accipio te in uxorem et volo te pro uxore [illegible] quia supra etiam rationib. adductis.

Ex hac doctrina infero quod princeps vel civitas poss aliquem creare civem sola voluntate in hunc modum volo quod talis sit civis vel talem volo pro cive in habentib. enim potestatem et voluntatem paria st Abb. et Prepositus supra Bart. in l. si his qui pro emptore ff. de usucapionib. et in l. si maritus §. 1. ff. de adulterijs Bald. in l. 2. C. de iure aureorum anulorum quod idem procedit si diceremus volo tanquam civem reputari q.a idem est nam licet dictio tanquam denotet improprietatem et similitudinem c. super litteris & tanquam falsarius et de rescriptis tamen quandoque veritatem importat ut in nostro tex. & tanquam pro pro viro nam quotiens subiecta materia hoc patit. ex dictione tanquam non similitudo sed veritas notat. Abb. n. 2. Prepositus 3. §. et ideo in nostro textu actus despons. et matrimonium inducit ex illa dictione pro et tanquam q.a in rei veritate erant maritus et uxor q.a non possent tractare ut vir et uxor nisi inter eos consensus et matrimonium praecessisset c. ex parte de restitutione expoliatorum ordinarij in ~~p~~ praesenti —

2°. infero ex doctrina Abb. n. 2. quod si adsit statutum quod escolares tanquam cives debeant tractari per hoc sint creati cives ex quo actus dependet a mera voluntate disponentis et quia si vis factus per verba importantia meram fictionem dicit. vere civis ut tenet Corneus con. 189. vol. 2.

Ex quib.

Ex quib. intelligetis dispositionem regias nostri regni
quib. cavet. cives honoratos et DD. iure peritos gaudere
militaris privilegio per hoc enim secundum supradicta
videntur creati milites et ad hoc nota privilegium Regis
Alfonsi 3.i undecimum fol. 153. et aliud privilegium Regis Joa
nni 2.i octavum folio 208. quib. ex especiali privilegio disponitur
a regib. quod cives honorati DD. et licenciati iure periti gau
deant privilegio militari omnibusque immunitatib. quib. milites
utuntur ideoque ex his privilegijs milites creantur nam patroni
causarum militant quae dispositio regia et privilegio iuri
comuni concordant ex his quae dicta DD. videlicet quod illae
qui reputatur tanquam civis sentent. creatos cives et probati
legant. ex verbis d. privilegij Regis Alfonsi ut habeantur
et reputentur milites ac si insignia militaria recepissent §5
et ad illa recipienda non astringantur et ex verbis pri
vilegij regis Joannis ut sint militib. aequati et ve
milites qui sint ex quib. verbis quamvis vere et realiter
non credent. milites tamen sentent. creati et procreati
haventur alias enim non dixisset Rex sint milites etc.
et etiam non compelleret huiusmodi personas insig
nia militaria recipere intra certum tempus et
ita hec regia dispositio confirmat. ex dispositione
iuris comunis et ex d. Doctrina Abb. n. 2. Debetis tamen
animadvertere huiusmodi privilegium esse personale
et non extendi de persona ad personam. Privilegia
enim st stricte interpretanda et ita non transit ad filios
nisi illi etiam DD. licenciati aut cives sint alias
enim non gaudebunt nec ex propria persona nec
ex persona patris nam hec privilegia solum personis
nominatis concedat. non descendentib. illorum in supra
dictis qualitatib. et hoc privilegium solum conceditur
DD. et licenciatis iure peritis civib. honoratis et eis qui
exercuerint exercent vel exercerent in posterum
offitia justicie criminalis sivilis mustagasij et Juratoz
non alijs isti enim omnes cives honorati st quae officium
honorositum exercuerunt vel statim ad illud elect.
et nominati.

et nominati sunt et ideo dicti honorati ab onore. Unde infert quod in electione vel nominatione personarum ad offitia iuratorum omnes personę nominatę a Rege remanent creati sive si tamen post nominationem concurrerent in electione nam si non concurrerent obstante aliquo impedimento non gaudebunt militare privilegio virtute d. nominationis ratio est quia nominatio dictarum personarum facta a domino Rege est conditionalis et ita non dato concursu non purificatur conditio et per consequens nominatio non erit pura ut in Juribus vulgatis quia rex ait Destos y no de otros si no huviere impedimento etc. quo creat sive illos qui non sunt impediti quia impeditus etiam nominatus a Rege non erit civis cum intentio regis solum fuerit aprobare personas non impeditas et est certum quod si tempore rescripti et nominationis fuisset rex impedimentum in aliqua persona non elexisset eam argumento eorum quę dicta sunt a nobis in materia rescriptorum et ita tene menti hanc resolutionem.

in tx. ibi sine Manifesta causa fornica {tionis}

Sta ex his verbis quod non potest maritus expellere uxorem nisi ex causa fornicationis non ex alia confirmatur ex tx. in c. dixit dominus 32. q. 1. c. 2. de coniugio leprosorum et clare per verum sensum probat. posse maritum propria autoritate recedere ab uxore propter manifestam causam fornicationis glo. in c. fin. de adulterijs et b. Abb. tenet ita Panormitanus in presenti n. 2. et Prepositus n. 4. et confirmatur ex sacris litteris Lucę c. 16. ibi. omnis qui dimittit uxorem suam et alteram ducit mechatur. etc.

Huic tamen resolutioni et notabili obstat primo matrimonium ex sui natura et essentia tam de iure comuni quam divino est indisolubile ut supra diximus et traditur in sacris literis Geneseos 2°. ibi quamobrem relinquet homo etc. et Mathei 19. ibi quos Deus coniunxit homo non separet quo dicendum est

non posse

nō posse maritū uxorem expellere etiā ex causa forni
cationis cū indissolubile sit matrimoniū q.° falsa est
nostra resolutio.

2°. obstat ex eodem tx. verbo manifesta et ib. glo.
quod non licet marito uxorem dimittere nisi ex manifesta
et probata fornicationis causa per sententiam et ita
requirat.ͬ iuditiū ecclę quā op.ᵐ etiam sentit Prepositus
ubi supra q.° ppria autoritate non poterit maritus uxorē
expellere.

Pro intellectu huius ctōis et solutione horū argumento
rū nota et distingue quod aliud ē maritum propria
audtoritate posse negare debitū uxori aliud vero ab ea
discedere ul eam expellere si mulier comiserit adul
teriū potoerit maritus negare debitū uxori non recedēdo
ab illa 2°. vero casu etiā propter fornicationem non
potest eam expellere propriā audtoritate q.ª nemo
potest sibi propia audtoritate ius dicere et c. cumqui
de pegherndis lib. 6. Prepositus in presenti n. 4. et ita hęc
separatio dequa loquit.ͬ noster textus ē inteligenda
quoad thorum mensam, et mutuam habitationem
non vero quoad vinculum matrimonij ita Abb. ĥ n. 4.
et probat.ͬ ex nr̄o tx. ib. aut ipsa vivente contine
re c. 2. 32ª q. 7.ª quia illud verbum continere
significat quod non possit cum alia contrahere glo.
in presenti verbo continere et haec loca sunt inte
legenti tx. sacrę paginę et remanet difficultas so
luta.

Pro complemento huius q.ᵘ videamus iam tx. et glo. dicat
posse maritum ab uxore recedere per sententiā et iuditio
ecclę coram quo iudice debeat causa tractari in quo du
bio distingue aut agimus de causa adulterij solum quo
ad separationem tori ut dictū ē supra et tunc hęc cau
sa ē forij ecclesiastici Abb. in c. gaudemus de conver
tione coniugatorum DD. in c. fin. de foro comp. lib. 6.
aut agimus quoad poenam criminalem imponendā
id est quoad poenam sanguinis ut in l. quamvis C. de
adulterijs

adulterijs e fori secularis non ecclesiastici c. sententiam sanguinis ne clerici uel monachi ratio est q.a q.do crimi naliter agitur ad poenam sanguinis non potest iudex ecclesiasticus recipere probationem q.a hoc esset instruere causam sanguinis et ita mulieres adulterae nunquam accusantur criminaliter coram ecclesiastico sed coram seculari aut agimus de imponenda poena non sanguinis sed alia et tunc e mixti fori potest enim cognoscere de causa tam iudex secularis quam eccle siasticus ita tradit pluribus adductis Prepositus in fine n. 10 per totum.

Ex hac resolutione dependet alia quaestiuncu la utrum pendente huius modi causa super adulterio teneatur maritus uxorem allere postquam adulterauit et DD. com. tenent quod sic sequuti Panormitani in c. si uir de adulterijs debes hanc opinionem comem limi tare nisi talis uxor in adulterio perseueraverit ut idem Abb. limitat et etiam nisi adulterium sit notorium nam si sit notorium non tenetur allere nisi usque ad sententiam latam ita tenet Federicus de Senis con. ib. Prepositus in fine n. 11

Inter ibi Coniugatis.

Aduerte quod ecclesia potest compellere laycos coniugatos ut se tractent ut vir et uxor et maritali afectione ut si et eam maritali afectione pertractet et est cois resolutio DD. ecclesiasticus enim iudex semper se intromittit in his ad conseruandam pacem et tranquillitatem inter coniuges

Ult.o loco si vero glo. nri tx. si manifesta et si sententia subsequuta nota quod diximus supra verbo si manifesta et adde glo. illam singularem in nempe quod si adulterium sit notorium non potest uir propria autoritate adulteram uxorem dimmitere absque iuditio eccle tenet ita ultra allegatos Siluester verbo diuortium 8. Couar. 2. parte c. 7. § 3. n. 12. per tx. in cap. porro de diuortijs ubi Pontifex ait propter consanguinitatem notoriam quae semper

prepponit

premponit nullitate matrimoni non licere propria autoritate uxore dimittere c. multorum 35. q. 6. g.o afortiori in n.ro casu idem procedit cum ppt. adulterium notorium non disoluat. uinculum matrimonij c. licite 32 q. 7. probat. in con. trid. sessione 24. de sacramento matrimonij can. 7. comprobat. hec doctrina q.o separatio tori ppt. adulterium e poena. Poena autem non potest imponi nisi iudicis ministerio c. sine §. in hoc 33.a q. 2. iuncta rubrica ne quis in causa sua etc. et hoc ita tenendum e et quamuis aliqui uideant tenere contrarium st intelligendi secundum distinctionem supra factam quo ad delegationem etc. non vero quo ad solutionem uinculi ut in d. c. dixit d.ns de his amplius hide speculum coniugiorum 3. part. art. p.o et 2. cum sequenti Nauarrum in manuali c. 16. n. 27. iunctis his que superius dicta st in verbo sine manifesta et cum his absoluit. iste tx.

Ad tx. in c. ex litteris siluani el segundo hoc tt.o

Conclusio que deduit. ex huiusmodi tx. talis e is qui iurauit contrahere matrimonium cum aliqua per censuram eclesiasticam contrahere compellit. nisi iustum sit impedimentum idem probat. ex c. 2. 5. hoc tt.o c. sicut ex literis v.o quod si forte in pra hoc tt.o c. de illis el primero v.o deinde de desponsatione impuberum confirmat. hec conclusio q.o esponsalia equiparant. ad instar ceterorum contractum cum et contractus sint c. 2. supra eodem sed in alijs contractib. qui promitit contrahere potest ad id compelli l. in bone fidei ff. de eo quod certo loco l. si fidei iussor §. meminisse ff. de legatis p.o g.o idem procedit procedit in esponsalib. tunc quia de iure canonico pactum nudum obligat c. 1. et 2. de pactis et 6. dd. g.o multo magis iuratum ut h. cum iuramentum habeat vim clausule codicularis tx. in l. cum pater

§. filius matrem ff. de legatis 2°.

Veruntamen licet hęc conclusio verissima sit et quę ex hoc tx. deducunt. nihilominus tamen ex eo graves oriunt. difficultates quarum p.a e na. h. presupponit Sum. Pontif. quod impuberes se potuissent obligari dum dicit compelli posse ad matrimonium celebrandum propter consensum pretitum in minori ętate quod iura non permittunt cum impuber etiam a quę videt ignorat ut docet tx. in l. p.a C. de falsa moneta unde nec iuramentum ab eo prestitum e obligatorium c. parvuli c. pueri 22. q. 5. c. 1. 3.a q. 3. hinc e quod presupponat imperator in authentica sacramenta puberum C. si adversus venditio. om. ad validitatem iuramenti pubertatem desiderari q. minus bene tx. noster presupponit impuberes se potuisse obligare.

2° ~~textus~~ facit contra nostrum textum nam etiam ille innuit parentes se potuisse obligare cum in eo non tractet. de facto ipsorum sed de alieno Et tamen ~~cognitio~~ promissio facti alieni no obligat tx. in l. stipulatio ista in principio ff. de verborum obligationib. §. si quis alium instituti de inutilib. stipulationib. iuncta l. marcellus §. 1. ff. rerum amotarum q. in specie nostri tx. parentes non se potuerunt obligare.

3° difficultatem patit. quatenus dicit Sum. Pontif. generaliter ecclesiasticis posse compelli contrahentes ad matrimonium celebrandum nam ex diametro pugnat tx. in c. requisivit in fra hoc tit.° tam in dicto quam in sui ratione nam ibi dicit Sum. Pontif. sponsam non esse cogendam ad id sed monendam et ratio est propter libertatem quę semper in matrimonio requirit. c. gemma c. cum locum infra eodem l. titia ff. de verborum obligationib. unde infert Abb. per hunc tx. et eius rationem in d. c. requisivit quod si sponsus de futuro invitus cogat. cum sponsa contrahere de presenti matrimonium erit nullum et sequit. fortulius de ultimo fine illatione 20. n. 392. Covar. in 4. p.a c. 4. in principio et n. 6. at si es sponsus per excomunicationem ad matrimonium cogi posset non esset in eo plena libertas sed voluntas meticulosa q. excomunicatio induit iustum metum quoniam semper time da est c. sententia pastoralis 11. q. 3. et notat glosa finalis

in c. olim el tercero de restitutione espoliatorũ. Deniq. q.° ob eandem libertatem eclesia non potest aliquem inuitũ ad matrimoniũ cogere Abb. et alij in c. si qui fidẽ infra Marcus Antonius in institutionib. canonicis lib. 5. tt.° 10. n. 20 speculũ coniugiorũ p.ª p.te art. 2. et iterũ Mart. 3. neq. huic arg.to satisfaciunt qui dicunt tx. nrum procedere de rigore iuris tx.m vero in d. c. requisiuit procedere de benignitate quasi dicerent tx.m in d. c. ex litteris correctũ eẽ per tx. in c. requisiuit ut docuit Soto in 4. sententiarũ distinctione 27. q. 2. art. 3. Verutamen hęc int.ptatio substineri nõ potest cũ semper legum correctio sit uitanda c. cum expediat de electione in 6.

Neq. etiã satisfaciunt qui dicunt hos de quib. in nostro tx. non eẽ compellendos finalit. sed conditionalit. ut de nolentib. fiat uolentes ut in c. ~~dixi~~ uires 23. q. 6. nam hęc interpretatio etiã est reiicienda q.° si non finalit. compellerent. uenirẽt contra iuramentũ et peccarent mortalit. quod nõ ẽ permitẽdũ cũ iuramentũ sit semper obseruandum c. quamuis pactũ de pactis in 6. c. licet mulieres de iure iurando.

Itidem etiam non satisfacit huic arg.to glos. in c. de illis el primero verbo iuditio eclesiastico supra de sponsatione impuberũ dũ constituit discrimen int. sponsalia iurata et non iurata quã sequit. Abb. in d. c. requisiuit in fine Felinus in rubrica n. 110 supra eodem nam hęc interpretatio inprimis repugnat textui in d. c. de illis in versiculo mulier autem. Itidem et textui in d. c. requisiuit ubi supponit summus Pontif. iuramentũ int.uenisse ad q.ita eam reiiciunt idem Abb. s.ª n. 3. Felinus in c. 1. n. 6. de pactis quoniam int. simplicem loquellam et iuramentũ Deus nullã constituit diferentiam c. iuramenti 22. q. 5. c. omne genus 22. q. 2. et regula l. p.ª ff. de pactis et legis p. ẽ. de constituta pecunia.

Verumtamen his arg.tis non obstantib. uerissima et iuridica st quę in nr̃o tx. proponunt. qui non obstant arg.ta supra addiecta et in primis non obstat p.m arg.m q.a huius modi non procedit in eo qui doli capax est tali enim licet

impubes cū doli capax sit obligatur c. 1. infra de delictis puerorū l. impuberem ff. de furtis l. 1. C. si aduersus delictū uelit maiores septem annorum ut dicit Agustinus in Epistola ad renantū C̄sm et hac ratione nostrū tx.m intpretat. glos. s. uerbo quam filij sub iuramento quam coīt. sequunt. intpretes s. neq enim tx. in autentica sacramēta puberū C. si aduersus uenditionem præsuponit impuberē iuramento non se obligare. si doli capax est ut docet Bart. s. coīt receptus Abb. consilio 39. lib. 1.

Non obstat etiā secundum argumentū nam licet promitio facti alieni de iure ciuili non ualeat per iura supra allegata nihilominus tamen promitio expresso facti alieni de iure pontificio in hunc sensum ualeat ut promitens teneat. se facturum. et curaturū quod alter faciat hoc enim dictat equitas canonica ut probat. autoritate glose in c. Eleuterguis 91. distinctione quam sequunt. hanc Ant. Abb. Præpositus s. Felinus in c. ex rescripto de iure iurando columna penultima Jason in l. stipulatio ista in principio Couar. in c. quamuis pactum de pactis in 6.o in 2. parte § 3. n. 1. Joannes gutierres in tractatu de iuramento confirmatorio c. 44. n. 2

Imo in matrimoniali causa idem otraq. iure optinet secū dū glos. in c. ueniens de eo qui cognoscit consanguineā uxoris sue, quā DD. s. sequunt. et post alios Præpositus s. g. in pnti promisio patrum de qua s. ualida erit in hunc sensū ut curent filios suos matrimonium contracturos sicut de iure cano.o ē dispositū maxime in causa matrimoniali ut s. diximus. quib. addit. in specie nrā. tx. interuenisse iuramentū quo interueniente nulli dubiū ēē potest talem promisionem in prædictū sensu ualidam ēē ut docent glos. in c. ex rescripto de iure iurando. quā sequunt. Abb. Felinus et alij glos. et DD s. et in c. sicut ex literis hoc tt. Antonius Corsetus in singulari uerbo promisio facti alieni Raphael alexandrer et Jason in l. stipulatio ista in prin. col. 2. ff. de uerborum obligationib. Dicens hanc opinionem comunē ēē quā etiam sequit. Paulus Parisius con. 109. lib. 1. n. 11. horum ratio ea ē quod iuramentū hunc efectū habet ut actus eo meliori modo quo ualere possit intelligendus sit l. cū pater §. filius matrem

ff. de legatis 2. docet Couar. in c. rainuntius §. 3. n. 10 de testamentis quā tamen diligentiā teneat. prestare is qui facti alienū promisit explicat Couar. in c. quamuis pactum §. 5. n. 3. cū alijs per ipsū allegatis. Et licet supradicta solutio omnem tollat difficultatem ego tamē existimo dici posse in specie nostri tx. non constare quod parentes fuerint coacti per eclesiā ut eorū filij matrimoniū contraherent et per consequens nullatenus obstat predictū argumētū

Non etiā obstat 3. argm. desumtū ex d. c. requisiuit 9.a reiectis supra dictis intpretationib. tx. ille debet intelligi quando legitima subest causa propter quā quis recedit a contraendo tunc enim ~~tam~~ nō ē sponsus cogendus sed ~~a~~ monendus tx. uero noster loquit. quando nulla subest causa propt. quā apparet quod ipse sponsus non uult contrahere tunc enim nō solū ē monendus sed cogendus que quidem intpretatio colligit. ex eodem tx. nostro d. nisi rationabili causa obstiterit et sane intpretationem tanquam uerissimā amplectit. Abb. §. Prepositus n. 8. eadem dicunt idē Abb. in d. c. requisiuit n. 4. Couar. in 4. 1. p.te c. 4. in princ. et n. 4. Egidius decis.e 748. Yeronimus Grabiel consilio 159. per totū vol. 2. Juanes Gutierres de juramento confirmatorio c. 51. n. 4. cause autem legitime st. odiū superueniens uel fornicatio et alie que enumerant. @ Gregorio Lopes in l. 7. tt. 1. partita 4. glos. escusatio de la Iglesia sol ex eo est g.te eclesia propt. maius malū uitandū sustinet minus c. 1. c. nec in c. duo mala 13. distinctione c. considera 22.a q. 1. que nō autem causa legitima sit et que nō relinquit. arbitrio iudicis argto. tx. in l. 1. ff de iure deliberandi et notant dd. in d. c. requisiuit arbitriū vero huiusmodi debet ēē iuri et rōi consonum Grabiel d. consilio 159. n. 3. vol. 2.

Ex quib. infert. nō ēē matrimoniū metu contractū quādo sponsus sponsaue nolens contrahere matrimoniū absq iusta et rationabili causa excomunicat. a iudice ut contrahat q.a ea coactio et compulsio est iusta et nō potest dici inducere metū probat noster tx. in d. c. ex litteris ubi glos. uerbo uiolentia, in c. cū dilectus de is que ui metus de causa, et in l. continet §. 1. ff. de eo quod metus causa, sed si iniuste excomunicaret. ut contraherent matrimoniū tale matrimoniū metu contractū diceret.

glos. in c. olim el tercero de restitutione spoliatorum etiã debet intelligi Couar. in 4. 1. p.te c. 4. n. 4 et 5. ubi negat compulsionem faciendam esse ut intelligamus quando sponsus ex iusta causa contradicit sponsalib.

Nec obstat quod dictũ c. requisiuit: videtur in narratione generaliter prohibere ne cogantur. quia matrimonia debent esse libera nam secundum Antoniũ Perez pontem S. et Joanẽ Gutierres praecitato loco aut quaerimus an matrimonia debeant esse libera a necessitate extrinsecus veniente id est extra consensum partium et tunc procedit tx. in d. c. requisiuit indistincte quia ab hac necessitate extrinseca matrimonia debent esse libera: aut quaerimus an matrimonia debeant esse libera a necessitate intrinseca id est de natura matrimonij veniente hoc est ut ex consensu obligentur partes ad obseruandum quod promiserunt et tunc matrimonia ad hoc non debent esse libera quia esset euacuare omnem neruum matrimonij si diceremus quod consensus non astringeret inuitos ideo vulgo dicimus quod ab initio est voluntatis et post facto id est post consensum fit necessitatis l. sicut ab initio C. de obligationib. et actionib.

Ex quo sequitur contrahentes sponsalia iurata non solum compellendos esse contrahere matrimonium sed etiam contrahentes per nudam promissionem et ratio est quia haec compulsio ratione peccati fit ab ecclesia et ecclesia nullam facit differentiam inter iuramentum et simplicem loquelam c. 1. et 2. de pactis c. iuramenti 22. q. 5. licet grauius peccet qui contra iuramentum venit tx. in c. penultimo ubi glos. verbo quod promisit, de iure iurando et quod peccet non seruans simplicem promissionem probatur quia eo ipso quod promisit obligatus est et si requisitus non adimplet peccat Abb. 9. n. 3.

Sed contra hanc resolutionem videtur obstare nam ecclesia ad compulsionem faciendam considerat iuramentum et interpositionem fidei ut in d. c. requisiuit et in d. c. ex literis quo non tantum nudam promissionem nam respondet. P.o quod in his iurib. narratur facti contingentia 2.o respondet. quod quando interuenit iuramentum arctius potest

quis compelli

quis co͠pelli nō tamen in dote quis: in qua etiā propter solā promissionē nō potest compelli ut Abb. et Prepositus in d. c. ex literis Geronimus Grabiel. con. 176. n. 10. vol. 2.

Illud tamen pro coronide aduertendū ē iudicē pos se iis contrahentes sponsalia excomunicatos ut contrahāt si uiderit eos contumaces, ut d. Nihil prosit excomunicatio absoluere etiā absolutio impartit. nō petenti quā opinionem tenet glos. finalis in fine in c. significasti de eo qui duxit matrimoniū quā uoluit per adulterium et quā d. sequunt. Abb. et Prepositus n. 4. Juanes Andreas et Abb. d. n. 6.

An autem supra d. oīa lo͠cū habeant extante decis.e Concilij Trid. sessione 24. c. 1. de reformatione matrimonij ubi anullant. matrimonia clandestina et certa forma tradit. disputat latissime Juanes Gutierrez de iuramento confirmatorio c. 51. per totū quem poteris uidere

At tex in c. est uobis Soc. tt.º

Conclusio secundū dd ē patrē per censurā eclesiasticā co͠pellit. restituere filio eius uxorem quā detinet. Intelecta litera tx. quę facilis ē rō illius sit q.a prodicordia uel controuercia quā aliquis habet cū coniugato nō ē licitū illius uxorē detinere cuius rō ē duplex ē fundamētalis rō p.o q.a cū maritus et uxor sint duo in carne una iuxta illud genesis 2. Erunt duo etc. et nos in superiorib. diximus nō debent separari ex causa iniusta l. potationū C. coram utriusq iuditij. ad hoc enim requirit: iusta causa et iuditiū eclesię uts. disputatū ē in c. ex parte d. fine manifesta causa per totū 2.o q.a liberto nō potest detineri prodicordia tx. in c. lator de pignorib. c. ex rescripto de iure jurando l. obes C. de actionib. et obligationib. et ita in nrō tx. nō potuit pater uxorem eius filij detinere pro discordia quam ipse pater et filius habebant. quamuis enim pater necessitate famis filiū uendere potest l. 1. et 2.a

30

C. de patrib. qui filios distraxerunt etc. no tn potest maritus quamvis eius uxor in eius sit potestate q.a no e ita ac filius in potestate patris ita Calderinus et Cardinalis in pnti quos refert etiam sequit. Preposit. §. 3.o addenda e alia ro q.a quamvis filius sit in potestate patris no tn ideo permittit patri filio indito eius uxore detinere na quo ad spualia filius no dicit. patri e potestati subiectus et ideo resolutus uxor alicuius nunquam potest detineri quamvis enim tempore belli permittat. occupare bona alicuius q. similia in bellis permittunt de iure gentiu no tn permittit uxore alicuius capere Bald. in l. fin. C. si contra ius vel utilitatem publicam.

Contra nostru tx. in illis verbis donec ibi fuerint etc. videt. obstare quod tx. signifficet suspensionem vel interdictu nostru absolutione non requirere restitutis uxorib quod difficile videt. q.a monitiones praecesserunt tum q.a excomunicatio semper fit in partis contumaciam et ea monita prius et citata c. Sacro de sententia excomunicationis et nisi ad tempus imponat. requirit absolutio post tempus ita Abb. in pnti n. 7. q.o in nro tx. idem dicendu e quod requiratur absolutio

Cui questioni vel obiectioni respondendu e distinguendo dari maximam differetia int. excomunicatio.ne et interdictu vel suspensionem iuris nam excomunicatio nuqua fert. ab homine nisi praecedente contumatia c. Episcopi ubi glos. 11. q. 3. interdictu vero vel suspensio ex solo delicto absq contumatia potest imponi in c. ad haec quonia de appellationib et ideo in excomunicatione in ad tempus absolutio requirit. in suspensione vero minime na quoties interdictum vel suspensio imponit. donec aliquis satisfecerit post satisfactione absolutio no requirit. q.a e suspensio iuris sive temporis diffinitione quo elapso et parte satisfacta suspensio cessat ita tx. cu glos. in clementina 1. de decimis Innocentius in c. cum bone de etate et qualitate praecipue q.a int.

dictū cessat cessante causa quē admodū et absolutio sesata causa ppt. quā lata ē glos. in c. fin. de matrim. contracto cōtra int. dictū eccl. Bald. in c. int. de consuetudine Excomunicatio autē lata obcertā causā licet causa nō tollit. nisi fiat absolutio ut s. et cū hac distinctione transeunt glos. in pnti verbo donec Abb. n. 7. et Prepositus n. 5. et Abb. ad 5. remanet qz soluta obediētio

Nota ex tx. b. pret. babtismū parvulorū etc. quod quāuis int. dictū in aliquo loco imponat. se per excipiunt. sacramētū bastismi et p. morientiū ut nostr tx ait hec enim sacramenta cū sint necessaria nūquam fierent. prohibita ita glos. in pnti verbo Babtismū Abb. n. 8. Prepositus 7. et non solū ista duo sacramenta excepta st. d. quatuor videlicet baptismus nō solū parvulorum d. in adultorū tx. expressus in c. quoniam desententia excomunicationis ratio ē q.a cū sacramentū necessitati ad salutē sit tā necessariū reputat. adultis quā parvulis cū nec parvuli nec adulti sine babptismo saluari potest ut tenet sotinus con. 62 circa p.t q. 5.o postremo 1. p. fol. 114. Item per eam morientiū ut in pnti 3.o crismati confectio cum enim baptismus permittat. necessario debet permitti crismati confectio q.a sine crismate baptisare nō potest ut in d. c. quoniā Abb. et Prepositus in pnti 4. corpus xpi tx. in cap. quod inter de penitentiis et remitio[n]ibus tx. cū glos. in c. fin. de sententia excomunicationis lib. 6. Abb. in pnti n. 8. hec enim sūt necessaria quolibet tempore etc.

His oīb. adde secundū Prepositū 5. n. 7. quod nō solū sunt excepta sed etiā debet intelligi quod posit etiā celebrari per eam ui[n]entiā rō e q.a eclesia nūquā et in nullo tempore claudit gremiū redeunti c. fin. de penitentia distinctione ultima. Item potest celebrari confirmatio ut in d. c. quoniā de sententia excomunicationis lib. 6. Item suprema unctio tenet Antonius de Butrio quem refert et sequit. Prepositus 5.

Pari rōe poterit celebrari matrim.m ut ē glos.

notabili

notabilis in c. fin. de sententia excomunicationis lib. 6. Abb. in pnti n. 8. dicens
totum Sane dubiu tn int. dd. e de nuptialib. solemnitatib. utru te p.e int.
dicti selebrari post de qua q. uide notata in c. appellamus de ferijs Abb. et Prepm. q.
Abb. in pnti n. 8. versiculo dubitat. de 6. pponit dubia q.m utrum
tempore int. dicti collatio ordinu sacroru permissa sit et Prepositus n. 7. re
soluit quod sic dummodo persone que ordinari uolunt no sint int. dicte
Innocentius tn magis ampliat sane regula scilicet quod in persone
interdicte posit ordinari et promoueri ad ulteriores ordines pro con
cordia huius difficultatis et opinionu distingue secundu Cardinale aut
int. dictu imponit contra populu et tunc poterunt ordinari clerici ad
ulteriores ordines q.a non comprehendunt in int. dicto et e conuer
so aut imponit. tale int. dictu contra clerum et tunc possunt ordinari
layci c. si sententia de sententia excomunicationis lib. 6. Item distin
gue aut int. dictu imponit. sub nomine appellatiuo ciuitati v.g. uale
tina et contra ualentinos et tunc neq. layci neq clerici ordinari po
st q.a clerici ualentini comprehendunt. int interdicto simul cum
laycis sub nomine appellatiuo ualentie ut notant dd. in d. c. si
sententia Intelligite tn hoc quod huiusmodi prohibitio no extem
dit. ad casu necessitatis na si necessitas urgeat ordinatio poterit
fieri ob necessitatem quemadmodum et sacramentu baptismi
et alia sacramenta s. relata propt. necessitate cossedut. necessitas aute
hec in eo consistit scilicet q.a non st nec reperiunt. presbiteri in loco
in quo int. dicta st diuina q. posunt ministrare sacramenta temp.e
necessitatis neq ex loco uicino habere posint hoc enim casu nece
sario debet aliquis presbit. ordinari ad arg.to d. capituli quo
nia ratio rationis est q.r si tempore necessitatis sacramenta s. relata
se lebrari post debemus dare necessario presbiteru qui illa ministret
et per consequens permissa e ordinatio et collatio ordinu quemadmo
dum enim cosesso baptismo per consequens consedit. crismatis
confectio q.a sine crismate baptisare no potest. ita etia cosesis
sacramentis necessario debet permiti. collatio ordinu q.a sine sa
cerdotib. fieri nec subministrari post et sacerdotes no post e e sine or
dinib. et asp.o ad ultimu hec oia ppt. necessitate consedut. secundu
mente Prepositi q. n. 7. in finalib. uerbis et cu his absoluit iste tx.

Ad textum in capite presteica
ellegundo

onclusio dicto unius asserentis impedimentu impedit matrimoniu contrahendu si iuramentu de co̅trahendo no̅ interuenit ita Panormitanus et Prepositus eu̅ tx. §.

Notat. in hoc tx. quod cu̅ quida̅ uellet contrahere cu̅ quada̅ muliere matrimoniu̅ quidam co̅sanguineus uiri dicebat ad impediendum matrimoniu̅ se cognouisse carnalit. d. muliere̅ quod no̅ audebat dicere palam et publice sed occulte et secreto propt. unius dictu̅ mandat Papa quod no̅ fiat tale matrim.^m ex d. unius persone tantu̅

Obstat p.^o contra conclusione̅ et tx. quod in ore duoru̅ uel triu̅ stat omne uerbu̅ ex quo supponit. in o̅mni re ad minus requiri duos testes et unu̅ no̅ probare testes in c. licet ex quadam et c. ueniens de testib. l. et uerb. iurandi C. eodem g.^o in n̄ro casu propt. dictu̅ unius no̅ potuit matrimoniu̅ impediri.

2.º obstat iste qui deposuit in n̄ro tx. e̅ socius criminis quia dicit se cu̅ d. muliere deliquisse g.^o non potuit audiri co̅sequenter probat. ex c. ueniens el primero de testib. l. fin. C. de accusatio.^b ubi socius criminis in iuditio non ad mitt. g.^o falsa e̅ nostra conclusio.

3.º et ultimo obstat nemo potest turpitudine̅ sua̅ ab alio no̅ detectam allegare et si illa̅ alleget no̅ audit. c. cu̅ super de confessione prebende c. int. dilectos de donatio.^b c. ex tenore de testibus Bart. et alij in l. transactione C. de transactionibus sed iste qui deposuit in n̄ro tx. allegabat turpitudine̅ suam g.^o audiri nullo r̄oe potuit.

His tamen non obstantib. uera et iuridica e̅ nostri tx. c̄to. uidelicet matrimo.^m de quo §. dicto unius tantu̅ impediri r̄o decidendi ea est g.^a in puncti tractatu de peccato uitando et ita quacu̅ assertio̅ne unius tantu̅ constet peccatu̅ uelle committi illi adhibebit. fides ad impediendum ita glos. in d. c. ex tenore et c. int. dilectos Prepositus n. 3. Panormitanus 4. §. cui r̄oi habenda e̅ alio no̅ g.^o actus qui uolebat celebrari in n̄ro tx. e̅ nullus et contra legem gestus g.^o celebrabant. sponsalia int. affines et ita cum a principio essent nulla propt. affinitate̅ no̅ miru̅ si uni testi tantu̅ credat. ad impediendum cu̅ ex hoc nullu̅ prejuditiu̅ causet. teatio ex Abb.^e n. 4.

et quando actus é nullus et ne potest audiri allegans turpitudinem sua l. ad. Leg. iuncta glos. ff. de ritu nuptiarum Prepositus in fine n. 4. infine.

Propositis hac ratione decidendi remanent soluta contraria qa quamuis uerum sit in omni iudicio requiri ad minus duos testes ad probandum aliquid tamen fallit in nostro casu quia iste qui deposuit realiter et uere loquendo non fuit admissus ut testis sed potius ut denuntiator allegans impedimentum quod et quilibet potest facere Abb. in fine n. 7. et quamuis occulte deponat creditur ei in materia quasi penitentiali ubi agitur de peccato uitando Prepositus in presenti n. 3. cum alijs ab eo adductis ex quo intelligitur quod quamuis iste esset criminosus denuntiator et allegaret turpitudinem suam fuit admissus pro peccato uitando quamuis alias non audiret pro peccato commisso iuxta notata in cap. nouit de iudicijs Panormitanus n. 7. Prepositus 8. qa criminosus eodem morbo laborans ad denunciandum crimen non admittitur ut in d. c. nouit qa agitur de crimine commisso sed quoad euitandum ne comittatur crimen bene admittitur tali criminosus quamuis comiserit fornicationem cum muliere solum enim denuntiat quod ad matrimonium non procedat ut euitetur incestus si consumaretur copula cum sua consanguinea quia copula tam licita quam illicita prohibita erat propter affinitatem ita Prepositus d. n. 8. et hic é casus specialis quem notate et remanent contraria soluta argumenta.

In 4. b. nisi iuramentum etc. iuncta glos. nota quod in specie nostri tx. si interuenisset iuramentum dicto unius non staret. non é. qa dictum unius non solemnis t. deponentis non facit probationem et ita cum iurans iuramentum teneatur adimplere non é permittendum fieri cum periurio propter tale dictum non solemne et qa contractus iuratus fortissimus é ita Prepositus n. 7. quod ita é uerum nisi aliter ex circunstantijs et qualitatibus personarum iudici uideatur tunc enim poterit talem testem minus solemniter deponentem expellere et ita debet iudex secreto alloqui talem mulierem et eam interrogare utrum habuerit copulam cum dicto denuntiatore et si ipsa dicat quod non inio

cū uirginē adhibeat matronas peritas quę recognoscant an talis mulier sit uirgo nec ne. et si reperta fuerit uirgo tunc nō ē credendū dictū unius si nō fuerit reperta tunc stabit̃ dicto illius q̃ presumit̃ uere depo suisse et hoc facto iudex errare nō poterit neq obstat iudicat̃ in pnti minus solemni probationi stari q̃ nō ē mirū cū etiā famę de impedimento credat̃ glos. in c. super eo de consanguinitate et affinitate. et talis fama equiparat̃ dicto unius testis solemnit̃ deponentis ita prepositus ḻ. n. 7. et q. panormitanus etiā ḻ. et ita is absoluit. iste tx. ~ . Ad laudem et gloriā omnipotentis

Dei beatissimęq uirginis eius matris marię
et oīū sanctorū aliarūq preser tim q
diuinarū scientiarū sapientissimi tomę
aquinatis et diui basilii et ceterorū docto
res quib. humilit̃. obsecro et peto
ut semper me custodiant et
deffendant obsecrātes
ad deū ut educat
spiritū meū
ut melius
ei ser
uiā
3

Conclusiones continentes in precedenti materia 3

1.ª conclusio est matrimonium consensu contrahitur nec redditur si consuetudo patriae non servetur.
2.ª conclusio est sponsalia de futuro possunt dissolvi ex mutuo contrahentium dissensu.
3.ª conclusio est si maior septennio duxit in uxorem minorem septennio et eam traduxit ad domum oritur ex tali contractu publicae onestatis iusticiae et impedimentum
4.ª conclusio est ex sponsalibus cum consanguinea contractis oritur publicae onestatis iustitiae et impedimentum
5.ª conclusio est si sponsus de futuro ante consummationem ad loca remota se transferet sponsa libere cum alio contrahet si tamen per eam stetit quo minus perficeret matrimonium sibi poenitentia imponat.
6.ª conclusio est sponsa non teneri sequi sponsum.
7.ª conclusio est verba obscura posita in contractu matrimonij vel sponsaliorum interpretari debent communem intelligentiam.
8.ª conclusio est non posse maritum expellere uxorem nisi ex causa fornicationis non ex alia

9ª conclusio est quod quis juravit contrahere matrimonium cum aliqua per censuram ecclesiasticam contrahere compellitur nisi iustum sit impedimentum

10ª conclusio est pater per censuram ecclesiasticam compellitur restituere filio eius uxorem quam detinet

11ª conclusio est dicto unius asserentis impedimentum impedito matrimonium contrahendum si iuramentum de contrahendo non intercessit

et haec autem sunt omnes
conclusiones gene
rales in quarum
istius praesenti
tis materiae
ad laude
Dei om
nipoten
tis et
B. ma
riae

De offitio et potestate Judicis ordinarii

C Onclusio que ex isto tx. colligit. e Episcopi in suis diecesib. habent liberam facultatem inquirendi etiam contra laycos adulteria et alia coetera comitentes et eos puniendi tx. n[ost]ro quiloquit. generalit nec se restringit ad clericos de quib. nullum dubiu erat idem probat tx. in c. Nos inter de purgatione canonum c. consuluit p.o de appellatione c. intelleximus de adulteris c. gaudemus de conuersione conjugatorum et nouissime id statuit consiliu tridentinu sesio 24. decreto de reformatione matrimonij c. 8. et eadem sesione decreto de reformatione generali c. 8. et c. 10. ita tent. DD. Siue liscet contrarium teneat Aliatus n. 18.

Sed pro roe dubitandi p.o contra tx. opono ad judice secularem spectat cognoscere de crimine adulterij can. rex debet 23. q. 5. c. Tua de procurat. et l. quamis C. ad legem Juliam de adulteriis et ita non pertinebit ad Episcopum cum iste due iurisdictiones sint

sint distinctę et una non debeat iurisdictionem alterius usurpare can. quoniam 10. distinctione can. cum ad verum 96. distinctione ita Abb. 5. n. 3. et Barbat. 5 n. 47.

Secundo oppono nam episcopi non possunt inquirere de clericis laycorum, cum illi suos proprios iudices habeant et R.P. profiteatur se nolle perturbare iurisdictionem secularium, in c. novit de iudiciis et notant dd. cum sit generale de foro competenti igitur non poterit episcopus punire laicos ita Ant. de Bu. n. 10.

Tertio oppono nam in diocesi reperiuntur multi exempti de quibus et eorum causis non possunt iudices ordinarii se intromittere c. grave in fine [illegible] de privilegiis in 6. ergo non poterit episcopus contra illos inquirere et eos punire.

Quarto oppono contra nostrum textum (ibi libera) illud dicitur fieri libere quod est solutum ab omni necessitate et solemnitate iuris iuxta tex. in c. 2 de feudis et notat glossa in c. cum pluries in verbo libere de officio delegati in 6.° l. [illegible] militari testamento cum similibus. Episcopus non potest formare inquisitionem nisi precedat infamia et clamor insinuatio c. cum oportet et c. qualiter et quando el secundo de accusationibus. Episcopus non potest inquirere de criminibus [illegible] et ultimo.

Quinto et ultimo contra tex. ubi dicit (cuius et iudicare) quoniam [illegible] ferenda sententia et postea exequenda c. consultationem de sententia et re iudicata l. [illegible] C. de executione rei iudicatae ergo male ponitur in nostro tex. primo ulcisi [illegible] verbum iudicare.

Supra dictis contrariis non obstantibus vera est nostri tex. [illegible] decidendi [illegible] episcopi in suis diocesibus habent ordinariam iurisdictionem a iure eis concessam c. cum

ab

ab ecclesiaru prelati infra isto titulo dicto c. cu
episcopus eodem in 6. consilium Tri. sessione 13.
decreto de reformatione c. 1. ibi (intendens nonulla
statuere que ad iurisdictionem Episcoporu per
tinent) et sunt generales ordinarij suarum
diocesium notat Abb. in c. si quis contra cleri
cu n. 16. de foro competenti et habent meru
et mixtu imperiu ut tradunt doctores in l. impe
rium ff. de iurisdictione omnium iudicu et ideo po
sunt ex offitio procedere super criminib. et
in facinerosos animadvertere punire et
castigare et ex vi merj imperij ut tradunt
doctores in d. l. imperiu et nos infra dicemus
late in c. quod sedem infra isto tit. poterit
igit. Episcopus ad finem corrigendi peccata pro
cedere contra quoscumq. delinquentes c. ad
nram c. sicut ubi notant DD de iure iurando
c. contulit de appellationib. et notant DD in
c. novit de iudicijs et in c. cum sit generale de
foro competenti ita Abb. sic in d. Antonius de
Butrio n. 20. et Barbatia n. 11.
Nec obstat 1.m arg.a q. cognitio super crimi
ne adulterj duob. modis considerari potest nam
aut agit. solum ad cognitionem criminis et isto casu
est mixti fori et ita poterit procedere Episcopus
sicut iudex secularis et contra laicos et erit locus
praeventioni potest illos excommunicare et retrudere
in monasterio ut notat Abb. in tellaximus
in c. illum alex. n. 1. de adult. et Alciat. lib.
in c. Gaudemus de diuortijs ubi mulier prop
ter adulteriu cogit. perpetuo stare in mo
nasterio et ibi penitentiam agere si maritus
noluerit illam recipere et hoc esse communem
resolutionem tradunt Mennoq. de arbitrarijs
iudicium casu 19. n. 6. Iulius Clarus in prati
ca criminali q. 37. versiculo quero numquid
Conciarimus

Couarruuias in epitome in quartem p.^te 2. c. 7. n. 9. ctratio e. quia propter adulterium uiolat. fides promissa in matrimonio et proindeposerit iudex ecclesiasticus de crimine adulterij cognoscere cum matrimonium sit unu de septem sacramentis ecclesie aut vero agit. de adulterio aut separa tionem Tori. et tunc solum pertinet cognitio ad iudicem ecclesiasticum priuatiue ad iudicem secu larem qui non posit se in isto negotio intromittere ut probat tx. in c. Tuę et in c. accedens de pro curatorib cum alijs ita Abb. Sic n. 3. Felinus incap. cu sit generali n. 11. de foro de foro competenti et hanc esse com.em resolutionem tradit Couar. ubi supra n. 6. ex qua solutione infert. falsam ee opinionem Joannis Andreę in c. finali in fine de foro competenti in 6. dum existimat iudicem ecclesiasticum solum posit procedere in causa adulte rij inter layos quando agit. ad Tori separationem que com. reprobat. a DD. q.^a a contra tex. in c. consuluit. de appellationib. ubi iudex ecclesiasticus cognoscit inter laycos de adulterio ad poenam criminalem ut notant DD. ubi s.

Non obstat 2. arg.^m cuius ocasione varios intelectus assignat DD. ad nostrum tex. quos adducit Alciatus Sic n. 13. et sequentib. verus tamen et cois intelectus est ut noster tex. procedat in delictis et criminib mere ecclesiasticis vel mixti fori in quib iudex ecclesiasticus potest procedere co tra laycos et illos punire contrario uero loquit. in ijs de lictis in quib. iudex ecclesiasticus nullam habet cog nitionem et licet Alciatus Sic n. 22 intelligat huius modi doctrina Innocentij procedere in poena fori penitentiali non autem in temporali quod colligit. ex uerbis nris tex. sed ad ea que deo placita sunt exequenda nam magis pla cet deo penitentia quam poena criminalis et ibi se cundum quod canones sentent cum intelligat. de penite tialib qui intelectus etiam comprobat. per tex. in can. finali 22. q. 5. iuncto tx. in canone apto 23. q. 2. nihilominus tn sequendus e. intelectus Innocentij

Innocentij 9.o cois qui suadet. per n. 2um tx. ubi dat facultatem episcopis conuocandi auxilium bracij se cularis quod non debet conuocari ad penam peni tencialem sed solum ad penam criminalem

Non obstat 3. arg. 9.o noster tx. inteligit. de de linquentib. subditis non autem exemptis nam exempti suos habent iudices qui in illos ordina riam exercent iurisdictionem iuxta tx. in cle. atendentes ubi glosa et DD. de statu regularium in mul tis tamen casib. iudices eclesiastici ordinarij habent iurisdictionem in exemptos ut in monaco uagabun do quem potest reuocare ad suum monasterium non expectata negligentia sui superioris ut no tat Abb. in c. quanto n. infra isto titulo poterit etiã exemptos punire in casib. adductis per consilium tridentinum sesione 25. in decreto de regular rib. c. 8. et 14. poterit etiam contra exemptos cognoscere si uiuit extra claustra de licentia suor. superiorum in causis ciuilibus nempe in causa mercedis et miserabilium personarum in c. 1. de priuilegijs in 6. confirmatum per sacrum consiliũ tridentinũ sesione 7. decreto de reformatione c. 14. de quib. late uidebimus in c. quanto et in c. graue in fra isto tt. dicendum tñ e iudicem ordinarium eclesias ticum iure cõi in specto esse etiam iudicem ordi nariũ monacorum non expectata negligentia suorũ superiorum posseq. contra illos procedere etiam criminalit. uerum odie inspectis varijs priuilegijs apostolicis monasterij concessis per uarios Summos Pontifices restricta e iurisdictio episcoporum et non posunt contra ipsos procedere nisi in certis casib. de quib. uidebimus in d. c. quanto et in d. c. graue.

Non obstat 4. arg. nam dictio |libere| posita in nostro tex. non tribuit omnimodam et liberã potestatem iudici ut possit aliquid facere contra

ius.

ius neq. quod non teneat. iuris ordinem seruare imo tenet. ordinem iuris seruare imo tenet. ordinem iuris ser uare ut in c. sacrosancta de electione c. 1. de poenis in 6. l. 1. C. de sacrosanctis ecclesijs et ibi absq. alicuius impedimento et ibi secundum quod canones censent et ita inteligunt. uerba dicti tx. ut possint in dicere et punire absq. alicuius impedimento ser uato tamen iuris ordine et ita tenent. procedere precedente infamia in d. c. qualiter et quando secundo quod intelligit. in inquisitione specia li et ordinaria secus autem erit in inquisitione generali et extraordinaria que fit uel quando persone et delicta sunt incerta ut faciunt Epis copi uisitando suas dioceses iuxta tex. in c. sicut olim de accusationib. et in c. Romana §. sane re sensib. in 6. uel quando delictum est certum ignorat. tamen quis illud comiserit quia tunc poterit procedi nulla precedente infamia iuxta tx. in c. 1. de postu latione prelatorum et nos infra uidebimus

Non obstat 1.m arg. cui tribus modis respondet. 1.o quod uerbum ulcissi referat. ad casu quando iu dex procedit ex offitio et uerbum iudicare quando iudex procedit ad partis instanciam vel secundo quod uerbum ulcissi procedat in crimine execu tibili in quo prius reus furia suspendit. et postea fert. sententia declaratoria contra ipsum iuxta glos sam singularem in §. interdum de credib. qui ab intestatum. vel 3.o quod uerbum ulcissi procedat in criminib. notorijs in quib. imponit. pena nullo iuris ordine seruato neq. precedente sententia ut notant DD. in c. ex parte de uerbis sig. in quib. procedit. simplicit. et de plano ut notant DD. in c. quoniam de filijs presbiterorum et in l. ea quidem C. qui accusare non possint quod inteligit. uerum in sententia solemni bene tamen requirit. sententia minus solemnis

ut in c.

ut in c. ad nram 3. de iure iurando quomodo procedat. in cri
minib notorijs declarant Julius Clarus in platica crimi
nali §. 9. per totam, uerbum autem (iudicare) conue
nit criminali non notorio: ut declarat Antonius de Butrio hic
n. 9.

Ampliat. 1. lo. nri tx. conclusio ut procedat in causa
adulterij ut possit iudex eclesiasticus punire laycos a
dulteros non solum pena separationis matrimonij quo
ad torum ut in c. tuis de procuratorib. c. 2. c. signi
ficasti et cap. literis de diuortijs licet remaneat matri
monia quoad uinculum can. si quis 32q. et notat
glosa in d. c. 2. uerum etiam poterit illos punire poe
na reclusionis in monasterium c. gaudemus de con
uercione coniugat[illegible] ubi notat Abb. n. 6. can.
de benedicto 32q. imponendo eisdem perpetuã
penitentiã ut lacrimis lauerit pecata sua; e con
tra Dd. reso. ut notat Alciatus hic n. 5. qui licet contra
riã opinionem tueat. hanc tn dicit coem̃ ẽa
quam etiam dicit comunem resolutionem Dd. Coua.
in epitome in 4m parte 2. §. 3. c. 7. n. 20. Juli. Cla.
d. §. 37. uers. quero numquit poterit etiam laycus
punire adulteros poena excomunicationis c. intele
ximus de adulterijs c. consuluit 1. de apellationib. can.
seculares 23q. c. 2. c. significasti ubi Abb. n. 2. et ibi
prepositus de eo qui duxit quis poli. pro adulterijs
notat Fe. in c. cumsit generale n. [illegible] fo. co. Aufre
dus in cle. 1. regum 4. falentia 2. de offitio ordi.
Aliat. et Guarrauias ut supra.

Ampliat. 2. locus 3. dictz ctois ut solum possit
iudex eclesiasticus procedere et inquirere contra
laycos roe pecati comissi uerũ etiam roe peca
ti comitendi. ad impediendum ne comitat. pecatũ
c. 2. de sponsalib. ubi notat glosa in uerbo (compellas)
ibi sed etiam comitendo pro libere c. 1 canone diaco
ni 1a 93. distinctione c. ad nostram de iure iurando
cum alijs adductis per glosam ibi in d. c. ex litteris ubi
notat Abb.

notat Abb. n. 9. Prepositus n. 3. Antonius de Butrio n. 8. et 13. per reg. tx. in lege finiali c. quib. ex causa restitut. in melius enim est in tempore ocurrere quã post uulnerata causã remedium querere c. constitutus et cap. oblate de appell. notat Prepositus ut supra et Nauarrus in manuali c. 24. n. 23. et in rubrica de iuditijs n. 93.

Ampliat. 3. supra d. conclusionem ut etiam procedat in materia iuramenti nam ut iuramenta prestita obseruent. poterit iudex eclesiasticus compellere laycos et etiam iudices seculares compellere per censuras eclesiasticas ut faciant obseruare iuramenta in eorum curis c. liceet mulieres de iure iurando in 6. c. fide foro competenti in 6. et hoc q.a uiolatio iuramenti peccatum est et ita rõe peccati pertinet cognitiõ ad iudicem eclesiasticum ut latius notat Coua. in c. quamuis pactum parte p.a § 7. n. 2. de pactis in 6. et ita debent iudices seculares repellere a iuditio intentantes actiones aduersus contractus iuratos nisi prius obtenta absolutione a iudice eclesiastico ad quem pertinet huiusmodi absolutiones concedere ex causa tamen uel nuetatis uel lesionis de quib. alio in loco uidebimus

Ocasione huius ampliationes tractant DD utrũ iudex eclesiasticus possit laycum coram se falsũ deponentem punire et cont. resoluunt DD. illud crimen esse mixti fori et ita poterit illum punire tam iudex eclesiasticus quam secularis erit tamen locus preuentioni et hanc eãdem DD. resolutionem tradunt Couar. in practicis c. 6. c. 8. n. 8. versiculo sed et hac in re Julius Clarus in practico criminali c. 78. n. 5. hoc autem quod diximus de iudice eclesiastico inteligendum ẽ ut possit cognoscere pendente lite coram ipso non autem lite finita q.a post sententiam nequaquam poterit cognoscere q.a iam functus ẽ offitio suo.

Maior tamen dubitatio est quid iuris in iudice secular

seculari an possit clericu coram se falsu deponente punire
in qua sunt tres doctoru opinione p.a fuit glosse in l. Nul
lum C. de testib. que existimat iudicem secularem posse
punire clericum 2.a fuit Frederici de senis consilio
193. qui existimat iudicem secularem isto casu punire
posse clericu ad poenam pecuniariam ex suo offitio non
autem ad istantia parti et hanc opinionem servari in ga
lia refert Guillermus bene. citatus per Iulium Clarum
quib. tamen duob. opinionib. coite reprobatis vera et coit
3.a resolutio e iudicem secularem neq ex offitio neq
ad instantia partis neq ad pena corporalem neq pecunia
riam posse clericu punire ex quo e iudex omnino in
competens in causa clericoru ut resolvunt Iulius Clarus
et Covar. ubi supra poterit tamen isto casu iudex Laycus
cognoscere de falsitate clerici non ad effectu ut illu pos
sit punire sed ad effectu expeditionis causę ut resolvunt DD. ubi sup.
Ampliat. 4. nostr. tx cto. ut non solum possit iudex
ecclesiasticus contra laycos delinquentes inquirere et
illos punire in casib. in quib. potest cognoscere de delicto
verum etia possit ipsos personalit. capere et incarcerare
absq invocatione auxilij brachij secularis canone Attende
dum 137. C. 4. canone 7. idoloru 26. q. 5. c. ut comissit de
ereticis in 6. clausula i. eodem tt. idem docet concilium
Tridentinum sesione 25. decreto de reformatione c. 3. ibi
personarum distrutionem per suos proprios vel alienos execu
tores faciendam et hanc dicit ee coem opinionem post
Philipum Fran. et Geminianu in c. cum eps n. 9. de
offitio ordinan. in 6. Felinus in c. cu sit generale n. 20 et 26.
de foro comp. Covar. in praticis questionib. c. 9. n. 12. Salsedo
in additionib. ad practicam criminalem Bernardus Diaz
c. 120 versiculo illud et c. 168. ubi adducit tenentes hac
opinionem et contraria et resolvit hanc esse coem o
pinionem contraria tamen opinionem sequunt. DD. quos
adducit Salsedo ubi supra quoru potissima ratio e nam
a iure expresse reperit. dictissum quod iudex ecclesiast.
in casib. in quib. cognoscit de crimine contra laycu
post

post decretas censuras ipsorumq. minime sufficientib. debet inuo
care brachij secularis auxiliu iuxta tx. in c. postulasti
de omicid. c. 2 ibi per temporalem praeterea potes
tatem de maleffitijs et ex n.ris sequit. Joanes lopes de
palatio rubeos in c. per vestras de donationib. in 2. no
tabili §. 2. dubita. n. 18. et Rem. in c. significasti n.
18 de offitio delegati et tenendo 1.am opinionem quam
magis coem appellat Henius Jordanus de maiorib. Episco
poru causis c. 8. quam sequit. Marcus Antonius ?
ues in institutione canonu c. 100. n. 112.

Non opstat fundamentum contrarie opinionis nam
auxiliu brachij secularis et illius inuocatio non est facile
facienda sed solum cum opus fuerit ut probat noster tx. ibi
cum opus fuerit publicum compos et auxilium cum
enim iudex eclesiasticus fecit quod potuit contra laycu
delinquentem et non habet ultra quid faciat tunc ad
pene executionem inuocauit auxiliu brachij secula
ris non autem ad capturam persone iuxta tx. in d.
c. 2. de maleuicijs et in c. cu non ab re de iudicijs
hec igit. inuocatio non est de necesitate facienda sed
de prudentia et onestate canonica ad euitandum ne se
quat. scandalum uera etiam que loquunt. in ista mate
ria utunt. his verbis si opus fuerit si necese fuerit.

Supradictas tamen dd. oppiniones reducit ad concordia
Couar. ubi supra n. 2. dicens quod si iudex eclesiasticus
legitime prescripsit ius incarserandi laycos propria au
toritate in illis casib. in quib. habet cognitionem criminis
contra eos tunc poterit illos incarcerare absq. inuocatione
auxilij brachij secularis si uero nulla consuetudo sit po
terit etiam post interpositam accusationem et recep
tis informationib. laycum capere et in carcerem mi
tere in is terminis procedit doctrina n.re ampli
ationis si uero loquamur in causis ciuilib. ut q.do sumus
in executione alicuius sententie in qua laycus fuit
condemnatus per iudicem eclesiasticum soluere
aliquam pecunie quantitatem tunc non poterit iudex

eclesiastic.

ecclesiasticus bona laici propria auctoritate vel per se nam immo potius tenet auxilium brachij secularis invocare ad predictam executionem faciendam et in is terminis procedit cois opinio negativa et hanc distinctionem videt. senti re capella tolosana decissione 379. licet Salcedo ubi sup. c. 168. n. 10. dubitet de ista tertia parte distinctionis ex quo concilium Tridentinum ubi supra loquit. tam in causis civilib. quam in criminalib. in causis tn criminalib. mixti fori existimat Julius Clarus ut sup. non posse iudicem ecclesiasticum laicos capere neq contra illos procedere per captionem personarum sed solum per sensuras ecclesiasticas nisi in locis in quib. de consuetudine aliud observat. quod tn statutu est in causis mere ecclesiasticis (statum quoq e in causis mixti fori apud nos tamen in causis criminalib observat.) ut si captura laici sine scandalo fieri potest illa quidem fit non invocato auxilio brachij secularis si vero non potest fieri sine scandalo tunc invocat. auxiliu brachij secularis quod consistit in nuda asistentia ne pat. vis et iniuria ministris curie in causis vero civilib. nequaquam extrahunt. pignora nisi invocato auxilio brachij secularis petunt. tn pignora a ministris curie que si noluerit sponte dare procedit contra illu per sensuras.

Ad glossam in verbo inquirere

Premitendum e pro inteligentia materie nre glosse. Q. iuditiu inquisitionis tam de iure civili quam canonico ee remedium extraordinariu iuxta magis cōem et receptam dd opinionem de qua per Mouanu Sossinu post alios in c. qualiter et quando 2. n. 89. de acusationib. Alciatus hic n. 14. Julius Clarus in practica criminali §. finali q. 3. et dicit. extraordinariu quia iudex regulariter non potest procedere ex offitio per viam inquisitionis sed solum hoc eidem permitit. in aliquib. casib. de quib. post dd. ubi supra Asgiqueta in rubrica de indicijs n. 79. et sequentib. in is tn non est dictus immorandum ex quo

Ide

de consuetudine generali totius mundi et[illegible] uaria statuta locorum iudex in quocumq delicto potest procedere ex offi tio per uiam inquisitionis et ita atenta consuetudine contituit reg. contraria primo quod iuditiu inquisitionis regularit. est permissum ut notat Iul. Clarus ubisupra ex qua resultat notabili effectus nam licet deiure com quo iure inspecto remediu inquisitionis e extraordinariu si iudex ex offitio procedebat et superueniebat accusator ce sabat ab inquisitione quia remedium ordinariu facit cesare remediu extraordinariu at uero stante consuetu dine possunt simul concurrere iuditiu accusationis tam in principio quam in fine uel medio.

2.° premitendum est iudicem non posse procedere pro leuissima culpa pro qua non potest aliquis puniri cri minalit. sed ciuilit. ad stimationem damni per uiam in quisitionis neq pro leui culpa comissa in omitendo et ro e q.a in ea respublica non reperit. lesa et iudex non potest pro cedere ex offitio per uiam inquisitionis ad priuatam utilitate ut notat Bald. in l. data opera n. 5. C. qui accusare non possunt et resoluit Miranta de ordine iuditioz in 4. parte de iuditiali n. 75. et sequentib. —

Quib premissis est q[illegible] ex n[illegible] glosa colligit. e iudex non potest procedere specialit. ex offitio per uiam inquisitionis nisi precedat infamia can. Deus omnipotens 2. q. 1. can. in oporteat c. inquisitionis §. 1. et c. qualit. et quando 2.° de iuditijs aduertant tn iudices quod prius debet constare de lictum fuisse comissum l. 1. §. item illud ff. ad senatum consultu silanianu quod ueru est quando delictum est factum permanentis huius certa remanet uestigia ut in omicidio cadauer in incendio locus combustum tunc demu in ei delicti non potest iudex delinquere specialit. etiam si precedat infamia nisi prius iudex uel curia accedat ad locu delicti et inspiciat cadauer et uulnera uel locu combustu et tunc constabit de delicto quod si iudex pro cedat ad inquisitionem specialem absq eo quod constet de corpore delicti processus de iure erit nullus tu ero

delictum

delictum solo animo commitat. ut è crimen Heresis uel tale
Delictum sit quod licet de facto commitat. eius tn nulla rema
nent uestigia ut in adulterio in furto sine fractione in Alapso
in uerbis iniuriosis in istis enim ad inquirendum specialit.
non requirit. specialit. inquisitio sed proposita parti que
rella potest iudex inquirere iuxta delinquentem reci
piendo informationes quib receptis poterit reum carce
rare uel facere citare ut qualitas delicti requirit ut
per Julium Clarum q. 4. ut supra scias tn debet tn ista fama
habere ortu ab onestis et probis uiris non autem a ma
leuolis uel inimicis q.a tunc non esset sufficiens ad inqui
sitionem specialem d. c. qualiter et quando ibi non qui
dem a maleuolis etc ubi Bero. n. 20. ueniens de testibus
c. in cunctis 11. q. 3. notat Bart. in l. de minore in § Plaum
n. 15. et 23. ff de questionib et Julius Boetius in practica cri
minali in uersiculo de inquisitione n. 35. Julius Clarus ubi
supra quib nec sufficiet ad istam inquisitionem specialem
unica diffamatio sed requirit. ut saepe pluries fuerit diffa
matus d. c. qualit. et notat glosa in suma 2 q. 8. c. Inqui
sitionis de accusationib. ubi inquisitio fieri debet solum
modo de illis delictis de quib sermones aliqui prece
sserunt quo castu sufficit diffamatio q.a pluralis lo
cutio duoru numero è contenta iuxta tx. in l. ubi
numerus ff de testib. c. monasteria ubi notat glosa de
uita et onestate cleri. et notant cott.r DD. in d. c.
qualit. ubi Antonius de Butrio adducit tria requisita
que necessario requirunt. ad hoc ut iudex possit iuxta
aliquem procedere ~~iuxta aliquem~~ per uiam specia
lis inquisitionis p.o requirit. infamia 2.o quod illa ha
buerit ortum ab onestis et probis uiris non autem
a maleuolis et inimicis 3.o quod pluries peruenerit
ad aures iudicis et licet grauit. peccaret iudex proce
dendo spiritualit. contra aliquem non praecedente in
famia uel recipiendo prius testes super delicto quam
super infamia ut notat Mar. Sosi. in d. c. qualit.
et 2. n. 636. et Azpiqueta ut supra n. 77. si tn iudex
procedat

procedat ad inquisitionem specialem sine infamia valebit processus si non apponat.

Iuxta tx. in c. 1. et 2. de accusationib. in 6. et hęc com. opinio ut referunt Aliat. hic n. 50. Lapien in sua pradi ca in tt. de forma inquisitionis in verbo fama publica Julius Clarus d. q. 6 ut supra ulterius seras Bero. post Abb. in d. c. qualit. n. 29. q. n. 35. contrariam defendit opinionem motus ac potissimum rõe quia in quolibet indicio pro substantia inditij requirit. perso na accusatoris quę debet esse separata a persona iudicis can. 1. et 2. 4*94. d. c. qualit et c. forus de verbo sig. ut nemo sit damnandus sine accusatore vero vel ficto ut igit. probatio famę succedat loco accusatoris ut notant dd. ut sup. 1. tx. in a. l. 3. Celi de simonia proin de iudex non poterit procedere ad inquisitionem speciem nisi p.o constet de infamia verum dd. tenente com. opinionem respondent sufficere ut iudici constet de fama publica q.a infamia non requirit. ad probandũ delictorũ sed solum ad substantiandum processum quo casu sup. lis operant. duo vel tres testes qui depo nunt de delicto quam operabit. infamia quia per in famiam solum deuenit. ad inquisitionem speciem et ad capturam per testes aut peruenit. ad condemna tionem probat. autem fama per duos vel tres testes qui deponant hoc publice audiuisse a maiori parte po puli iuxta glosam in l. 3. §. eiusdem in verbo confirmat de testib. resoluunt. Julius clarus ubi supra d. q. 6 ubi sup. piendum ẽ Masc. in tradtatu de probationib. volumine 2. clone 749.a incipienti forma igit. sciendum tñ est quod testes deponentes de fama debent scire quid sit fama et si interrogati respondeant nescire quid sit fama nihil probant ut resoluunt dd. ubi supra et ista ẽ notabilis cau tella pro aduocatis qui deffendunt reos ut sonant. inter alia unũ interrogatorium ut interroget. testi quid sit fa ma et si dicat nescire non probat eius dictum.

Declarat. 1.o supradictam c.tonem glosę ut solũ requirat. infamia

* 494.

infamia tempore quo iudex cepit specialit. inquirere nã quã
uis postea esset infamia ualebit inquisitio iuxta nota
Bal. in l. eis potest n. 1. post mediũ ff. de adqui. heredit. ubi
resoluit quod si tempore formate inquisitionis erat fama
contra titiũ et postea superueniet fama contra sempronium
non proinde anullabit. inquisitio hic pp. fame non potest
deuenire ad torturam et roem quę fama non est cau
sa finalis inquisitionis et proinde ea cessante non anul
labit. processus arg.º tx. in l. 1. in fine ff. de mi.

Declarat. 2.º eto d. ut adeo sit necessaria infamia
ad specialem inquisitionem quod si iudex inquirat specia
lit. iuxta aliquem sine infamia poterit appellari
q.ª ex tali inquisitione infert. grauamen irreparra
bile tam circa expensas quam circa famam q.ª
lędit. fama inquisiti ita Alciat. hic n. 38. Jul. Cla.
dicta questione 6. ubi supra sed retenta.

Limitat. nunc supradicta conclusio nostrę
glosę ut non procedat in cassu in quo reperiantur indi
tia iuxta aliquem q.ª hic non sit infamatus poterit
tn iuxta illum formari inquisitio q.ª inditia succedunt
loco difamationis ita notat Bart. in l. finali ff. de questio
nib. et ro est q.ª fortiora st inditia quam diffamatio
q.ª per indi[illegible]ium deuenit. ad torturam non per difa
mationem l. 1. §. 2. et 3. et l. finali ff. de questio nib.
q.º multo fortius poterit perueniri ad inquisitionem
specialem requirit. tn ut inditia sint proxima
maleficio quod si fuerint remota non poterit de
ueniri ad inquisitionem specialem q.ª ex indi
tiis proximis remanet diffamatus reus ex remo
tis non probat. infamia sed suspicio requirit.
tn ut quodlibet inditium probet. per duos testes iux
textũ in l. ubi numerus ff. de testib. et in c. 1. n. oĩ.
negotio et ratio est q.ª cum indicia succedant loco
diffamationis sicut diffamatio debet probari per duos testes
ita etiam et quodlibet inditiũ debet probari per duos testes
q.ª subrogatum sapit natura illius in cuius locum sub
rogat.

rogat. ita DD. ut supra.

Limitat. 2 sup. d. ctionem glose, ut non pro inquisitione generali que fit ad investigandos facinerosos tras. de qua in l. congruit ff. de offitio presidis et in c. sicut olim de accusationib. q.a predicta inquisitio generalis fit nullo procedente infamia can. Episcopus in sinodo 35. q. 6. can. Placuit 11. q. 1. et tx. n.ro que inquisitio generalis fit contra incertam personam uel quando eps uisitat sua diocesim uel preces prouintiam dum generalit. inquirunt qualit. uiuat populus c. 1. de sentibus in 6. dicta l. congruit cum alis allegatis per Abb. hic n. 6. Antonius de Butrio n. 16. et Aluatus n. 40. uel etiam quando iudici constat fuisse comissu aliquod delictum tunc potest generalit. inquirere et investigare quis illud delictum comiserit et habitis inditijs contra delinquente procedet.

Practica igit. est quod si non e procedta specialis oblo contra aliquem neq. inditij e aperta uia ad inquirendu specialit. sed tantu constat fuisse comissum delictu tunc statim ex offitio inquirit generalit. examinando testes quos putat de negotio ee instructos interrogando generalit. an sciant quis comiserit delictum neminem nominando et si ex informatione resultant inditia contra aliquem tunc procedent specialit. contra illu si uero sit delinquens certus ut q.a inditi procedta e accusatio contra aliquem uel denuntiatio tunc iudex procedet interrogando testes super contentis in accusatione uel denuntiatione tunc aute transit inquisitio generalis in specialem quando testes qui generalit. fuerunt interrogati nominant certu delinquente q.a tunc aperta e uia ad inquirendum specialit. Gos et alios lime. adducunt Aliatus ui n. 40. et sequens Bero. in d. c. qualit. et quando n. 3. et sequens Arpicueta in rubrica de inditijs n. 85. Ipoli. de mar. in practica criminali in §. constante n. 19. et sequens Iulius clarus d. q. 6.

Sed an unica diffamatio sufficiat ad inquirenda specialit.

specialit. aduero requirat. clamosa insinuatio quae famam ad aures iudicij saepius detulerit coit. resoluunt DD. non sufficere unicam solam diffamationem ut probat tx. in d. c. qualit. et quando 2. ex quo tx. desumta est pros. ut in denuntiationib. et inquisitionib. aponant huius modi verba clamosa insinuatione voce fama publica praecedente non tantum semel sed saepe coepius est hoc tn. erit iudici arbitrarium quandoq. maior minor diffamatio sufficiat ratione imminentis periculi maxime quando timet. de fuga ut coit. declarant DD in d. c. qualit. et quando 2. et Azpiqueta ubi sup. n. 82.

Ex quib. infert, non licere iudici interrogare reos de criminib. occultis de quib. non reperiunt. diffamati. quod si iudex de facto interroget reum non tamen tenebit. suus crimen occultum detegere neque tenet. iudici vel praelato in hoc casu obedire quod contra Xpianam charitatem est de occultis criminib. interrogare nam oculta scelera soli deo revelanda sunt non autem iudici. can. Erubescam 32 distinctione § de manifestis quidem loquimur secretorum autem et cognitor deus est iudex can. consuluisti 2. q. 4. § oculta et incognita illi sunt revelanda qui solus novit corda filiorum hominum can. quis aliquando § non dico tibi ut te prodas de penitentia distinctione 1. Jugum quidem domini suaue est et religio Xpiana pissima quae non vult aliquem obligare cum tanta iactura suae vitae et famae esset enim obligare reum ut se ipsum difamaret et interficeret et hanc esse coem DD opinionem tam theologorum quam canonistarum resoluit Azpicueta ubi s. n. 53. post DD. in d. c. qualit. et quando Julius clarus ubi s. q. 45. versiculo pone Salsedo in additionib. ad practica criminalem Bernardus Dias c. 126. in v.o 2. autem distinctionis membro quid autem dicat. crimen oculltum ad hoc ut reus non teneat. illud confiteri respondentum est ex Abb. in c. ex literarum de temporib. ordinationum et in c. vestra de cohabitatione clericorum et mulierum illud dici crimen ocultum quod probari non potest.

Quae illa ratio

Quę illatio adeo vera ē quod licet reus fuerit de uno delicto infamatus conuictus uel confessus non tū poterit iudex illū interrogare de alijs criminib. de quib. non fuerit diffamatus uel aliquib. sufficientib. indicijs notatus iuxta tx. in c. inquisitionis in §. 1. de accusationib. dicit tx. inquisitione solummodo debere fieri super illis criminib. de quib. clamores aliqui precesserunt et sane ēē coēm opinionem refert Jul. Clarus ubi supra q. 64. v°. successiue queio quamuis referat de coī consuetudine Italię seruari contrarium presertim in furtis in quib. reus interrogat. de criminib. dissimilib. et de quib. nulla extant inditia dicit tamē se illud non praticasse nisi in duob. criminib. nempe in crimine assasinij uel falsi et licet de iure semp. requirat. precedens infamia sine qua nō potest procedi per uia inquisitionis cū regula iuris sit nemi nē ēē interrogandū uel torquendū nisi precedente infamia et ē coīs DD. resolutio tamen de coīo suetudine et praxi totius mundi contrariū obseruat. quotiesciq. adsint inditia proxima uel urgentes presūtiones et coniecturę quę succedunt in locū difamationis et ita non requirit. de necessitate difamatio formalis de qua in c. qualit. et quando 2°. de accusationib. sed sufficit illa quę resultat ex indicijs proximis et ita inteligunt. verba illius tx. ut non procedat. per inquisitionem nisi precedat infamia seu difamatio intelige uel aliud quod succedat loco difamationis ita Jul. Clar. d. q6. n. 10. et q. 45. n. 6. Cartarius in practica interogandi reos lib. 3. c. 2. n. 13. et Sigismundus Sacra in tractatu de inditijs c. 34. n. 35. cū plurib. precedentib. et subsequentib. et Azpicueta ubi §. licet enim reus de uno delicto fuerit difamatus nō tamen sequit. difamatio de alijs delictis et proinde de alijs delictis nō poterit interrogatus quod et seruat. in tribunalij sanctę inquisitionis ut reus nūquā interrogetur nisi de illis delictis de quib. extant inditia presumptiones uel testes nisi ipse reus dū confitet. delictū dederit ocatione

Judicij

iudicij interrogandi super alis delictis ut late tradit franciscus Penya in directorio inquisitorum p. 3. tit. de modo interrogandi reos. n. 74. iudices q. qui iuris ordine pretermisso reos interrogant de criminib. occultis de quib. non sunt diffamati grauit. peccant et dant causam periurijs et reddent strictam ratione in die tremendi iudicij

Dubium tn e quid iuris quando iudex interrogat reu in casu in quo non habet ius interrogandi utti iudex procedat per uia inquisitionis specialis sine infamia uel sine indicijs equipolentib. an reus teneat. iudici ueritate confiteri in quo art. licet dis cordent DD. pro uera resolutione distinguendum est na aut data e reo copia inditiorum a iudice et tunc eo de iure illa tenet. concedere aut non fuit data copia inditioru prout obseruat. de consuetudine.

P. casu si adest contra reu unus testis de uisu et de ueritate facti et o. exceptione maior uel adsint inditia equipolentia et tunc tenet. iudici dicere ueritate q. iuste interrogat iuxta doctrina Bart. in l. fin. n. 7. ff. de questionib. et resoluit Aspiuetarius in manuali c. 25. n. 36. et quod illa probatio contineat. in processu quod si non adest semiplena probatio uel non adest inditia eidem equipolentia tunc no tenet. iudici confiteri ueritatem q. esset nocere se ipsu

2. uero casu ex quo reo non e data copia inditioru tunc iuste dubitat reus an iudex recte procedat uel non proinde concludendum e in fauore rei ut non teneat. iudici dicere ueritate maxime in capitali iudicio et ratio e q. quod det. reo copia inditioru respicit natalem defentione que eidem competit ad tuendum propriu honore et uita conseruanda cu igit. consuetudo contraria eidem non possit preiudicare cu non possit tollere defentionem non tenebit. iudici ueritatem confiteri neq isto casu presumit. in fauorem iudicis ex quo non seruat iuris

dispositiones

dispositiones quę reis concedunt. copia inditiorū ut resolvit salsedo ubi s. remediū tamen ē ut reus fugiat mendatiū ut dicat iudicijs non teneor respondere quod si iudex instat et reus timeat iudici seuitiā poterit tunc reus abq labe alicuius criminis falere iudicem respondendo verbis ambiguis ut ex Soto et alijs tradit Salsedo ubi supra quod si iudex semper instet ut respondeat clare et aperte tunc poterit negare veritatē nō solum ex supra dicta ratione quod respiciat naturalē defentionē verū etiā ex alia q.a iudex procedendo iuris ordine non servato procedit de facto sencet. quedā privata persona cui non tenet. reus confiteri delictū.

In ea glosa.

Dicit glo. quod in iuditio inquisitionis recipiunt. testes lite nō contestata cuius glosę doctrinam verā intelligunt dd. quoties iudex inquirit ex suo offitio iuxta tx. in c. quoniā frequent. in §. sicut et alij ~~lite~~ ut lite nō contestato d. c. qualit. in §. debet de accusationib. secus autem erit quoties iudex inquirit ad instantiā alterius q.a tunc p.o ē lis contestanda cū instigatore ~~iuxta~~ tx. in c. cū liceat. de sententia et re iudicata c. cū dilectus ubi notat Abb. n.3. de purgatione canonica et postea recipiunt. testes super probatione delicti ita Ant. de But. 5. n. 18. Aliciates n. 64. ut resolvit Julius Clarus in practica criminali q.e 45. cuius resolutionis duplex ratio nib assignat. p.a ē quod licet iuditiū inquisitionis habeat plura privilegia id tamen verū ē quoties iudex possit ex mero suo offitio secus ad partis instantiā argumentatio tx. in l. sed et quid ata ope ra tx. quid. causis ma. ubi l. absens causa reipublicę habeat plura privilegia illa tamen non habet quoties ad sui instātiā fuit missus pro republica

2.a ratio q.a cū accusatore ē lis contestanda l. adultera C. ad legem iuliam de adulteris notat Bart. in l. his qui reus n.3. et 4. post glosā ff. de publicijs iuditijs q.e etiā cū denuntiatore q.a regularit. valet arg.m de accusatore ad denuntiatorē ut notat Bart. in l. Divus n. 8. 9 et 14. de custodia reorū notat Papiensis in praxi tt.o de forma inquisitionis in verbo fama publica refert. tamen in hoc casu diferentiā int. ius civile et canonicū q.a de iure

B

de iure civili requirit ut denuntiator sit ofitiali publicus l. ea quidem ubi glo. in verbo offitiū C. de accusationib. sed de iure canonico admitit. privata persona c. licet illi de simonia et late tractat Felinus in c. cū olim qualit. autem contestet. lis cū denuntiatore responde quod cum fama succedat loco accusatoris eo ipso quod iudex interrogat reum et non posita exceptione aliqua respondet tunc dicit. contestare litem cum fama ut notat Bart. in d. l. his qui reus n. 4. et 6. notat Alciatus 5. n. 64. Abb. in d. c. quoniam contra n. 17. ubi Beroius n. 45. Julius Clarus in d. q. 45. in principio.

Ad glos. in verbo iudicare

Conclusio quę ex ista glosa colligit. ē quod delinquens in aliquo loco sortit. forū iudicii illius ~~iudicii~~ loci et quamvis non sit suus subditus tamen rōe delicti efiit. suus subditus et iudex illius territorij poterit delinquentē punire q.ª sortit. forū ratione delicti l. 1. C. ubi de criminib. agi oportet glosa in l. a divo Pio in §. sententia ff. de re iudicata l. preces 2.ª ff. de offitio preti cap. finali de foro competenti c. 1. et c. 11. arquiepiscopatu de raptorib. ita post DD. in glosis 5. allegatis resolvunt Covar. in practicis q. c. 11. n. 3. Julius Clarus in practica criminali q. 38. in principio plures rōes allegat. a DD. Cuius conclusionis p.ª ē q.ª congruit reipublicę scelera in eo loco publice puniri ubi fuerunt perpetrata ppt. exemplum aliorū ut metu poenę teneant. a similib. delicti comitentes l. capitalium in §. famosos ff. de poenis clausula f. de offitio ordinarij et proinde delinquens puniri debet in illo loco ubi comissit delictū §. siquis vero comprehensos in autentico ut nulli iudicū.

2.ª ratio ē q.ª respublica in cuius teritorio delictū ē comissū afecta fuit speciali iniuria et illius magistratus reperit. ofensus quib. convenit provinciā purgare malis hominib. et ut quieta et pacificata sit respublica et proinde ad publicam vindictā et satisfactionē statutum ē ut iudex loci delicti puniat delinquentes ut tuta sit int. improbos

Innocens

innocenti can. facte autem ff leges 4a. distinctione l. congru it ff. de offitio presidijs.

3a. ratio e qa punitio co[r]ectu que maxime necessaria e reipublice facilius et commodius fit in illo loco ubi delictum e comisu ubi facilime reperiant. testes et plene diiutitis negotiu qua si extra illu locu facienda esset qa tunc delicta remanerent impunita tum ppt. difficultatem probationu tumq.a oecultarent. delinquentes.

4a. ratio e q.a parentes offensi si cogerent. in alieno territorio prosequi causa coram iudice ipsius delinquentis compellerent. quotidie recedere prosequtionem cause tum propt. immoderatas expensas quam propt. difficultate probationu qua etia quia non essent tuti extra suu domicilio int. consanguineos et amicos delinquentiu

Sciendum tn. e quod si reus non fuerit sufficient. punitus per iudicem loci delicti poterit puniri per iudicem loci domicilli secundu statuta loci delicti et hanc dicit coem op.m Jullius Clarus ubi s. per tx. in l. secularios in §. sunt quida ff. de extraordinarijs criminib. et notat Aliciatus G. n. 66. que quidem conclusio non solum vera e circa subditos inferiores uerū etia circa imperatorem et ~~inferiores uerū etia~~ et reges qui se delinquant in territorio epi poterunt per epm excomunicari in notorijs ex sensu et precedente canonica munitione can. valentinianus 63. distinctione can. cum apud 1193. c. omnes de ma. et obe. c. nouit de iuditijs limitant tamen aliqui dd. supra d. conclusionem ut non procedant quando delictum no e punibile de iure comuni sed solum de iure statutorio illius ciuitatis qa tunc non punit. delinquens qa presumit. ignorare statuta illius loci ut notat Bartolus in l. cunctos populos C. de suma trinitate et fide n. 21 cuius op.m comunem dicit b. rason insp.a lectura numero 30. alij tamen contraria existimant et utriusq partis dd. recenset Julius Cla. ubi s. q. 85. qui utraq op.m dicit ee comunem et tandem concludit hoc ee delinquendu

iudicis arbitrio qui inspecta facti et personarum qualitate pro sua religione decernet an facientis sit puniendus poena statuti vel excusandus propt. ignorantiam vel mitiori poena puniendus.

Limitat. 2° loco S. d. cto ut non procedat in foro conscientiae q.a delinquens non poterit absolvi per iudicem illius loci in quo deliquit sed remittendus e. ad proprium epm vel proprium parrocum iuxta glosam in canone placuit p.e 16. q. 1. et potissima ratio istius limitationis e. q.a omnes rationes s. traditae solum procedunt in foro exteriori et iudiciali et cessant in foro exteriori et conscientiae in quo cum agat. de satisfactione iniuriae deo factae iudex proprius erit sacerdos proprius et parrocus iuxta tx. in c. oms utriusque sexus de penitentia et remissione et notat Aliatus ubi s. n. 71. et Covarruvias ubi s. n. 3.

Ad glosam magnam

Ad glosa videt. sibi contraria quia dicit epm debere inquirere de causis sinodalib. id est de causis expectantib. ad forum ecclasticum et dicunt. causae sinodales q.a oes causae olim deferebant. ad sinodum can. 1 et 2. 6 q. 3. c. 1. de iudiciis ubi coit. notant dd. dicit postea glo.a epm debere inquirere de oi peccato mortali et ita existimat glosa iurisdictionem secularem prorsus evanescere quod e. contra tx. in can. rex debet 23. q. 5.

Pro intellu nostrae glosae distinguit Abb. n. 6. nam quedam st delicta mere eclesiastica de quib. iudex secularis nullo modo potest se intromitere ut e. crimen heresis c. inquisitionis in § prohibemus de hereticis in 6. quedam crimina mixta de quib. uterque iudex tam secularis quam eclesiasticus cognoscit ut e. crimen sacrilegii c. cum sit generali de foro comp. c. felicis de poenis in 6. quedam st crimina mere secularia de quib. solus iudex secularis cognoscit et ideo pro vera cognitione n.rae glosae premitendum e. quae delicta dicant. mere eclesiastica quae mixta et

quae secularia

que secularia, delicta mere ecclesiastica illa dicunt. ea que solo iure divino et can.° non autem civili fuerunt prohibita exemplum in crimine usurarum que iure divino naturali et canonico prohibite toto tt.° de usuris iure autem civili ff. met C. fuerunt prohibite toto tt.° ff. et C. de usuris nisi in certis casibus idem in crimine concubinatus nam concubinatus de iure civili permissus est l. concubinatus ff. de concubinatis et iure canonico prohibitum can. audite in § concubinas 34. dist.e et notant DD. in c. vestra de cohabitatione clericorum et mulierum: Crimina mixta dicunt. que non solum iure divino licet et canonico verumetiam de iure civili reperiunt. prohibita et de iis uterque iudex cognoscit et erit locus preventioni crimina mere secularia illa dicunt. que solo iure civili reperiunt. prohibita.

Primo igit. ponit glosa nostra int. crimina mere ecclesiastica consanguinitatem int. virum et uxorem can. consanguineorum 3.a q. 4. can. Epi in sinodo cum duob. sequentib. 35. q. 6. poterit igit. iudex ecclesiasticus inquirere contra illos qui contrahunt matrimonia in gradu prohibito et illos punire privative ad iudicem secularem avocando ad se omnes causas matrimoniales et talit. coniunctos separare c. 1. c. 2. et c. non debet de consanguinitate et affinitate Concilio tridentino sessione 24. decreto de reformatione matrimonii c. 5. prestito iuramento per taliter contrahentes de non cohabitando simul in loco suspecto iuxta formam traditam per tx. in can. ab illo die 35. q. 6. incurrunt et talit. contrahentes incestas nuptias in poenam excomunicationis ut in clausula p.a de consanguinitate et affinitate ubi post Aspiquetam in manuali c. 18. n. 36. et sequentib. declarat Covar. in epitome in 4.m p.te 2. c. 6. § 1. in principio.

Sciendum tamen est quod ad incurrendam excomunicationis poenam contrahentes incestas nuptias et alii de quib. in d. clausula p.a requirit. scientia et notitia impedimenti quod si ignorantes impedimentum contraxerunt excusant. ab excomunicationis poena ut colligit. ex d. clausula p.a in verbo scienter et licet aliqui existiment probabilem facti ignorantiam non excusare ab excomunicatione tamen in contrarium est com.is

opinio

oppinio etueritas q.° dicta q.° clausula nō punit simplicit. contrahentes matrimonium in gradu prohibito poena excomunicationis sed cū qualitate scientię et ita debet scire impedimētū l. enim puniens aliquem actū requirit dolum l. sed et si lege in §. scire ff. de petitione hered. et ignorantia excusat a dolo l. igit. ff. de liberali causa qui igit. actū facit motus probabili facti ignorantia excusat. a dolo et consequenter a poena imposita contra scienter facientes actū prohibitū.

2.° existimant aliqui DD. necessaria esse copulam subsequutā et ita ad incurrendam excomunicationem nō solum requirit. ut contrahant matrimoniū scient. in gradu prohibito sed etiā requirat. copula ut existimat glosa in uerbo contrahere contra quā est com. DD. resolutio ut solum requirat. contractus matrimonij scient. ita Aspiqueta ubi s. c. 22. n. 45. Viglius in comunib. opinionib. in uerbo matrimoniū limitatione 1. Julius Clarus in §. incestus.

Ponit glosa nostra 7.° loco crimen erecis quod ē mere eclesiasticum c. excomunicamus §. adijcimus de hereticis c. ut inquisitionis §. prohibemus de hereticis in 6.° ita glosa nostra et com. DD. h. et glosa in c. cum sit generale de foro competenti ubi DD. Simancas in catolicis institutionibus c. 36. et Julius Cla. in practica criminali in §. heresis

Aduertendum tamē ē quod quamuis iudices seculares non potint cognoscere de causis hereticorū tenet. tamen condemnare et poenis a jure statis punire illos quos inquisitores declarauerint eē hereticos pertinaces impenitentes uel relaxos et ita offitiū iudicū secularium in causis heresis uersat. non in cognoscendo sed in exequendo cū enim eclesia non habeat ultra quid faciat q.° non potest imponere poenā sanguinis illos tradit curię seculari quę uisa sententia declaratoria inquisitorū dum aliquem declarant eretiū seu relaxū impenitentē uel pertinacem tenet illū punire debitis poenis a iure statutis contra hereticos neq. tenent. inquisitores eidem curię facere fidem de processu nec potest iudex secularis aliquo pacto cognoscere utrū sententia sit iusta uel iniusta resoluunt DD.

supra citati

supra citati Simancas n. 3. et 4. Salcedo in additionib. crimi
nalem Bernardi Dias c. 141. Couar. lib. 2. uariaru resolutionu
c. 10. n. 10. ubi dicit quod propria hereticoru e ut morte puniant.
et comburant. ex qua communi DD. resolutione primo infert.
non posse iudicem secularē poenam iure impositam cotra
hereticos in aliam poenā commutare iuxta comunē DD. re
solutionē ut referunt Egidius Bosius in practica criminali
tit.o de hereticis n. 36. Julius Clar. in practica criminali tit.
q. 96. versiculo quero etiā.

2.o infert. falsā ee op.m Alciati l. n. 110 quā ante
illu tenuerunt Brunus de hereticis lib. 4. c. 15. et Villadiego
de ereticis q. 9. dum existimant quod iudex secularis quo
ties uidet sententiā inquisitoru ee iniustā nō tenet. illā
exequi sed illā tenent. remittere ad inquisitores ut diligen
tius examinent processu q.a ista op.o falsa e et comuniter re
probata dum q.o inquisitores non tenent. facere fidem de
processu iudicib. secularib. cumq.o iudices seculares nullā
habent cognitionem sed solum tenent. exequi sententiā
inquisitoru ita DD. ubi s.

Et quia proximu est huic crimini crimen sorti le
giorū q.a sortilegi puniunt. ab inquisitorib. eisdem poenis quib.
heretici iuxta tx. in c. accusatus in §. sane de ereticis in
6. proinde uidendum e an sit quidem mere eclesiasticum pro
bant per tx. ind. §. sane quod uero sit mixti fori probant per
textum in can. contra idolorū 26. q. 5. et in c. 1. de male
ficijs.

Pro concordia tamen istaru opinionu et ad cognoscēdu
an istud crimen sit mere eclesiasticum an uero sit mixti fori
distinguendum est. Nam aut huiusmodi crimen sortilegij sa
manifestā heresim ut quotiescuq. sortilegus dat diabolo reue
rentiam uel eidem prestat obedientiā uel eidem ofert
oblationes et sacrificia uel illu adorat uel inuocat ad fu
tura predicenda uel illi tribuit quod soli Deo debet. uel fa
cit pactu cu demone tun huiusmodi crimen e mere ecle
siasticu illa etiā dicunt. sortilegia que sapiunt manifesta
heresim non solum in quib. admiscent. eclesiastica sacramēta
uerū etiam

verū etiā in quib. admiscent. res sacramentales in quib. rebus sacris abutunt. aut ē sortilegiū simplex quod etiā superstitio ap
pellat. in quo neq. hādibent. ecclesiastica sacramenta nec onor Deo debitus tribuit. diabolo et de hiis sortilegijs uterque
iudex tam secularis quā ecclesiasticus cognoscit etiā si refe
riat. invocatio demonis ad questū vel ad pudicitiā tentandā
iuxta glosā per tx. in d. §. salvne ubi Philipus Franc. n. 2.
et Geminianus n. 6. Julius Clar. in d. §. eresis in fine Si
mancas tit. 3. n. 62. qui dicunt quod isto 2°. castu iurisdictio
non pertinet ad inquisitores sed ad ordinariū qui isto castu e
xit iudex ecclesiasticus vel secularis de quib. latissime tractat
Penya in directorio inquisitorū p.te 2. q. 42. comentario 67. ubi
adducit DD. de ista materia loquentes idem quoq. ē in crimi
ne blasfemię quod ē mixti fori iuxta tx. in l. 2. de male ci
ciis quod intelligit. in simplici blasfemia secus autem erit
in blasfemia ereticali cuius cognitio ad solos inquisitores cū
ordinario pertinet ut comuniter notant DD. ut referunt Julius
Clarus in §. Blasfemię Simancas de catolicis institutiō.
n. 8. et Penya q. 41 commentario 66.

3.m exemplum ponunt DD. in crimine usurarū pro cuius ex
plicatione sciendum ē usuras iure divino evangelico natu
rali et canonico ēē prohibitas ita ut ex nulla etsi urgētē
causa et rei publicę necessaria permitti posset ut per Covar.
libro 3. varia c. 1. numero 5. Julius Clar. in practica cri.
§. usura Mennoquius de arbitrijs casu 331. existimat igitur
glosa quod solus iudex ecclesiasticus ē competens in causa usu
rarū et non solum potest cognoscere civilit. ad restitutionē
rei acceptę verum etiam criminalit. tam per viā inqui
sitionis quā per viam accusationis excomunicando usurarios
si noluerint restituere usuras c. sed c. preterea c. cum tu
de usuris et resolvunt comt. DD. in d. iuribus.

Dubiū tamen ē inter DD. an Judex secularis possit se
intromitere in causa usurarū et quidem glosa nostra et glo. in
d. c. cum sit generale de foro competenti existimant crimē
usurarū ēē mere ecclesiasticum et ex consequenti iudicem
secularē nō posse cognoscere de isto crimine hāc opinionē
sequunt.

sequunt. plures DD. quos refert Alciatus § n. 6. et sequentib. et Covar. lib. 3. vari. c. 3. in principio Julius Clarus in practica criminali q. 87. in principio. Contrariã tamen sequunt. plures DD. quas referunt Alciatus Covar. Julius cla. ubi S. quã opinionem probant per tx. in c. post miserabilem de usuris Romanus Pontif. dat facultatẽ iudicib. secularib. ut puniant usurarios.

2°. probant hanc opinionem q.ª quoties cũq. ẽ causa mere ecclesiastica ius canonicum probet iudicib. secularib. ne se intromittant de illa causa c. tuã de ordi. cog. c. causã q. c. lator qui filij sint ut igit. ius canonicũ non prohibet iudicib. secularib. ne de istius criminis cognitione se intromittãt sensit. eis concedere hanc facultatem maxime cũ iam non solum iure novissimo autenticorũ uerũ etiã per esto tuta locorũ totius mundi sint prohibite usure.

Pro concordia istarũ opinionũ distinguendũ ẽ aut super usuris agit. criminalit. aut civilit. D°. casu uterq. iudex potest cognoscere et procedere contra usurarios et punire illos extraordinarie rõe interesse republice iuxta tx. in l. finali ff. de extraordinarijs criminib. l. Statio alias locatio §. quod illicite de publicanis et vectigalib. notat Joannes Andreas in c. 1. n. 3. et B. Geminianus n. 6. de usuris in 6. et ratio q.ª cũ huiusmodi delictũ sit punibile per canonicũ et leges imitant. sacros canones c. 1. et 2. de novi operis nuntiatione contam Juris canonici poterit iudex civilit. punire usurarios quod fortius procedit inspecto novissimo iure civili namde iure civili autenticorũ usure st prohibite * ind. §. usura v.° et ex hoc infert. et uerbit. difficultas ẽ aut uero super crimine usurarũ agit. civilit. tunc distinquendum ẽ aut vertit. questio iuris nempe et utrũ cimen contractus sit usurarius nec ne et tunc cognitio pertinet ad iudicem eclesiasticũ privative ad iudicẽ seculare ita ut iudex secularis nullã habeat cause cognitionem iuxta comunẽ DD resolutionem ut refert Alciatus §. n. 77. Julius Clarus in practica criminali q. 27 V°. quero igit. Covar. in epitome in 4. p.te 2. c. 8. §. fi. 3. et 4.

* et hanc ẽ magis comune opinionem refert Jul. Cla.

3. et 4. et isto casu quotiescumque vertit. questio iuris poterit iudex ecclesiasticus inhibere iudice seculare coram quo fuit apposita exceptio usurarum ut non procedat ad exequtionem illius contractus donec per iudicem ecclesiasticum fuerit diffinitive cognitum super exceptione usurarum iuxta doctrinam Andree de Butrio in c. tuam n. 5. de ordi. cog. quam receptam ee testant. Covar. ubi supra n. 4. Mandosius de inhibitionib. q. 18. Lancelottus de atentatis 2. p. c. 2. de attentatis post inhibitionem in presfactione q. 3. n. 77. et sequentib. aut vero vertitur questio facti utique dubitat. an isto vel alio modo fuerit contractus celebratus vel repetunt. usure tanquam indebite ex tali contractu iudex secularis erit competentis in ista materia et in his terminis procedit tx. in d. c. post miserabilem et hanc ee coem opinionem iuxta doctrinam Bart. in lege titia n. 4. ff. soluto matrimonio resolvunt Covar. lib. 3. variarum c. 3. in principio et Julius Clarus d. q. 37. v°. quero igit. qui supra d. intelligit vera ee et procedere quotiescumque principaliter tractat. de questione usurarum secus autem si incidenter utique per viam exceptionis apponit. contractum ee usurarium quia tunc poterit iudex secularis de nullitate contractus cognoscere notat Felinus supra in c. cum sit generale ~~et b. Andreas~~ n. 1. et b. Andreas de Butrio n. 13. de foro competenti.

4m. exemplum ponit glos. nostra in crimine sacrilegii quod e sacre rei ablatio quod crimen ut hoc iure civili sit punibile duo copulative requirunt. quod res furata sit sacra et quod de loco sacro fuerit substracta de iure canonico alterum ex is sufficit vel quod fuerit furata res sacra vel res non sacra de loco sacro ita Julius Clarus in practica criminali in §. sacrilegium Mennoquius de arbitrariis iudicum casu 389. Bernardus Dias in practica criminali c. 77. hinc e quod si per statutum laycorum intelligit. de sacrilegio iuxta ius civile si vero per statutum clericorum intelligit. de sacrilegio iuxta ius canonicum existimat quod glosa nostra crimen sacrilegii ee mere eccliastici et enim tenet glosa in d. c. cum sit generale de foro competenti

et glosa

et glosa in c. ad apostolice de re iudicata in 6.

Sed contra glosas citatas ē comunis DD. resolutio q.ª huiusmodi crimen sacrilegij ē mixti fori iuxta tx. in c. cum sit generale et in c. conquestus de foro competenti dicta uterq. iudex eclesiasticus et secularis poterit punire sacrilegium can. si quis 23. q. 5. et c. finali de poenis in 6. quod quidem delictum non solum de iure canonico ē prohibitum ueru etiā de iure ciuili l. si quis in hoc genus C. de epis et clericis quib. autem poenis puniant. sacrilegij tam de iure ciuili quam de iure canonico adducant Menochius et Julius Clarus ubi s. ubi resoluunt quod de iure ciui semper sacrilegus punit. poena extraordinaria secundum qualitatem rei et persone semper tamē pena erit capitalis ut per Julium Clarū ubi supra de iure autem canonico semper punit. poena excomunicationis ut in d. c. conquestus de foro competenti et c. conquesti de sententia excomunicationis.

Aduertendum tamen ē quod simplex sacrilegium de iure canonico non punit. poena excomunicationis late sententie ferende quod si fuerit sacrilegium calificatum tu q.ª furat. cu fractura tunc punit. poena excomunicationis late sententie ut notat Abb. in cap. fin. de furtis Nauarro in manuali 127. n. 94. si uero comitat. in persona semper punit. sacrilegus pena excomunicationis ipso iure.

Sciendum tamen ē quod non solum comitit. sacrilegiu in eclesiā sed etiā contra uenerabile locu ubi delinquat. in ospitali uel alio loco uenerabili q.ª huiusmodi loca pia st sub iurisdictione et protectione eclē. c. ad hoc c. de cenodoquijs de relig. domi. clerici. q.ª contingit eodem q.ª huiusmodi loca pro gaudent privilegijs eclē iuxta tx. in l. oīa privilegia C. de episcop. et cleric. ubi ospitalia gaudent eisdem privilegijs quib. eclesijs.

2.ᵐ exemplum ponit glossa in crimine simonie quod ē mere eclesiasticu

quod ē mere ecclasticū sequit. glos. in d. c. cumsit generale de foro comp. ubi Abb. n. 20. et Ant. de Butr. n. 14. tum q.a huiusmodi crimen habuit originē prohibitionis ab ipsa ecclā et comitat. sicut bona spualia uel spualib. anexa et proinde debet regulari iuxta dispositiones canonicas iuxta glos. et b. cōit DD. in suma 1. q. 1. tum etiā q.a simonia etiam dicit. heresis canone altare 193. et c. quoties de simonijs ubi Abb. Ant. de But. et DD. ubi tractant quando simonia dicat. heresis et quando non et q.a huiusmodi crimen sit mere ecclesiasticū post DD. ubi S. resoluunt Jul. Clarus in practica criminali in § simonia Ber. Dias. in practica criminali canonica c. 91. ubi late Salsedo in additio.b quib. oib addendū ē quid iuris in crimine binubij in eo scilicet qui in uno et eodem tempore simul habet duas uxores secundū matrimonium contraxit uiuente p.a et resolutū ē istud crimē ee mixti fori de quo nō solū potest cognoscere iudex ecclasticus uerum etiā iudex secularis cognoscunt etiā de isto crimine inquisitores q.a delinquens censet. male sentire de sacramento matrimonij et de eius uinculo de quo exit locus preuentioni punit. autem delinquens publica ignominia ut notatus et flustib. seris mittat. ad triremes prout de hoc late tractat Couar. in Epitome in 4o l. 2. c. 7. § 3. n. 6. et 7. Simancas in chatoli. instit. tt.o 40. n. 2. Bondias ubi supra c. 70. ubi late Salsedo in additionib. Menoquius de arbitrarijs iudicū casu 420. Tiraquellus in legib. conubialiū l. 7. n. 24. Julius Clarus ubi S. § fornicatio v.o Scias autem

Pro explicatione nostre glose uidendum est an illud sit mere ecclesiasticum an uero mixti fori et plures DD. existimant ee mixti fori quod licet de iure ciuili antiquo fuerit permissū tamē iure nouissimo autentico cum reperit. prohibitū q.a leges ff amatores castitatis § illud in autentico

tico quib. naturales esti legi. et hanc esse eandem op.[m]
post Abb.[m] in d. c. cumpit generale n. 25. felinus n. 13.
Ant. de But. n. 2 a refert Jul. Clar. in practica crim.
§. fornicatio uerpiculo et in primis.

Magis tamen comunis opinio DD. e in contrarium quod crimen concubinatus e mere ecclesiasticum neq. e prohibitus neq. punibilis de iure civili ut re ferunt Jul. Clarus ubi s. et q. 37. v.o quero etiam pro crimine concubinatus Couar. in Epitome in quartu c. q. in prin. n. 8. et ita Judex secularis no poterit de illo se intromitere nisi quatenus fuerit requisitus ab ecclesia na de iure canonico dis coitus reperitur prohibitus et punibilis excepto coniugali can. meretrices can. nemo sibi blandiat. 32. q. 4 can. non mecaberis 32. q. 6. Cons. Trid. sessione 24. decreto de reformatione c. 14. et contrarium aserere esset ereticum clausula ad nostram ubi glosa de he reticis in nro tamen regno ualencie hoc crime e mixti fori q.a per foros et ius municipale huius regni e prohibitum aliqui tamen contra supra d. resolutionem obiciunt de Abraham et Jacob. qui plures concubinas habuerunt Geneseos c. 16. et 36. et Belamech. qui duas uxores habuit Geneseos c. 4. et respondent coit. doctores illud fuisse permissum diuina reuelatione et illa non erant illegi time uxores et concubina sed erant uxores minus principales quaru filii non de fere bat. hereditas nec sacerdotiu nec primo genitura ut declarat Menno quius ex libro primario de arbitrariis iudicium casu 408. n. 14. Couar. ubi s. n. 9.

Contrariam tamen op.[m] quod iudex tenet. iudicare secundum allegata et probata et non secundum suam particulare noticia non autem secundum sua propria et particulare cientia et notitia sequat. coit. DD. que trib. potissimis fundamentis probat.

P.[m] est de tx. in c. pastoralis in §. q.o vero de offitio de legati

Crimen concubinatus de iure Valentino est mixti fori et prohibitum concubinatus et punibilis excepto coniugali hod. etiam de iure canonico reperit. prohibitus

delegati ubi iudex exequutor et cui sententiæ executio commissa ē tenet. sententiā exequi licet sciat illam eē iniustā ut notat etiā b. glos. et coīt. dd. Abb. n. 8. Ant. de But. n. 19. Barbatia n. 27. et Felinus n. 23. et Aliatus h. n. 83. et hanc dicit magis coēm opi.m Couar. ubi s. in fine et Julius Clar. in practica crim. in §. fi. finali q. 66. v.° fic. autem Bernardus Dia reg. 377.

2.° probat. ista op.° per tx. in can. iudicet 3. q. 7. b. bonus iudex nihil ex arbitrio suo facit sed iuxta leges et iura pronuntiat et sicut audita iudicat et b. notat glosa 1. §. probat. ista op.° per tx. in l. illicitas §. ueritas ff. de offitio pres. ubi ad hoc ē tx. expressus licet Couar. ubi s. ex is timet illum tx. potius probare contrariā quā nostrā op.m sed tenendo istam opinionē tanquā ueriorem in fundo iuris et magis coēm antequā accedamus ad solutionem contrariorum remittendum ē iudicem habere publicam utilitatem ex qua debet iudicare. l. Barbarius digestis de offitio pretoris c. procedere iudicem in 6. et ita necesse ē ut in controuersiis difiniendis utat. publica scientiā et fidem adhibeat is probationib. quæ sibi ut iudici et publicæ personæ nota sunt manifesta non autem illis probationib. quæ sibi ut priuato sunt manifesta q.a ista scientiā non pertinet ad iudicem qui ex publicis documentis debet iudicare neque ē in conueniens ut quis habeat duplicem scientiā unius rei q.a imo triplicem scientiā potest habere q.a potest scire aliquid tanquā iudex tanquam particularis persona et tanquam Dei minister ut in c. 2. infra isto nr.o tt.o et refert Abb. in d. §. q.a uero n. 8. et Barbatia n. 28. Couar. ubi s. in 4. v.° 3.° iudex et ita iudicis offitium erit potius adhibere fidem probationib. processus quæ auctoritatē ē quoniā contra falsā de probatio.b. quā illis quæ sibi ut particulari personæ sunt nota

Non obstat p.m argumentū q.a licet iudex teneat. iudicare ~~ueritatem~~ secundum ueritatem quo ad ipsū iudicem illa dicit. ueritas quæ resultat ex processu cum enim iudex publico offitio fungat. et debet uti publicis probationib.

probationib.

probationib. et autenticis que quoad iudicem illa solum
dicunt. que resultant ex processu l. penultima et finali
ff. de probationib. c. 1. in autentico tx. l. laudabilem de
fugitiuis et maleficiatis et ideo non debet fidem habere
is que sibi particularit. st.

Nota neq. secundum ea iudicare q.o sequeret.
maximu inconueniens ut iudex qui testis ee no potest
esset testis in eadem causa et maior fides eidem adhi
beret. quam legitimis testib. et probationib. legitimis
que solutio ex eo confirmat. q.o iudex non potest proferre
sententia uigore publici instrumenti etia si de illo ple
na habeat noticia sed necesse e ut illud publicum
instrumentu producat. in iudicio coram iudice et citata
parte iuxta tx. in c. cu dilectus et d. notant dd. coll. de
fide instrumentoru imo necesse e ut huiusmodi instrume
tum producat. in termino probatorio cum parti in iudicio
si igit. iudex non potest proferre sententia uirtute pu
blici instrumeti quod de iure plena probatione facit sed
necesse e ut illud instrumento in processu sit exibitu neq
etia poterit proferre sententiam ex probationib. sibi par
ticularit. cogniti que in processu no st exibite ita Conar
ubi s. n. 7.

Non obstat 2.m arg.m q.o ueru e iudicem ex indicijs
et presumtionib. posse non habibere plena fidem testibus
quib. de iure est adhibenda plena fides d. l. 3. in §. tu ma
gis ff. de testib. requirit. tamen ut huiusmodi indicia et
coniecture contineant. in processu neq poterit moueri iu
dex ex indicijs et coniecturis extra processu q.o de illis
no habet noticia tanqua iudex.

Sed contrariam solutionem obstare uidetur
quod iudex potest ex coniecturis de quib. non aparet in
actis minore fidem adhibere testib. et instrumentis qua
de iure tenet adhibere ut notat Abb. in c. licet cau
sa de probationib. q.o respondeo id ueru ee et procedere
quotiescu. q indicii ut uidiu nota e illa presumtio ut qua
do in examine testiu ex modo deponendi et ex trepidatio.e
et ex colore

ex colore testis sumit ocasionem aliquid suspitandi uel quotiescumq iudici constat fidem notorij uasilare q.º tunc ex istis tanquã sibi ut iudici notis poterit minorem fidem adhibere testib. et instrumentis ut notat Couar. in c. Regnũ tius §. 11. n. 1.

Non obstat 3.ᵐ et ult.ᵐ arg.ᵐ q.º tx. in d. c. 1. de re iud. in 6. ita debet inteligi ut iudex teneat. sententiã proferre secundũ suã propriã contientiam instructã tamẽ ex meritis et probationib in processu contentis non autem secundũ suã particularem sententiã id est scientiã nũquã enim licebit iudici sententiã profferre secundũ suã propriã noticiã et particularem sed debet illã ferre secundum scientiã publicam et iuditialem ortã ex processu quod si inspectis meritis processus iudex in aliquo dubitet non poterit contra suã propriã concientiã sententiã proferre sed tenetur illã iuriũ dispositionib. acomodare et secundũ illas iudicare ex quib. õib plura infert.

Et p.º infert. 3. d. cõm. dd resolutionẽ non solum procedere in causis civilib uerum etiã etin causis criminalib in quib. iudex etiã tenet. ferre sententiã secundũ allegata et probata omissa particulari scientiã et ratio ẽ q.º cũ nulla diversitatis ratio asignari posit int. causas civiles et criminales dispositũ in causis civilib debet observari in criminalib ita Couar. ubi 5 numero 7.º

2.º ex eadem cõi dd resolutione infert. quid dicendum ẽ in illa q.º qua dubitat. quid facere debeat iudex quando reus acusatus ex processu aparet ignosens q.º contra ipsũ nõ fuit probatũ delictũ et tamen iudex sit illũ comisse delictũ de quo fuit accusatus an posit illũ difinitive absolvere an vero teneat. absolvere ab observatione iuditij tantũ et galo. in c. de his accusationib existimat illum ee difinitive absolvendũ qui existimat non posse iterũ de eodem delicto iuxta tx. in l. qui de crimine

C. de accusationib.

l. de accusationib. si enim interlocutorię esset absoluendus ab observatione inditij poterit tunc iterū de eodē delicto accusari supervenientib novis probationib iuxta doctrinā Bart. n. 9. ff. de accusationib. notat Felinus in rubrica de re iudicata n. 6. et probat. Huiusmodi opinio hac ratione nam ubicumq; iudex statuit terminū actori vel accusatori ad probandā suā intentionē si illā nō probat actor tenet. iudex difinitive pronuntiare iuxta tx. in autentica atqui semel C. quo modo et quando iudex et notant dd. in l. properandū §. etsiquidem de inditijs notat Aliàtes S. n. 85. et Covar. ubi S. n. 8.

Utilitas huius resolutionis ē q.o si reus absoluit. ab observatione inditij et ab ea sententia nō appellaverit sed illa transiuit in rem iudicatā poterit iterū actor accusare seu super eodē delicto q.a hęc ē natura sententię ab observatione inditij iuxta glosā com.ter receptā in d. l. properandū §. etsiquidem et notant dd. in l. admonendi ff. de iure iur. et in c. examinata de inditijs si vero fuerit difinitive absolutus non poterit iterū accusari de eodem delicto contrariam tn op.r tenet Ant. de Put. S. existimans debere reū semper eē ab observatione inditij q.a expedit rei publicę ut crimina puniant. et ita semper debet eē via aperta ad accusandum ne crimina remaneant impunita tamen Julius Clarus in practica criminali §. ~~fi~~nali q. 62. quod quidē fit de iure si reus purgavit suā ignoscentiam in tormentis difinitive venit absoluendus si vero actor suā intentionem non probavit tunc semper absoluit. ab observatione inditij reb. sic stantibus et ita observat. in praxi in toto mundo et secundū hanc praxim fuit factus forus in regno valentię de anno 1585. in quo disponit. ut reus qui purgavit suā ignorentiā in tormentis absoluat. difinitive nulla imposita poena

3.o et ultimo infert. an vero sit doctrina Baldi in l. 1 n. 6.

in l. i. n. 6. C. de manumissi vindicta quã sequit. Felinus in c. cum venerabilis n. 42. de exceptionib. ubi tradunt iudicem posse proferre sententiã ex confessione corã ipso facta licet non sit redacta in acta processus iux ta glosã in l. quoties in §. finali C. de probationibus Alciatus tenet quod licet huiusmodi sententia nõ sit nul la tamen iudex iniuste aget etsi parts contra quã la ta ẽ sententia ab illa appellauerit erit reuocanda per iudicem ad quem unde Couar. ubi supra ubi §.

Pro resolutione huius dubij duo præmitti p.m est quod scriptura eorum quæ in iuditio habent. requi rit. ad probationẽ non aut. ad essentiã actus iuditia lis iuxta tx. in cap. quoniã infra falsam de proba tio. imo si quid a tabellione fuerit omissum uel falso scrip tum poterit iudex iuxta illum sententiam ferre et pars poterit contrariũ eius quod scriptum ẽ probare iuxta glosã finalem in d. c. quoniã infra

2.m ẽ quod confessio litigantis potest fieri coram iudice tanquam iudice pro tribunali sedente uel in itinere uel alio loco particulari iuxta tx. in l. voluit ubi glos. ff. de in terrogatorijs actionib. et notat Abb. in rubrica de iuditijs n. 2. quib. sic præmissis resoluit Couar. iudicem non posse pro ferre sententiã virtute confessionis sibi factæ tanquam priuatæ personæ quod si confessio facta fuerit iudici ut iu dici quæ tamen non reperit. scripta in actis uel ex absẽ tia uel ex negligentia tabellionis poterit bene iu dex secundum illam confessionem sententiã dicere q.o de iure litigantiũ eidem tanquã iudici constat erit tamen necessariũ quod si testes fuerint præsẽ tes eidem confessioni b. examinent. et in actis redi gant. ut appareat de iustitia sententiæ verũ deficiẽ tib. testib. huiusmodi sententia lata virtute istius confessionis iudicabit. iniqua licet quoad iudicem pro ferentem sit iusta aliquando tamen iudicabitur nulla si iudex in sua sententia nullã mentionẽ faciat de ea confessione iuxta ea quæ notant com. DD. in c. i. de sententia

de sententia et re iudicata.

Vltimo notat glos. nostra quod iudex iudicans infra conscientiam punit. poenis de quib. in c. 1. de re iudicata in 6. quam glos. reprehendit Abb. §. n. 9. dicens quod ad incurrendam poenam de qua in illo tx. sex copulative requiruntur 1.° quod iudex iudicet infra conscientiam 2.° infra iustitiam 3.° quod sit grauamen facti 4.° in iudicio 5.° requirit. facti idem est si negligat iudicare 6.° quod iudicet per gratiam vel quod si unum ex istis requisitis deficiat cessat poena illius tx. 7.° tx. in l. si ita quis stipulatus de verb. oblig. sequunt. Joannes Andreas in d. c. 1. Geminianus n. 13. Philipus francus n. 5.

Aduertendum tamen est quod licet iudex non incurrat poenam illius tx. non tamen liberat. a poena iudicis male iudicantis et ab alijs poenis a iure antiquo impositis infra iudices male iudicantes nempe quod facit litem suam et tenet. parti ad interesse iuxta tx. in l. finali ff. de varijs et extraordinarijs cognitionib. et in l. fin. C. de poena iudicis qui male iudicauerit de iure autentico rum punitur in triplum si causa fuerit ciuilis si vero fuerit criminalis causa confiscant. bona et mitit. exilium iuxta tx. in §. si quis autem autentica ut iudices in exordium liti iurent autentica nouo iure C. de poena iudicis qui male iudicauit si autem iudex male iudicauerit per imperitiam vel imprudentiam tenet. ex quasi maleficio ad arbitrium superioris ut in principio instituta de obligationib. §. que ex quasi delicto et d. l. finali ff. de varijs et extraordinarijs cognitionib. poena autem iudicis male iudicantis est per annum suspen- datur. ab officio quod si suspentione durante celebrauerit efficit. irregularis.

Aduertendum tamen est quod ad hoc ut suspensus celebrans efficiat. irregularis non sufficit illa suspentio que incurrit. propt. peccatum mortale iuxta tx. in c. finali de vita et honestate clericorum. q.a hec solum est quoddam suspensionis sed est necessaria suspentio iuris vel hominis in foro exteriori propt. delictum quoad se et quoad alios ut late per Couar. in clausula si furiosus parte 1. §. 1. n. 2 et per totum §. de omicidio. Ad glos.

Ad glossam in verbo publicu

Colligit. ex ista glos. iudicem ecclesiasticu posse pro executione suę sententię latę contra clericu vel aliu in casib. in quib. habet iurisditionem in laicis inuocare auxiliu brachij secularis c. quonia vnicta glosa infra coru can. principes 23. q. 5. c. dilecto de sententia excomunicationis c. ut offitio in §. compescendi de hereticis in 6. similit. et iudex secularis poterit inuocare auxiliu ecclesiasticu pro exequtione suę sententię aduersus illum in quo ipse non habet ius coertionis ita Abb. h. n. 2. Barbatia n. 11. Cardinalis n. 8. q. 9. Ant. de Butr. 12 alios n. 24. Couar. in practica quib. c. 10. n. 1.

Sed an iudex delegatus posit implorare auxiliu brachij secularis dubitant DD. Archidiaconus ind. § competenti tenet opinionem negatiuam tamen in contrariu e comunis DD. resolutio ut notant dd. h. et refert Couar. ubi supra quę procedit etiā si in delegatione non fuerit eidem data facultas implorandi auxiliu brachij secularis q. si hoc iudici ordinarij licitu e a fortiori licitu erit iudici delegato qui in causa sibi comissa maiorem potestatē habet quam ordinarius c. sane 2. de offitio delegati et quamuis in litteris comitionis solet opponi clausula, inuocato ad hoc si opus fuerit auxilio brachij secularis, hoc tamen fit ad tolendum dubiu et ex superabundanti cautela et de stilo curię non enim ex eo infert. ee necessaria huius modi clausulam debent enim duo concurrere ad hoc ut iudex delegatus possit valide implorare auxiliu brachij secularis primu e ut iudex delegatus faciat fidem de sua delegatione ad hoc ut iudex requisitus videat an petentis auxiliu sit iudex competens si enim no e iudex competens non tenet. eidem prestare auxiliu iuxta doctrinam Baldi in l. in criminali n. 4. C. de iurisdictio. oium 2o. requirit. ut p.o imploret. auxiliu iudicis ecclesiastici quod si no fuerit sufficiens poterit tunc inuocare auxiliu brachij secularis.

Contrariu enim quod possit in electione iudicis delegati inuocare

inuocare auxiliu brachij secularis tenent coit DD. ut referunt franciscus Marcus decisione 72. n. 4. et Nauarro in repetitione c. cu contingat in 2. remedio in principio et per totu de rescriptis.

Aduertendum tn. e duas constitui diferentias int. iudicem eclesiasticu et secularem circa inuocatione auxilij p.a e q.o iudex eclasticus poterit per censuras eclesiasticas compellere iudicem secularem ut sibi prestet auxiliu c. 2. de maleficijs can. administratores 23. q. 5. Consil. Trid. ses. 25. decreto de reformatione c. 3. at vero iudex secularis non poterit compellere iudicem eclasticu ut prestet sibi auxiliu sed tenet. recurrere ad superiore iudicis eclesiastici ut compellat illu ut sibi prestet auxiliu juxta textu in c. qualit. de iudicijs et in c. 2. de exceptionib. Neq poterit aliquis dare ~~ali~~ talem diferentia int. iudicem superiorem et inferiorem q.a oes tenent. prestare auxiliu iudicis eclesiastici in modo tamen reperit. diferentia q.a si petat. a supremis iudicib. tunc utit. per modum benignus expitationis et illos deprecando si uero petat. ab inferiorib. tunc procedit. iutionib. et pent.

Modus autem prestandi huiusmodi auxiliu erit q. iudex eclasticus auxiliu prestabit excomunicando rebeldes iudex uero secularis per relegatione bonoru iudex eclesiasticus debet procedere premissa trina canonica monitione neq poterit excomunicare rebeldes nisi p.o sibi constiterit de inobedientia et de peccato mortali iuxta ea que tradunt DD. in c. sane de sententia excomunicationis

2.a Diferentia e q.o iudex eclesiasticus non tenet. prestare suu auxiliu iudici seculari nisi eidem fiat fides de processu per quem apparcat utrum sit res digna excomunionis uel non ut resoluit Couar. in c. alma mater p. 1. § 9. n. 4. de sententia excomunicationis in 6. at vero iudex secularis tenet. prestare auxiliu iudici eclesiastico nec poterit petere ut exibeat. processus quod uera e in criminib. mixti fori in quib. non tenet. prestare suu auxiliu nisi exibito processu per quem apparcat de iustitia ita Abb. h. n. 11. et 13. Ant. de But. 14. Aliatus n. 100. Julius Clarus in practica criminali q. 96. v. quero etia qui dicit. hanc esse coem DD. resolutionem licet Abb. h. n. 12. contrariu teneat.

Ad glossam vltimam

Circa intellectu istoru uerboru de quib. in nro tx. s. non ad preiudicandum laborant

C

laborant maxime DD. q. tamen et cõis istorũ uerborũ status ẽ quod ista verba nõ ad præiudicandũ intelligat. quando pro huius modi uerbo nõ præiudicat. iudici secu-lari quin poñt de isto delicto cognoscere si sumus in criminio. mixti fori qui in tellectus ex eo uerificat. q.a ẽ conformis proprietati uerborũ iuxta tx. in l. nõ aũt ff. delegatis 3. sum q.o dixit ex ii dubijs argumentatio tx. in l. qui labeo ff. de carbonia nõ decisto nam præiudicare proprio dicit. iudex quando profert sententiã iuxta tx. in c. 1. de re iudicata in 6.o maxime sipatit exceptionem rei iudicatæ in alio iuditio ut in c. finali de exceptione in 6.o et notant DD. in §. f. rei iuditiales institutis de actionib. et licet iste intellectus uerus et cõis sit nihilominus pa patit. aliquas difficultates cuius intellectus ueritas pendet a decisione istius art. an reus punitus in crimine mixto per iudicem ecclesiasticũ poñt de eodem delicto puniri per iudicem secularẽ et licet plures casus distinguant DD. nos tamen breuitati inser-do duos tñ casus distinguemus p.us ẽ quando reus fuit punitus per iudicem ecclesiasticũ pena fori penitentiaũ q.a lx. illa grauissima fuerit poterit tamẽ puniri in foro iuditiali canonico uel ciuili iuxta glos. cõit receptam in c. de ijs de accusationib. in 6. in glos. fin. et glos. 1. in c. gaudemus de diuortijs et ratio ẽ q.a poena fori penitentialis imponit. ut reus deo satisfaciat in animæ iuditio atuero pena fori iuditialis tendit ad punitionem corporis et ad uindictã publicam ut notant cõit. DD. ubi §. et plures alios rões adduxit Anton. Gomes lib. 3. uariorũ resolutionũ c. 1. n. 40. couar. variar. resolut. lib. 2. c. 10. n. 3. post 565. et in c. de ijs

2.us casus ẽ quando reus in crimine mixti fori fuerit absolutus uel punitus per iudicem ecclesiasticũ q.o tunc poterit etiam puniri per iudicem secularẽ q.a cũ istæ duæ iurisdictiones sint distinctæ absolutio uel condemnatio in uno iuditio nõ patit exceptionem rei iudicatæ in alio iuxta tx. in c. felicis de poenis in 6.o et probat. etiam rõe q.o qui delinquit in crimine mixto facit iniuriam iuri canonico uel ciuili q.a uenit contra præcepta utriusq. iuris et ita procedit in reg. iuris quando faciens iniuriam duobus tenet. utriq. ad satisfactionẽ neq. liberat. si uni satisfaciat l. 1. §. certũ ff. si familia furtum fecisse dicat. et hanc cẽ cõem et indubitatã iuris resolutionem refert Aliciatus §. n. 93. et n. 128. couar. et Ant. Gomes ubi §. quæ quidem cõis DD resolutio tum demũ uera est et procedit quando reus non fuerit punitus sufficienter per unũ iudicẽ qui illum solum puniuit poena aliqua extraordinaria non commensurata delicto secus autem erit si primus iudex puniuerit reũ poena ordinaria delicti q.o tunc non poterit alius iudex super eodem delicto illũ iterũ punire ut per DD. supra citati

Ad textum in c. si sacerdos infra eodem tt

Conclusio aus

onerario que ex isto tx. colligit. e sacerdos uel iudex ecclesiasticus no potest nomi
natim arguere uel excomunicare super delicto quod non potest probare
licet certu sciat illu cominisse delictu uel q.a ipse uidit uel q.a sibi confessus
fuit tale peccatu ex tx. nro et c. dilectus de excess. prelatorum c. omnis utriusq.
sexus in §. caueant de penitentia et remitione. can. si peccauerint 2. q. 1.
can. sacerdos 6. q. 2. proinde dicit tx. in can. plerumq. 2. q. 7. boni uiri taceat
id quod probare non pot. ita Abb. h. n. 2. Cardinalis in principio Ant. de
Butrio n. 4. et icoit. DD. ut refert Couar. in epitome in 4. p. 2. c. 8. §. 11. n. 10.
et undecimo.

Sed contra nostru tx. in principio 6. si sacerdos presupposito quod no
minatim, arguere c nominatim et proprio nomine. excomunicare ut
declarat glos. uerbo nominatim 2. et glos. et DD. in c. a nobis 1. de sententia
excomunicationis §. nominatim institutis de exeredatione liberorum
quo presupposito sic oppono contra nru tx. soli prelati ecclesiarum qui
iurisdictionem fori contentiosi qui per se uel suos delegatos possunt suos
subditos excomunicare c. nouit de officio legati c. ab ecclesiarum prelatis
infra isto tit. na qui excomunicat debet ee iudex c. 5. de sententia
exco. in 6. ubi semper fit mentio de iudice c. querenti de c uerb. sig.
notat Abb. h. n. 10. et Couar. in d. c. Alma mater in prin. n. 8. et in
2. p.te §. 11. n. 1. de sententia excom. in 6. sed parrochij ecclesiarum
rectores nullam habent iurisdictionem fori exterioris ut notat glos.
in c. statutu uerbo eligati de electio. in 6. et notat Couar. ubi s.
§. 12. n. 5. q.o sacerdos in nro tx. non potuit neq. nominatim neq.
generalit. excomunicare ita Couar. h. in prin. Ant. de But.
n. 1. et 49.

2.o oppono contra nostru tx. et conclusione in quatro
dicit tx. quod sacerdos poterit istu delinquente in generaliter
excomunicare nam excomunicatio generali fieri no potest
ut prohibet tx. in c. romana in § caueant de sententia ex
com. in 6. licet contrariu disponat tx. in c. a nobis 1. de senten
tia excomunicationis.

Quib. non obstantib. uerac nostri tx. eto. cuius decis.
dus roes reddendi asignant. p.a e q.a excomunicatio ad iuris
dictionem fori exterioris pertinet c. 1. de sentent. excomu
nicationis in 6. et c. dilectus de excessib. prelatoru et ita iudex
ecclesiasticus non potest excomunionem decernere sine causae
cognitione

cognitione c. reparrennbilis de appellat. observato ordine iudiciario ut docet noster tx. et ideo succedit reg. §. tradita in c. p.º quod iudex debet iudicare secundum probata rei et merita processus et 2º conscientiam formatam et instructam ex processu non autem secundum suam particularem scientiam cum igit. in casu nostri tx. non constet iudici iudicialit. titium comisisse delictum non poterit illum nominatim arguere id e excomunicare licet particularit. sciat de reatu criminis.

2ª ratio decidendi e qª ecclesia non iudicat de occultis quorum cognitio dd solum deum spectat can. erubescant 32. distinctione can. christiana religio 22 q. 5. et ideo leg. e naturali et divina obligamur ad tacenda crimina secreta nec possumus ea manifestare in foro exteriori can. si peccaverit 2 q. 1. can. qui aliquando §. his auctoritatib. de penitentia distinctione 1. non dico ut te perdas dicit tx. ubi glos. id est peccatum secretum tuum ne publices et ideo nominatim excomunicare peccatorem occultum esset contra legem evangelicam quib. etiam vetamur proximum escandalisare c. nihil de praescriptionib. c. 2. de novi operis nuntiatione publicare autem occultum peccatorem e scandalisare can. presbiter si a plebe et can. si malo 2. q. 5. cum igit praecepta iuris naturalis vel divini non possunt tolli per inferior. can. inferior vigesima secunda distinctione sequit. manifeste iudicem non posse nominatim arguere vel excomunicare occultum peccatorem que ratio decidendi etiam confirmat. qº utilius e reipublice conservatio fame et onoris suorum subditorum quam punitio delicti secreti ex qua subditus infamat. et aliquando privat. bonis et eius etiam consanguinei notam infamie sustinent.

Non obstat pm. arg.m qª tx. noster loquit. et e intelligendus de sacerdote iudice ordinario qº olim epi sacerdotes appellabant. can. cleros 21. distinctione et facit tx. in can. excomunicatos 11. q. 3. qº igit. in nostro tx. tractat. de offitio iudicis ordinarij necesse iura contenta in eo intelligant. de iudice ordinario que solutio probat. etiam per nostrum tx. b. nisi iuditiario ordine fuerit probatum per que verba intelligit. ut noster

tx. loquat.

tx. loquat. de iudice ordinario et de iurisdictione fori exterio-
ris quam non habent parrochi licet habeant iurisdictio.m
fori contentiosi iuxta tx. in can. de persona 11. q. 1. ibi Cardi
nalis §. in principio et Abb. n. 8. et licet ex iis apareat solutio
huius arg.ti nihilominus tamen ut plenius ista materia in
telligat. quando inferiorib. competat iurisdictio excomu
nicandi sciendum est quod huiusmodi iurisdictio fori exterio
ris de iure solum competit epis et aliis superiorib. ecclesiaru
prelatis. de inferiorib. autem sciendum e. nam aut extat
consuetudo prescripta tribuens iurisdictionem excomunicandi
inferiorib. et illa servanda e. q.a consuetudo dat iurisdictio.m
can. conquestus 9. q. 3. c. duo in fine isto nostro tt. c. cum co
tingat ibi notant DD. de foro comp. et resolvunt Abb. §. n. 9.
Ant. de But. n. 14. et Enrricus Boil n. 4. et 7. inteligit. tamen
quo ad suos subditos non autem ad extraneos nisi in propria
parroquia delinquerit neque hoc e. contra tx. in d. can.
de persona du b. proc ib. et et exprese declarat consuetu-
dinem non posse tribuere privatis personis potestatem
comunicandi esset etia tali consuetudo irrationabilis ut
privatus posset non subditum excomunicare q.a respondeo
hoc veru ee in privatis secus autem erit in prelatis infe
riorib. ut in Arquidiacono in plebano in retorib. parro
quiaru ecclesiaru ut dicemus in c. sequenti et notan DD.
in c. Dudum 2. §. tandem de electione aut no extat
consuetudo et tunc aut vult inferior excomuni
care tanquam iudex ordinarius informa iuditij aut
cu. causa cognitione et non potest aut vult excomunicare
generalit. no in forma iuditij et licet de iure hoc poterat
facere de consuetudine tamen contrariu fuit obtentu
ut notat Abb. §. n. 9. Enriques n. 1. usq. n. 10. Aspilcueta
in c. cu contingat in 2. causa nullitati n. 26. et in
manuali c. 26. n. 3.

Non obstat 2.m arg.m cui duob. modis respondet. p.o
quod tx. in d. §. caveant loquit. quoties cumq. sententia gene
rali excomunicationis fert. absq. causa legitima quod fie
ri non potest at vero noster tx. loquit. quoties cumq. fert.
cum causa

cu causa legitima causa autem legitima exit in senl[illegible] tudo delinquentis argumentatio legis quę de tota in §. incerte ff. de rei uindicatione l. 1. in §. nonumquam ff. quorum legatorum ita Ant. de But. eod. n. 10. Cardinali in 3. q. pro qua solutione facit Consilium Trid. ses. 25. decreto de reformatione generali c. 3. ubi concedit. epis ut possint decernere literas monitorias generales contra detinentes res alienas ad finem reuelationis ut sub pena excom. et licet sciens et detinentis et non reuelans incidat in excomunionem et sit excomunicatus quo ad Deum nō tamen exit excomunicatus quo ad ecclesiā ex quo ē oculte excomunicatus can. excelentissimus 11. q. 3. et glos. in uerbo nominatim 2°. Vel 2° respondet. quod tx. in d. §. caueant loquit. de excomunione hominis pro futuris culpis quę de iure prohibent. licet a iure et per Statuta permitat. excomunicatio generali pro futuris culpis iuxta tx. in c. finali de consti. in §. at uero noster tx. loquit. in excomunione generali ab homine lata pro pręteritis culpis quod fieri potest in nrō tx. et in c. a nobis 2° de sententia excomunicationis et ratio diferentię est q.a lex respicit futuras c. 2. et c. finali de constitut. at vero sententia pręsentia tantū notat glosa in d. c. finali et glos. in d. §. caueant et licet plures diferentię asignant DD. int. sententiā hominis et iuris duas tamen adducemus p.a ē q.a si a lege uel Statuto fert. excomunionis sententia pro futuris culpis ligat oēs contra facientes existentes intra territoriū legislatoris etiā si tempore conditi Statuti nō essent subditi q.a roe delicti fiunt de foro legislatoris c. fi. de foro competenti et notant DD. in c. 1. de raptorib. et in d. c. a nobis si uero sententia generalis excomunionis ferat. ab homine solum illa ligant. qui tempore sententię erant sub iurisdictione illius iudicis q.a sententia solum respicit tempus publicationis ut notant DD. in d. c. a nobis Couar. in d. c. alma mater 1. p.te §. 10. n. 2.

2.a diferentia ē q.a excomunicatio quę profert a iure uel Statuto pro futura culpa nō requirit per canonicā monitionē de qua in c. sacro de sententia excomunicationis et in c.

et in c. constitutione de sententia excomunionis in 6. q.a lex se per loquit. et semper monet ut 1.o sententia excomunionis quæ profert. ab homine requiri trinam canonicam monitionem ut resolvit Covar. in d. c. alma mater p.a p.te §. 9. n. 5. v.o. trina vero, ubi ratione diversitatis addidit ex quib. omnib.

C.° infert. quod licet sacerdos non possit missã celebrare præsente excomunicato maiori excomunicatione absq. peccato mortali iuxta tx. in c. si qui vel Joanes Andreas Arquidiacanus et citt. dd. c. cu ab homine c. cu desi deres de sententia excomunicationis imo tenet. illu expellere ab eclesia q.a comunio maxime in diuinis prohibet. cu excomunicatis clausula grauis de sententia de excomunicationis quod si nõ potuerit illu ab eclesia expellere poterit sacerdos impune missã ceptã relinquere iuxta glos. citt. receptam in d. clausula grauis quod intelligit. veru nisi peruenerit ad canone missæ q.a tunc nõ poterit illã ceptã relinquere can. illud can. nihil 7. q. 1. idest si aduerba consecrationis peruenerit licet enim inceperit canone missæ si tamen nõ peruenerit ad uerba consecrationis poterit missã ceptam relinquere ut notant dd. ubi s. si tamen sacerdos sciat illum eẽ excomunicatu in confessione uel secrete si tamen non fuerit publicatus et denuntiatus poterit tamen coram illo celebrare neque tenet. desistere a celebratione missæ secus autem exib si illud posit probare uel fuerit iam denuntiatus q.a tunc nõ poterit illo præsente celebrare et licet Abb. h. faciat differentiã inter celebratione necesariã et uoluntariã ut p.o casu nõ posit desistere a celebratione missæ 2.o uero casu posit desistere nihilominus tamen comunis dd. opinio ẽ contra Abb. quod siue celebratio sit necesaria siue uoluntaria nunquã poterit fieri præsente excomunicato imo debent seruari ea quæ s. diximus.

Clericus sele-
brans missam
præsente exco-
municato maiori
excomunicatione
peccat mortaliter

2.o ex s. d. infert. quod quã uis testi corã iudice producitus et curatus teneat. dicere ueritatem sub pena periurij c. tuis, de testib. c. 1. de crimine falso quã penam incurrit nõ solu dicendo falsu sed etiã tacendo ueru

can. quis quis

can. quis quis ubi notat glos. 11. q. 3. et d. c. 1. si tamē sacerdos pro
ducat. in testem contra reum criminis non tamen tenet.
dicere veritatem de is quæ scit in confessione et ita poterit
dicere se nihil scire iuxta illud Bernardi nihil cominus
scio quam quod per confessionem scio can. sacerdos ubi
glosa 1. de penitentia distinctione 6. c. dilectus de excessib. præ
latorū c. oī utriusq sexus de penitentiis extremis ubi
comunit. notant DD. et ratio istius resolutionis est q.ª id quod
sacerdos scit in confessione scit tanquā Deus et producit. in
testem tanquā ho ita coit. DD. in locis 5. allegatis Cardinalis
G. in prin. Abb. n. 7. Aspicueta in d. can. sacerdos n. 141 et
n. 166. quæ quidem illatio adeo vera est quod neq sum. Pontif.
poterit sacerdotem compellere ad detegendum peccatum
quod illi confessione revelatū notat glos. in c. dilectus ubi Abb.
n. 4. de excessib. prælatorū et assignat rationē q.ª sacerdos isto
casu ē specialis dei vicarius et Papa ē generalis vicarius
et specialis quoad illā speciē est maior generali iuxta tx. in
c. studuisti de offitio legati

S.mus Pont. non potest compellere clericū ad detegendum peccatum confess.ne illi revelatum

2.º ratio est q.ª lex quæ præcipit secretū confessionis ē
divina circa quam Summus Pontifex non potest dis
pensare plures alias rationes adducit Aspicueta ubi 5.
n. 130. et sequentibus secus autem erit si illud sciat
sacerdos tanquā amicus etiā si reus illud sibi dixerit in
secreto et cum iuramento de non revelando etiā si eidē
dixerit hoc tibi dico in confessione q.ª isto casu tenet. iudi
ci dicere veritatē q.ª tunc non dicit. scire in confessione
q.ª nō fuit sibi confessus sua peccata nec quærit salutem
animæ suæ sed eidem dixit tanquā amicus quo casu iu
dici interroganti cum iuramento tenet. dicere verita
tem q.ª semper in quolibet iuramento tenet. excepta
auctoritas superioris ut notant. DD. ubi 5.

3.º infert. parocū posse fædere matrimonij con
iungere illos inter quos scit esse impedimentum
legitimū si illud sciat in confessione ut q.ª sciat virū
habuisse copulā cū aliqua consanguinea illius muli
eris cū qua vult contrahere matrimoniū poterit tamē

parrochus

parroque virum secrete monere ut a tali matrimonio abstine at quod si publice petant ut illos matrimonio coniungant tenebit necessario id facere ut per nostrum tx. resoluit Aspicue. ubi s. n. 145.

Ultimo pro complemento materie nostri tx. sciendu est cum Abb.ª quod sacerdos qui aliquid scit in confessione non dicit pro certo scire q.ª potuit ille non dicere verum et ita no habet certa scientia q.ª tunc habet certitudo quando res aliquo sensu corporis deprehendit. can. testes q. q. 3. et l. si quando C. de testib. quod probat noster tx ubi ista ponunt tanquam diuersa na p.º dicit de eo qui pro certo scit aliquem esse reum et postea dicit vel si contemus fuerit quasi tunc non habeat certa scientia ita Abb. h. n. 1. et 2. ubi reprehendit glos. nostra defendit Barbatia h. n. 4 et 5. dicens quod largo sumpto vocabulo ille dicit certus qui habet certitudinem ex praesumptionib. iuris vel hominis cu iuris praesumptio dicat legitima probatio iuxta glosa in l. si tutor ff. de periculo tuto. l. p.º in verbo liquidis probationib, C. de testamento militis et his terminis procedit glos. nostra si vero dictio certe capiat. astricte et proprie tunc vera est op.º Abb.ª quae probat. per tx. in c. p.º de clerico per saltu promoto pro certo se nescire si res aliter se habeet. iudex quod boni viri hoc asserebant etc. et in c. 1. de excessibus praelatorum verum tamen opinio Abbatis vera e in terminis nostri tx q.ª confessio facta sacerdoti in foro penitentie no probat in foro exteriori Felinus in c. testimonium n. 35. de testib. et Mascardus de pro. clausule 377. n. 1. bene tamen probat in foro conscientie q.ª sacerdos tenet. credere confitenti et licet sacerdos non possit iudicare in foro exteriori secundum ista scientia q.ª tenet. iudicare secundum allegata et probata tn quem ad modu priuata scientia iudicis illu minat ad veritate diligentia inquirenda ita et scientia confessionis lumen praebet ad veritatem diligentius ut latius probat Aspicueta numero centesimo quadragesimo octauo cum sequentibus ~~in~~ ad tx. in capite cum ab ecclesiarum praelati.

Ad tex. in cap. cu ab ecclesiaru prelati, hoc titulo de off. ordinarii iudicis

Conclusio que ex isto tx. colligit. est episcopi et alij superiores prelati debent observare sententias prelatorum inferiorum et no debent illas relaxare ante satisfactionem c. excomunicatos c. cuius 11. q. 3. c. pastorali §. preterea infra isto tit. c. 1. defecudo et pase c. ex parte de verb. sig. c. ex literis de const. cum alijs allegatis per Abb. hic n. 3. in ultimo notabili Ant. de But. n. 4. Barbatia n. 7. et costituit reg. Bernar. Dias reg. 262.

Sed contra 1. d. conclusionem p.o oppono nam eps e superior et generalis ordinarius sue diocesis c. 1. supra eo ubi notant dd. l. fin. C. de iurisdictione omnium iudicu autentico de defensorib civitatu in principio et ideo cu sit superior poterit relaxare sententias suoru inferioru et excomunicatos ab illis absolvere c. venerabilib. §. ubi autem de sententia excomunicationis in 6. c. per tuos et c. sacro extra de sententia excomunicationis autentico de defensorib civitatu in principio ubi defensor civitatis qui comparat. epo potest cognoscere de sententijs suorum inferiorum q.o falsa e nostri tx conclusio ita post glos. §. Cardinalis n. 12. q. 14.

2.o contra eandem clone oppono q.o absolutio a sententia excomunicationis conceditur prestita cautione de parendo mandatis eccle c. ex parte 2. c. cu olim de verb. sig. c. cum desideres de sententia excomunicationis q.o non e necesse ut precedat satisfactio prout requirit in casu nostri tx.

3.o oppono q.o prelatus inferior epo non potest excomunicare can. vinis 16. q. 2. can. corripiant. 24. q. 3. et ratio est q.o prelati inferiores non habent iurisdictione fori contentiosi c. 2. ubi glos. et coit dd. de excessib. prelatoru neq habent territoriu quod significat iurisdictionem ut in l. fin. ff. de iuris omniu iudicum et c. fin. de constitut. in 6. q.o non bene presuponit in casu nri tx. prelatos inferiores posse excomunicare

posse excomunicare ita Ant. de But. ?. n. 8. et Cardinalis n. 4.

4°. et ultimo contra uerba n[ost]ri tx. b. sententias excomunicationis et interdicti non relaxit, oppono q[uia] unā determinatio res piciens plura determinabilia illa pari formit. determinat l. iā hoc iure de uulgari cū similib. sed uerbū relaxit refert. ad excomunicationem et interdictū et ita uidet. sentire tx. quod sicut in relaxatione sententie et int. dicti non requirit. absolutio sed sufficit ut iudex dicat tolimus interdictū quodeo dem modo non sit necessaria sententia excomunicationis absolutio quod falsū ē q[uia] requirit. solemnis absolutio ab excomunicatione c. cū desideres in §. finali et c. a nobis 2. de sententia excomunicationis ubi tradit. forma absolutionis ab excomunic°. g° non bene loquit. res publica in cau nostri tx.

Quib. tamen non obstantib. uera ē nostri tx. ctō uiua ratio decidendi ē q[uia] excomunicationis sententia semper presumit. iusta donec contrariū appareat et ideo seruanda est iuxta tx. in can. sententia pastoris 11. q. 3. semper enim presumit. pro sententia iudicis c. in presentia de renūtiatiō c. sicut c. cū inter de re iudi. et ideo prelati tenent. sibi ipsis auxiliū prestare c. precipimus c. prelatū 93. distin. et superior tenet. exequi sententiā inferioris l. properandū in §. sin autem C. de iudicii c. pastoralis in §. preterea de offitio delegati ita post glosam nostrā in uerb. rationabilit. respondet Ant. de But. n. 22. et Barbatia n. 43.

Non obstat p[ri]m[u]m arg[umentu]m q[uia] licet tx. noster dicat episcopū non debere relaxare sententias suorū inferiorum non tamen inde sequit. quod si illos relaxet nō teneat relaxatio q[uia] imo tenet absolutio q[uia] iurisditio inferiorū competet eisdem accumulatiue nō autem priuatiue ad superiores et ideo cū episcopus habeat ordinariā et generalem iurisdictionem in tota sua dioceci poterit excomunicatos a prelatis inferiorib. absoluere. ita glosa nostra ultima quam comuniter sequunt. DD. Abb. n. 11. Cardinalis q. 14 Antonius de Butrio n. 23.

nonobstat 2[u]m

Non obstat 2m. argm. q. nostra ep. debet inteligi iuxta dispositionem tx. in d. c. ex parte et in d. c. olim in quib. iuris disponit. quod excomunicatus pro manifesta ofensa non absoluat. nisi prius satisfaciat excomunicatus vero pro ofensa dubia absoluit. prestita cautione.

Non obstat 3. argm. q. quedā ē excomunicatiō solemnis que uocat. anatema que fit cum maximo solemnitate ut in candelę extingant. et hanc ex coen. solū profert epi et illius uicarius generali. Alia ē excomunicatio nō solemnis et hanc adquirit inferiores conmetudine uel prescriptione ut notant dd in c. cum ostingat de foro comp. et proinde inferiores prelati ratione consuetudinis poss. excomunicare suos subditos ut notant dd. ubi s.

Non obstat ultimum argm. q. uerbū relaxes relatū ad sententia interdicti intelligit. proprie quod soler iudicis prouisione relaxato relatū vero ad sententias excomunicatio. inteligit. improprie pro absoluere ita Cardin. s. in 2. opositio. Ant. de But. n. 5. Barbatia n. 12. dicens quod ubicunq unū determinats respicit plura determinabilia determinat illa 2m. naturam et proprietatē illorū aliqo. uni formit. aliqo. diformit. ut in c. olim et in c. ex litteris de prescripti ita dd. ubi s. q. nostra tx. tractat de iurisdictione prel. inferior. ut plena notitia illius mat. habeat.

P. uidendū ē qui ueniant apelatione prelatorū. 2o an inferiores prelati possint exequi suas sententias 3o. qui dicant. hre ordinaria iurisdictionem. circa pm. proprie et astricte loquendo illi dicunt. prelati qui hnt ordinaria iurisdictionem fori contentiosi iux. tx. in c. de cernimus ubi glo. et b. Abb. n. 16. de iudicijs clausula duodecimum de sepulturis ubi fit mentio de prelati et postea de sacerdot. curati set lato sū to uocabulo apelatio prelatorum ueniunt plebani et saccerdotes curati qui hnt iurisdictionem in foro conscientie et hoc modo sumit. in nro tx. q. iste plebanus habebat iurisdictionem etiā fori contentiosi q. excomunicabat suos parroquianos quod quidē inteligit. nō de iure coi sed speciali per expresscriptio. uel priuilegio poss. excoiare ita in c. 1. de etate et qualitate c. romana in s. necessaria de sep. comp. in 6. c. prelati uerbo alij inferiores de offitio iudi. in 6. c. permitimus cita excoione c. requisiti de testam. in quib. in iis poss. rectores ecclesiarum parocialium dici prelatos qd probat exalusione uocabuli nā d. prelatus per alijs datus uel ante latus eodem etiam modo dicit. prelatus minister et custos fratrū minorū iux. glo. in clausula 1. in v. prelatū de electio. notat Card. in d. clausula duodecim in s. statuimus de sepulturis dicit. etiā prelati illi qui eligūt. a colegio uel uniuersitate que ht iurisdictione in administratione ut late notant dd. in d. c. decernimus ubi Bernius n. 52. per tx. illub. et alij citat. prelati notat Abb. h. n. 1. Barbat. n. 2. et 14. et 15

Ad 2m. questione

Ad 2.m C. respondendum est quod quilibet prelatus tam maior quam minor tam ordinarius quam delegatus exercendo suam iurisdictionem potest sententiam exequi non excedendo limites sue iurisdictionis per censuras Ecclesiasticas per excomunicationis sententiam interdicti uel suspentionis iuxta tx. in c. ex litteris et in c. significasti de offitio delegati l. properandum §. sin autem reus C. de iuditijs l. a diuo Pio de re iudicata dummodo non excedat limites sue iurisdictionis idem potest facere rector uniuersitatis escolarium qui exsequitur sua sententia prohibendo ingressum uniuersitatis uel delendo illum de libro matricule si uero executio sententie requirat talia ad que non se extendit iurisdictio prelati inferioris tunc non poterit ipse sua exsequi sententia ut si Judex qui habet simplicem iurisdictionem uoluerit aliquem mitteri in possessionem pro executione sue sententie quod facere non potest iuxta tx. in l. iubere caueri de iurisdictione omnium iudicum quia isto casu cum sit extra terminos sue iurisdictionis non exsequitur ipse iudex sed alius qui ad hoc habet potestatem iuxta tx. d. l. a diuo Pio et notant dd in c. postulasti de foro competenti in Abb. ibi n. 4. Cardinalis C. 15. Antonius de butrio n. 7. latte Abb. in c. si quis contra clericum n. 27. et sequentib. de foro competenti

Ad 3. C. Respondeo illum habere iurisdictionem ordinariam qui preest alicui traditorio et proprio nomine in eo exercet iurisdictionem c. finali de foro comp. et l. finali C. de iurisdictione iudicum l. Eques absens ff. de iuditijs que iurisdictio ita querit traditorio quod iudex egressus suum traditorium habetur tanquam priuatus l. finali ff. de iurisdictione omnium Judicum hanc iurisdictionem ordinariam concedunt l. uiua et mortua adquirit. etiam prescriptione uel consuetudine illam quoque concedit uniuersitas cui ad iure competit potestas creandi iudices nam ab uniuersitate datur iurisdictio ordinaria per electionem can. si a plebib. ubi glosa ordinaria 93. distinctione. nos igitur in autentico et de defesesorium ciuitatibus capiunt d. l. fin. C. de iurisdictione

omnium iudicum

D.

omnium iudicum exemplu in iurisdictione facta per Capitulum de episcopo quia per ista tribuit iurisdictio ordinaria can. Episcopo d. c. i. glosa in can. 4. 63. distinctione c. cum dati de offitio ordinarij de quib. oib. sigillatim uidendum e

Primo igit. tribuit. iurisdictio ordinaria per l. uiam nempe per principem oiis enim iurisdictio et publica potestas naturalit. est penes principem nempe summum pontificem in spualib et imperatorem in temporalib. ipsi enim sunt ueluti fontes a quib. potestates huiusmodi et iurisdictiones fluunt et refluunt de summo pontifice e tx. in can. 1. 22. distinctione c. cum nobis de electione c. antiqua de priuilegijs can. cuncta per mundum can. per principale 9. q. 3. de imperatore e tx. in l. 1. in principio ff. ad l. Juliam de ambitu de utroq e tx. in can. a judicib. 2. q. 6. ubi ordinarij iudices sunt qui ab apostolico ut ecclesiastici et ab imperatore ut seculares legitimam potestatem accipiunt de is etiam loquit. Bal. in c. 1. per illum tx. in principio qui dicat. dux marchio uel commes in usib. feudorum et ita possunt isti supremi principes per suum priuilegium ordinaria concedere iurisdictionem concedendo legationem uel prefecturam in aliqua prouintia uel concedendo uniuersalem iurisdictionem in oib. causis l. 1. §. cum autem ff. de offitio prefecti urbis §. 1. in autentico de consulib. l. et quia ff. de iurisdictione oium iudicum quod intelligit. nisi in tali priuilegio uel consesione dicat princeps se delegare causam qa tunc non ordinaria sed delegata concedit iurisdictionem iuxta tx. in l. more maiorum ff. de iurisdictione oium iudicum et c. 1. ne prelati uices suas hinc est quod offitiales episcoporum sunt iudices ordinarij qa uniuersitas causarum eis comissa e iuxta tx. in c. Romana in principio de appellationib. in 6. cum igit. consedarit iurisdictionem ordinariam uel delegatam consistit in facto et facta non presumant. nisi probet. l. in bello in §. facte ff. de captiuis proinde diligenter considerande sunt uerba priuilegij ad cognoscendum an sit data iurisdictio ordinaria an uero delegata et proinde debet ostere litteras sue potestatis ut in extrauaganti iniunte de electione et in lege l. de mandatis principum proinde iudex delegatus non

potest

potest aliquem citare nisi in litteris citatoris inseratur tenor sue potestatis ad hoc ut citatus cognoscat an sit suus iudex vel non alit. facta citatio non ligabit citatum iuxta textum in capite cum in iure peritus de offitio delegati ubi communit. notant DD.

2. Dat. iurisdictio ordinaria a l. quia quotiescumque lex tribuit alicui iurisdictionem in aliquo territorio censet. dare iurisdictionem ordinariam l. 1. C. de offitio rectoris provinciae l. more maiorum ff. de iurisdictione omnium iudicum l. eos C. de modo mudtarum idem e si lex non dat iurisdictionem sed data confirmat quia etiam tunc censet. dare iurisdictionem ordinariam l. et quia de iurisdictione omnium iudicum c. suspicionis ubi glosa c. p. et g. de offitio delegati hinc e quod iurisdictio data a iure episcopis et alis superioribus prelatis dicit. iurisdictio ordinaria can. 1. 16. q. 2. can. 0ct 16. q. 7. eodem modo iurisdictio quam habet dnus in vasallos dicit ordinaria quia dat. a lege nempe a constitutione Federici c. imperialem de feudo non alienando c. ex transmissa et c. verum de fo. comp. Ratius antonius de butrio n. 18. et Bart. in d. l. more maiorum in 4.a q. et ibi Bartolomaeus Socinus n. 31. 3.o adquirit. iurisdictio ordinaria per consuetudinem c. 2. de excessib. prelatorum c. duo infra isto tt. can. consequentur 9.a q. 3. c. cum contingat ubi glosa et DD. et ibi felinus n. 2. et c. licet ex suscepto ibi ad tertiam sicut alternus est observatum de fo. comp. l. 1. 2.a et finali C. de emancipatione liberorum valet enim consuetudo tribuere iurisdictionem vel illam diminuentis c. dilecti de arbitris etiam si consuetudo tribuat iurisdictionem privatae personae nullam iurisdictionem habenti c. irrefragabili. § excessus infra isto tt. et glosa in d. c. cum contingat glosa in c. cum quidam de exceptionib. in 6. glosa in c. romana in verbo consuetudine de appellationib. in 6.o felinus in c. ex parte de canis n. 2. de rescripti Palacio Rubios in c. per vestras de donationib. inter virum et uxorem in 2. notabili in § incipienti sed e pulcra dubitatio n. 26. et sequentib. Rocus de curte in repetione capitis finalis

ctione 1. n. 25. de sequentio de consuetudine ubi et supra dicta regula generali infert aliquas notabiles limitationes ad plures questiones ordinarias inter alias hec una est quod consuetudo potest dari simplici clerico iurisdictionem excomunicandi iuxta glosam in can. nemo 2.a e.li. que tenet hanc opinionem cuius glose opinio ex eo con[tra]uin[cit]. falso q.a ex quo simplex sacerdos non habet nec potest adquirere iurisdictionem nequaquam poterit excomuni care cuius sententia excomunicationis tanquam lata a non suo iudice nulla erit c. a nobis clerici de iudiciis et c. ad audientia de consuetudine q.a ad hoc ut sententia excomunicationis valeat necesse est ut sit sententia pastoris can. sententia 11. q. 3. ille autem qui non habet subditos sue iure uel custodie comissos non potest dici pastor et ideo excomunicatio ab eo lata erit nulla hinc est quod consuetudo contraria erit nulla q.a esset irrationabilis ut aliquis absque iurisdictione possit excomunicare non subditum et ideo comuniter DD. resoluunt consuetudinem non posse dari particulari per sone potestatem excomunicandi c. dudum de electio ne c. cum satis cum sequenti de offitio Arquidiaconi ita Zabarella in d. c. cum contingat et b. Marianus Sozinus ib. et in c. super eo. n. 17. de sententia excomunicationis dicens quod qui nullam habet prelaturam non potest consuetudine adquirere potestatem excomunicandi secus autem si habet prelaturam quia tunc poterit adquirere potestatem * non sibi sed prelature ut notant DD. in c. omnis utriusque 6. de penitentiis et remitionib.

* excomunicadi

Declarat. uno singulari modo supra dicta con clusio ut tunc demum possit consuetudo tribuere iurisdictionem ordinariam si sit consuetudo talis populi uel comunitatis que posset specialit[er] estatuendo tribuere iurisdictionem ordinariam quod si comunitas induc ens huiusmodi consuetudinem non potest expresse estatuendo dare iurisdictionem tunc non dicet. iurisdictio adquisita consuetudine sed prescrip

tione ut notat Bartolus in dicta lege Moremaiorum quem b. sequunt. comuniter DD ut refert dini Bartolomeus Sotini numero duodecimo de iurisditione omnium iudicum. Adquirit. etiam prescriptione iurisdictio nam quamuis subditi non possunt prescribere obedientiam contra suum superiorem capite cum non liceat de prescriptionibus poterit tamen unus Episcopus uel prelatus inferior prescribere iurisdictionalia contra alium episcopum capite primo capite auditis ubi Felinus numero decimo septimo de prescriptionibus capite cum persone & quod si tales de priuilegiis in 6. et ita quod ordinaria et simplex iurisdictio prescriptione et consuetudine adquirat in iure clarum est; controuersia tamen est int. doctores ad merum et mixtum imperium prescriptione et consuetudine adquiri posse in qua materia presupponendum est ea que principi reseruant in signum supreme iurisdictionis et potestatis inprescriptibilia esse quia suprema recognitio inprescriptibilis est quo presupposito comuni omnium doctorum consensu receptum est merum et mixtum imperium prescriptione adquiri posse a consuetudine Bal. in l. etia n. 16. C. de executione rei iudicate quem sequit. Roius de Curte ubi § n. 21. per tx. celebrem capitale in ista materia in c. super quibusdam in § preterea de uerborum significatione et tx. in c. duo et in c. irrefragabili in §. excessus infra isto tt.o et in d. c. ut contingat & de foro competenti lege finali et in autentica Quas actiones C. de sacrosanctis eclesiis et ita in aliquib. iurib. fiat mentio de consuetudine id quod in consuetudine repertum est reperit. etia in prescriptione ita post Iasonem in l. imperium n. 21. et b. comuniter DD. notant Couar. in c. possessor in 2. p.ta § 3. n. 2. pet totum de regulis iuris in 6. Vasquius controuersiarum illustrium capite 52. et 53. Bernardus Dias regula 397. ubi adiicio.

Probat. etia

Probat. etiã ista con resolutio doctorũ roe desumta ex prin cipijs iuris naturalis et gentiũ nam iure naturę oẽs homi nes liberi nascebant. neq alicuius imperio et dominio subia cebant l. manumitiones ff. de iust. et iure. §. ius autem gen tiũ institutis de iure naturali gentiũ et ciuili postea autem ceperunt populi principib. se summitere l. 2. in prin. et in §. deinde q.a difficile et in §. nouissime ff. de orig. iuris quod factũ fuit non ob gratia principũ sed propt. eorũ subditorũ utilitate d. §. nouissime et d. §. deinde alij au tem principes iure belli adquisiuerut dominiũ subditorũ d. l. manumitiones et d. §. ius autẽ gentiũ cũ autẽ quęlibet res natu ralis per easdem causas per quas componit. per easdem dissol uit. c. oĩs res de regulis iuris l. nihil tã naturalem ff. eodẽ poterunt subditi eodem iure inspecto in natalem libertatem seipsos uendicare uel iure belli uel iure pręscriptionis d. l. 2. §. exactis autem regib. et in §. item ea quę ab hostib. ins titutis de rerũ diuisione q.a quelibet res de facili reuerti tur ad suã naturã et originem l. unus §. pactus ne peteret ff. de pactis sed difficultas ẽ quod tempus sit necessariũ ad pręscribendũ merũ et mixtũ imperiũ quo casu distinguendũ ẽ nam aut merũ et mixtũ imperiũ pręscribit. contra princi pem aut pręscribit. contra inferiorẽ a principe p.o casu ne cesaria erit pręscriptio tanti temporis cuius initiũ memoria hominũ excedit. quę appellat. pręscriptio immemorialis uel pręscriptio quadraginta annorũ cũ 1.a p.o istius resolutionis partis ex eo probat. q.a merũ et mixtũ imperiũ continent plu ra capita quę iure quodam speciali pertinent ad supremam principis dignitatem quorũ adquisitio necesario requirit tempus quod hominũ memoria excedat c. super quibusdam in § pre terea de uerborũ significatione 2.a resolutionis pars probat. per tx.m in c. 1. de pręscriptionib in 6.o — quę resolutio probat. etiam roe nam tota iuris dictio principis est neq per aliquem exerceri potest sine principis mãdato l. 1. ff. de constitutionib principum et notant DD in l. 1. de iuris dictione omniũ iudicum et hoc q.a de iure comu ni intentio principis est fundata intra limites totius

regni quod solus princeps habeat supremã iurisdictionem et ita ista iuris presumptio que principi patrocinat. obstat inferiorib. a principe poterit tamen princeps per suum privilegium concedere inferiorib. meru et mixtu imperium et quamlibet aliam iurisdictionem at vero ea omnia que st concessibilia per principem sunt prescriptibilia contra principem cap. super quibusdam in §. preterea de verborum significatione l. quod principis ff. de aqua pluvia arcenda l. quo minus ubi notat Jason n. 20. ff. de fluminib. et resolvit Craveta ubi supra quarta parte sesio ne incipienti materia ista numero 97. proinde in illa prescribenda servanda erit dispositio tex. in d. cap. p.o de prescriptionib. in 6. que quidem comunis doctorum resolutio non solum vera est et procedit in prescriptione meri et mixti imperii verũ etiam procedit in prescriptione carũ rerũ que principi reservant in signũ supremi iurisdictionis et hanc eã magis comunem doctorũ opinionem resolvunt Covarruvias in capite possesor 2. p.te §. 3. n. 3. de regulis iuris in sexto Bas gius controversiarum illustrium cap. 22. n. 18. et c. 82. n. 7. et capite 84. numero 12. Craveta ubi supra numero septuagesimo primo et septuagesimo secundo que licet sint prescriptibilia contra principe temporali non tamen prescribi possunt contra summum Pontificem in spiritualib. q.a cu sit Christi vicarius interris esset prescribere contra Deũ quod e absurdũ probat. autem ista prescriptio in memoriali per testes dicentes se vidisse semper ita fieri et observari et nunquam contrariũ vidisse observare et audivisse a senioribus maiorib. ita actũ fuisse neque audivisse fuisse factũ cotrariũ et de predictis semp. fuisse publica famã et op.m int. illos qui predicte rei habent cognitio.m et ut testes possint dicere de visu et auditu et de publica voce et fama et quod nũquã audiverint contrariũ debent eius etatis ut recordẽt de tempore 40. anorũ ita post DD in d. c. 1. de prescriptio. in 6. notat Covar. ubi § n. 7. ubi adducit diferẽtiã int. prescriptionẽ immemorialẽ et centenariã.

et an

et anisto cassu sit necesario principis scientia et patientia dat Bd. et Bart. in d. l. quominus n. 4. de fluminib. existimat in prescriptioni memoriali ee necesaria principis scientia et pacientia et mouet. q.a nullo prescriptio currit sine posetione uel quasi, uera uel ficta l. sine posesione uo glo.a ff. de usu capionib. l. sine possetione de regulis iuris in 6.o at uero posetio uel quasi posetio in incorpora lib. non adquirit. sine scientia et pacientia aduersarij que requirit. in prescriptione iurium incorporalium l. quo ties uia ff. de seruitutib. l. 1. in § de riq. ff. de aqua pluuia arcenda et b. notat Bart. et Bal. l. 2. n. 18. l. de seruitutib. et aqua ubi dicit ee impossibile adquirere posesionem in incorporalib. sine scientia et pacientia aduersarij igit. ad prescriptionem meri et mixti imperi requirit. scientia et pacientia principis contraria tamen opinionem tenet glo.a in l. hoc iure in § ducheq aque in verbo memoria ff. de aqua quotidiana et estiua et hanc dicit doctorum magis coem opinio.m Salsedo in additionib. a regulas bernardi Dias regula 337. versiculo 2

Aduertendum e Octauianus Caqueranus decis. 101. n. 20. reducunt. tamen ad concordiam supradictas contrarias opiniones ut ista ultima op.o magis coi procedat in prescriptioni inmemoriali in qua non tenet. quis probare scientia et pacientia principis q.a illa presumit. contraria vero opinio procedat in prescriptione minoris temporis in qua ideo requirit. scientia et pacientia aduersarij q.a non presumit. @ iure ita concordant supradictas opiniones post Alex. con. 6. vol. 1. Villalobos in com. op.b in verbo prescriptio n. 222. Couar in d. regula posessor in initio 2.e partis n. 8. Salsedo et Quaquieranus ubi supra

2.o uero casu quando merum et mixtum imperium prescribit. contra inferiorem @ Principe sine prescri bit. temp.a ordinario quo alia iura prescribunt. nempe spacio 10.m annorum int. presentes et 20. int. absentes

requirit. in sua acquiescientia illius extra quem prescribit. quas vim. et tit. l. 2. C. de servitu. et aqua et l. si. C. de pres. xxx vel xl. anno. temp. reperit. in dicta int. iurisdictio. (a) principe vel consuetudine adquisita et illa qua adquisivit per tx. prescriptio. q. iurisdictio adquisita a l. vel principe lata est int. ptanda et extendit de uno casu ad alium id est in iurisdictio. quesita consuetudine q. extendit. casu simili ad casum simile ut notat glo. 1. in l. de quib. ff. de l. at vero iurisdictio adquisita per prescriptio. stricte est int. ptanda nec quis extendit. ultra tantum prescriptum quantum possessum iuxta glo. et interruptione in c. auditis de prescriptio. Quinto et ult. ille dicit. si iurisdictionem ordinariam iurisdictione qui eligit ab aliquo universitate vel collegio cui ius ut vel principe concedit. ex eo non sibi iudice q. ex tali electione dat. electo, ipso iure ordinaria [illegible] iux. tx. in eum. si impletib. et glo. et dictum. l. fin. C. de iurisdictio. omnium iudicum ut videmus in epso qui eo ipso quod electus (a) capitulo adquirit ordinaria iurisdictio. ca. [illegible] glo. [illegible] 6. [illegible] adquirit. aute ad hoc ut [illegible] talem adquirat [illegible] ordinariam [illegible] habeat [illegible] aliqua dignitate [illegible] non adquirit ordinariam iurisdic tionem nisi de consuetudine illa habeat [illegible] quod [illegible] non sola procedit [illegible] [illegible] ecclesiastice regulares ut in c. [illegible] [illegible] et ob [illegible] [illegible] [illegible] professiones tribuit electionem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est in constitutio. principum [illegible] [illegible] [illegible] C. de iurisdictio. [illegible] ordinaria iurisdictio [illegible] tribuit [illegible] [illegible] et not. [illegible] in c. dilectio de except. [illegible] iurisdictione ordinaria ut talis universitas [illegible] [illegible] cum collectio vel multitudo etiam magna [illegible] non possit [illegible] ordinarium creare ut in l. 1. et 2. de collegiis illicitis

Ad hoc aute ut universitas dicat per principem [illegible] approbat a requirit principis consensus [illegible] [illegible] sua [illegible] ut q. admo. [illegible] in [illegible] talis universitatis vel [illegible] nomine universitati q. [illegible] consequit [illegible] universitati iux tx. [illegible] ff. de officio prefecti l. 1. in principio ff. de officio eius cui mandata est iurisdictio [illegible] 5. n. 2. [illegible] q. 7. [illegible] de But. n. 7. quod vera e q. sufficit [illegible] nominatio [illegible] princeps [illegible] nominatio [illegible] quod non intendit approbare [illegible] latem q. hinc non consequit. [illegible] universitati iux. tx. in c. indemnitatib. § penult. et final. de electione in 6. et in clemen. atendens de statu regularium secus aute erit ubi requirit. dispensatio q. si non apparent [illegible] et [illegible] non presumit. dispensatio ex sola nominatio. ut in clementinarum [illegible] sententia [illegible] communis in 2. responsa nisi princeps ostendat habere notitia [illegible] illius [illegible] et ulterius [illegible] exemplum [illegible] Titio illegitime nato [illegible] de tali

beneficio q.ª consent. in illo dispensare et in iis terminis procedit tx. in l. quidam consulebat de re iu
dicata glo. 1. in c. 2. de sismaticis Ant. de But. in proemio gregoriano n. 31. et b. felinus n. 21.
Constituit. tn. int. hoc discretio int. superiores principes et inferiores q.ª in inferioris no sufficit no
ticia inabilitatis sed requirit. dispensatio vel saltim quod procedat causa cogn.º ut notat coit. dd.
in d. c. 2. de sismaticis at vero in superiorib. sufficiunt verbo dispensatio iuctia inhabilitatis cap. cu
olim 2. iuncta glo. 1. de priviley. ecca si Sum. Pont. de sententia excomunicatio.ᵘ ita Ant. de But.
ubi 3 ad hoc autē ut per universitatē tribuat. ordinaria iurisd.º duo potissimū requirunt. P.º ut elect.
ab universitate sit vir et no foemina c. dilecti de arbitris et c. dilecta de maioritate et obedie.ª 2.º
q. fuerit p superio.ᵐ confirmat. q. interim illude eius q. sic adē in auteticō deb. ep. per ss similitatū et requirit.
confirmatio sup.ᵘ antequa exerceat iur. dictio.ⁿ c. nri. c. trasmisā de electio.ᵉ exceptis quib. dā casib. de quib. in c. nihil
de electio.ᵉ ita dd ubi s. et in iis nula reperit. dif.ª int. ius canoni. et civil. Requirit. tn. 3.º et in hoc reperit. dif.ª
int. universitatē eclastica et secul.ᵐ quod ad hoc ut electus ab universitate hat iu. dictio.ᵐ in clericos ut elect. ab universitate eclas
tica et sit persona eclastica q.ª laici sunt iuriu spualiu incapases c. 2. de iudicijs c. masana de electio.ᵉ cu similib. cognos
cit. autē universitas an sit secularis an v.º eclastica q.ª si maior pars omniu de universitate sit clericor. dicit. universitas eclastica
si v.º sit laycor. dicit. universitas secularis ut notat dd in c. ex litteris de constitutio.ᵇ si v.º equalis sit numerus clericor. et laycor. iudicanda
erit universitas eclastica q.ª magis dignū atrahit ad se minus dignū iux. tx. in l. quaerit ff. de statu hom. utilitas huius resolutio.ᵘ in eo
consistit q.ª universitas sit eclastica a sent.ᵃ rectoris universitatis apelabit. ad proximū superiorē eclasticū iux. tx.ⁿ in c. Romana de
apelatio.ᵇ in 6. si v.º universitas sit secularis apelandū erit ad primū sup.ᵐ secularē proinde a sent.ᵃ rectoris studij pariensis apelat.
ad sup.ᵐ eclasticū q.ª universitas pariensis iudicat. eclastica q.ª maior pars dd. sunt clerici si v.º universitas sit mixta clericor. et laicor.
tunc si rector universitatis iudicat int. scolares laicos ab eius sent.ᵃ apelat. ad iudicē secularē si v.º iudicat. int. clericos ab eius
sent.ᵃ apelat. ad epm et ad sup.ᵐ eclasticū ita Cardin. Ant. de But. et Abb. h. de rectore universitatis scolarium a hat iur. dictio.ᵐ
in scolares clericos dubitat Abb. h. n. 6. et 7. ubi resolvit quod sive universitas sit secularis sive eclastica et licet eligat
clericū in rectorē no tn. poterit rector exercere aliquā iurisdictio.ᵐ in clericos scolares no p.º casu nempe si universitas sit se
laris q.ª tunc solū tribuit rectori temporalē iurisdictio.ᵐ quia hat. no autē tribuit spualē iur. dictio.ᵐ q.ª cu illa no hat no poterit
trasferre in rectorē l. nemo plus iuris et l. nemo ca et leg. nemo plus comodi ff. de regulis negotia 2.º casu q.ª licet univi
tas sit eclastica si tn. rector ab illa elect. no fuerit confirmat. per sup.ᵐ eclasticū nulla adquirit iur. dictio.ᵐ in clericos
sequit. Cardin. h. in 3. q. Barbatia n. 21. Feling. et b. dd. in c. ex litteris de constitutionib. qui doctrinā Abb. inteli
gunt. vera esse et procedere in clerico diocesano vel civitatense qui cu iā habeat suū propriū iudicē
eclasticū epm. illius loci no poterit de illo cognoscere rector universitatis poterit tn. cognoscere de clericis
alterius diocesis de quib. et no de clericis diocesaneis loquit. tx. in autentica habita C. ne filius pro patre
contrariū tn. tenendū ē nempe rectori universitatē hre iurisdictionem in clericos escolares
sive illi sint de diocesi sive extra diocesi q.ª cum universitas
non possit fundari neque erigi sine approbatione romani
Pontificii per quam consequit. privilegia universitati nempe
licentia docendi interpretandi atq doctorandi et notat
... institutione digestorū in §. hec autem tria num.º 5.

et Cosmas in pragmatica sanctione in proemio in §. quib
atente in glo.a in verbo studiorum in qua approbatione
consedit. facultas eligendi rectorem qui preerit regnat
et gubernat universitatem Rector igit. qui fuerit electus
servata forma tradita per romanum Pontif. in approbatio.e
universitati eo ipso quod e iste et legitime electus cen
set. approbatus per Sum. Pontif. et ita consequitur etiam
potestatem et iurisdictionem cognoscendi de clericis studen
tib

{Ad tx in cap. cum vos infra}
{isto titt.o}

onclusio que ex isto colligitur q.o ex aliqua iusta causa
c differt. provisio vel ordinatio ecclesie debet Eps in ea
ponere economum qui fructus ecclesie percipiat quos vel futu
roro successori reservet vel convertat in utilitatem eccle.
tx. nro glo. in c. ad aures de exessib prelator. C. T. sessione
24. decreto de reformatione generali c. 18. ita Abb. §. in
prin. et in 2. notabili Cardinalis in prin. Ant de Butr. n. 6.
et in clementina 1. de supplenda negligentia prelatorum
Sed contra p. supradicta etc. p.o obstat nam
si questio iuris patronatus non decidit. intra tempus dati
patronis ad presentandum tunc potest Eps instituere in illa
ecclesia rectorem vel beneficiatum si per iuditio lic
cis vincenti c. quoniam c. si aut. cap. ex litteris cum
similib de iure patronatus si ergo. Eps. potest rectore
instituere in ecclia. fructuatorium erit ponere v. economum
ita post glo.m §. oppq oponit Abb. n. 7. Cardinalis in 2. oppo
sitio.e et in 4. q.a Ant. de Butr. n. 3. 7. et 8.
2.o contra eandem etc. oppono nam patro
nus sive sit laycus sive clericus presentans indignu
ipso iure e privatus pro illa vice iure presentandi
c. sicut in fine de supplenda negligentia prelator.
c. 7. in fine de eccliis edificandis cum paria sint
no presentare et minus idoneum vel indignum
presentare c. 2. de translatio prelatorum et c. tuq

de clericis non residentib. sicut igit. epis potest pro=
uidere eccl. lapso quadrimestri et nemine presen=
tato c. 1. de iure patronatus in 6. et c. 2. de suppl.
nda negligentia prelatorum ita et poterit prouidere eccl.
si indignus fuerit presentatus ita Abb. d. n. 5. Ant. de
But. n. 13. et late Caesar Lambertinus in tractatu de
iure patronatus lib. 2. parte 1. q. 13. principali art.
4. in prin. et per totum

3.° et ult.° opono q. in parte narratiua n. 3.
in fine nam quoties cumque alicui ex priuilegio uel gra
tia competit potestas eligendi uel presentandi seu
postulandi si scienter eligit uel postulat indignum
priuat. pro illa uice facultate eligendi uel postulandi
q.a abutit. priuilegio sibi concesso c. gratum de postulatione
prelator. can. priuilegium 11. q. 3. si igit. superior potest
prouidere eccl. pleno iure sequestrarium erit ponere oe
conomum

Quib. tamen non obstantib. uera semper r.io tex.
eo cuius ratio decidendi est q.a per presentatio nem adqui
rit. ius presentato c. dilectus ibi glo. et dd. de offitio le
gati Felinus in c. cum uertoliceus in prin. [illegible] de re iudi
cata c. quod autem si igit. per discordia et lite
patronorum posset epis clerum quem presentatum insti
tuere in beneficio priuaret. presentatus iure suo sine
culpa contra tex. in c. sine culpa de regulis iuris in 6.
et in c. 2. de constitutionib. esset enim iniquum aliquid
innouare in preiudictum litis pendentie toto tit.o ut lite
pendente esset enim aperire uia fraudib. et dolis nam propt.
litem int.a patronos uel int.a epm et patronos posset epis pro
uidere de beneffitio q.a posset mouere litem et illius
decisionem differre ultra quadrimestre et priuare patro
num pro illa uice iure presentandi quod esset iniquum
idem quoque ac si lis moueat. ~~int.~~ super idoneitate
presentati qui ex quo semel patronus presentauit
illum quem putabat esse dignum licet postea inhabilis
reperiat. non poterit notari patronus de culpa ac negli

sentia q.a no de ipsu sed ad epm spectata exami
nare idoneitate presentati iuxta tx. in c. nihil de
electio.e et proinde si presentatus inabilis reperit.
non poterit privari patronus iure presentandi ita Abb.
ij. n. 7. Cardinali in 2 oppositione Ant. de B. i. n. 10.
~~et~~ Pr. in ij. n. 1. et 2. ~~no~~

Non obstat pm arg. supra adducta q. iura in eo
allegata loqunt. et procedunt quando e q. int. patronos
super iure patronatus et presentandi ita ut non ass. reat
quis illoru sit patronus et pp. litem et discordiam nullus
eorum patronis infra quadrimestre presentat aliquem ad
beneficium q.a tunc cu vacatio sit periculosa etiis
et iure devoluto lapso quadrimestri pertinet ad epm
provisio et ordinatio Eccle. poterit Epis conferre be
neficium cui voluerit q.a cu suo iure utat. nemini
facit iniuria et in ij terminis procedunt iura
in contrarium allegata at vero in casu nostro tx. dicit
Epis etiã lapso quadrimestri non potest ordinare Eccl.am
sed solum ponere in ea Economum q.a non potest
imputari aliqua negligentia patroni qui infra le
gitimum tempus presentavit licet propt. discordia
patronoru diferat. provisio neq poterit isto casu
privari presentatu nostro quento ex presentatione

Sed contra ista solutionem arguit Ant. de but. ij. n. 9.
dicens de iure impedito et non valenti agere non currit
tempus neq prescriptio l. i. in §. finali C. de annali exceptio.
c. q.a diversitatem et ibi glo. in verbo suspentionis de conse
c. q.a ne pro defectu de electione cum simi
lib. sed patronus ppt. lite et discordia est impeditus et no
potest presentare c. ex litteris de iure patronatus q.o non cur
rit eidem tempus et ex consequenti Epis non potest insti
tuere in d. benefitio etiã lapso quadrimestre.

Cui duob. modis Respondet p.o aut impedimentu
e presisu et necessario impediens ut q.a e impedimentu
iuris et facti simul et tunc sicut electorib impeditis non
currit tempus c. fin. de electio.e ita neq patronis impeditis

per supradicta requisitam non valenti agere non currit tempus aut impedimentum non est praejuditium quando est impedimentum facti tantum et tunc impedito currit tempus quando lite pendente super iure eligendi vel praesentandi tenent electores et patroni praesentare et eligere iuxta tex. in c. consultationib. de iure patronatus et tali electio vel praesentatio debet admitti per superiorem notat Beroius in c. quoniam n. 40 et sequentib. de iure patro. et si non praesentant vel eligunt infra tempus devolvit. ius eligendi et praesentandi ad superiorem.

Et 2°. respondet et melius quando iura quae disponunt impediti non currere tempus nisi a die separationis impedimenti loquuntur in electionib. et colationib. non autem in praesentationib. patronorum d. c. quoniam diversitate et d. c. ne pro defectu iura vero quae loquuntur de praesentatione patronorum expresse disponunt impediti currere tempus c. 3. c. cum et c. si vero c. quamquam de iure patronatus et proinde electorib. et collatorib. impeditis non currit tempus, et patronis impeditis currit tempus et ratio diversitatis est quando episcopus habet ius conferendi beneficia iure ordinario a l. introducto quando habet curam omnium ecclesiarum suae dioecesis can. omnes basilicae 16. q. 7. et ipse tribuit per collationem ius in beneficiis c. ex frequentib. de iure patronatus et c. 1. de regulis iuris in 6. electores quoque habent ius eligendi a iure toto tit. de electione patroni autem habent ius praesentandi non a iure sed ex mera gratia quando sunt iuxta spiritualium incapaces c. massana et c. sacrosancta de electione quae gratia restringitur ad expressa tantum ut minus quam possit laedat ius comune ita Lambertinus de iure patronatus lib. 2. parte 2. q. 1. art. 8. n. 6. et 8. et proinde electorib. et collatorib. impeditis non currit tempus eligendi et conferendi patronis vero impeditis currit tempus praesentandi

Non obstat 2. et 3. argumentum quib. respondet glo. nostra in verbo minus idoneo int. patronum Layeum

et ecclesiasticum ut primus licet presentet indignum non tamen e privatus potestate variandi 2.us vero e privatus potestate presentandi pro illa vice iuxta tx. in c. cum in cunctis de electione et ro diffe. e q.a patronus laicus potest variare ecclesiasticus vero non potest variare iuxta tx. in c. cum autem de iure patronatus

2.a ratio differentie est q.a patrono ecclesiastico dat. terminus sex mensium ad presentandum iuxta textum in c. nulla de concessione prebende at v.o patrono layco solum dat. terminus quatuor mensium c. cum propter de iure patronatus et q.a patronus laycus gravat. in tempore proinde relevat. in potestate variandi de quo plenissime tractat Caesar Lambertinus in tractatu de iure patronatus lib. 2. p.te p.a q. 10. art. 4. per totum qui refert varias DD. op.s et tandem n. 15. distinquit int. patronos ecclesiasticos et int. patronos ecclesiasticos et int. patronos laycos

P.o casu concordant DD.s res quod cum patroni ecclesiastici ~~presentantes indignum sunt privati iure presentandi sed de causa q.a cum peccaverit electores quod e dispositum in electione~~ peccavit electores dispositum in electorib. habebit etiam locum in patronis ecclesiasticis et q.a electores eligentes indignum sunt privati iure ~~presentandi~~ eligendi pro illa vice etiam patroni ecclesiastici presentantes indignum sunt privati iure presentandi pro illa vice

2.o vero casu aut patronus laycus qui presentavit indignum est adhuc intra tempus q. mensium aut iam elapsum tempus 4. mensium p.o casu certum e patronum laycum posse variare et in his terminis procedit noster tx. q.a variatio intra tempus 4 mensium ei permissa e ut diximus quod limitat. ut non habeat locum quotiescumque patronus laycus presentavit indignum contra formam et tenorem institutionis q. tunc ex quo deliquit non servando voluntatem institutoris meret. amittere ius privilegium ~~presentandi~~ variandi Exemplum si in institutione requirat. ut presentet. presbiterum et patronus presentat non presbiterum vel non constitutum in aetate ut possit intra annum promoveri q.a tunc statim amittit ius variandi et tunc ep.s poterit conferre d. beneficium habenti qualitates in institutione requisitas

Aut iam fuit elapsu quadrimestre et patronus perseverarat in presentatione minus idonei et tunc devoluit potestas conferendi ad superiorem ad quem pertinet institutio q.a paria sunt nullum presentare et non idoneum ut concludunt com. DD. post glosa

2°. vero casu principali nempe quando patronus presentat indignum et tunc aut presentat indignum scienter aut ignoranter si ignoranter nullam poenam meretur et ideo poterit variare et aliu presentare infra quadrimestre at vero lapso quadrimestri nequaquam poterit variare. In dubio autem presentans indignum presumitur sciens presentatum q.a presumitur habere notitiam presentati arg.to tex. in l. qui cum alio ff. de regulis iuris si vero presentat indignum scienter privatur potestate presentandi ut resolvit Lambertinus ubi s. n. 18. et sequentib. Indignus quo ad nostrum propositum dicitur excommunicatus qui nec presentare nec presentari potest c. illa c. per inquisitionem de electione et ibi notat glo. et notat Lambertinus ubi s. q. 3. art. 2. idem est si sit suspensus interdictus degradatus haereticus simoniacus vel apostata ut latius prosequitur Lambertinus in d. q. 9. per plures art.os quib. casib. privatur patronus iure presentandi non propter negligentiam sed propter culpam presentando indignum DD. c. cum cunctis in §. finali et resolvit Rota in tit. de iur. Patronatus in nostris decisione s. n. 2. dicens quod isto casu licet patroni excusentur a negligentia non tamen excusantur a culpa. Querunt DD. circa declarationem huius q.ae rationem diversitatis quare patronus laycus potest variare non autem ecclesiasticus et licet glo. assignet rationem q.a ex quo patronus laycus gravatur in temp.e debet relevari in potestate variandi plures alias rationes post DD. sic refert Caesar Lambertinus ubi s. lib. 2. parte 2. q. 7. art. 1. Et tandem eligit rationem Goffredi dicentis quod ideo Patronus laycus potest variare q.a non habet veram notitiam presentati idoneitatis et ideo presentando

presentando inhabilem vel minus idoneū poterit variare
infra quadrimestre at vero patronus ecclesiasticus tenet
inquirere de idoneitate presentati et ideo presentans
minus idoneū non poterit variare tum etiam q.a illusio
et variatio in clericis prohibita est Clementina ut illu
sio de renuntiatione que in laycis non prohibet. plures
alias rationes adducit Lambertinus ubi s.

Ad Textum in 1.° ex parte Rectoris

onclusio quæ ex isto tx. colligit.r e absolutio ab excomunicatione ex falsa causa impetrata uel non facta
C
mentione de causa ob quã fuit excomunicatus non ualet et impetrans remittendus e ad superiore tx. nro c. offitij c. in fine
causa de sententia excomunicationis ubi notant com.r dd. Couaru.
in c. almamater p.te 1. §. 11. n. 4. de sententia excomunicationis
in 6.°

Sed contra supradicta. ctore p.o oppono nam par e ro
ligandi et soluendi, excomunicandi, et absoluendi can. uerbum Dei de penitentia distinctione 1. sed excomunicatio ex
falsa causa lata ualet et e necessaria absolutio saltim quo
ad ecclam militante can. 1. et 2. 11.a q. 3. ex quo lata ab ha-
bente potestate ligat c. uenerabilib. in §. sane v.o ubi autem
de sententia excomunicationis in 6. g.o et absolutio obtenta ex
falsa causa uel tacita ueritate ualet et tenet ita post
gloss. Cardinali in 4. oppositio.e Ant. de Butr. n. 8.

2.° contra n.rum tx. oppono qui uidet.r sibi contrarius
nã in p.a p.te dicit excomunicatu ocultasse excessus pro
quib. fuit excomunicatus et in 2. p.te dicit an de hoc constat
uel non quæ tamen ex forma litterarũ absolutionis constare

debeat iuxta tx. in c. cu dilecta de rescripti.

3º et ultimo oppono in glosa nra qª dispensatio obtenta ex falsa causa valet et tenet in c. qº circa de consanguinitate et affinitate qº eodem modo absolutio obtenta ex falsa causa valere debet ita post glosa Cardinalis §. in 5. opositione Ant. de But. n. 10. et Abb. n. 6. Quib. tamen non obstantib.

Vera semper e nrª tx cto cuius ratio decidendi e tam defectus intentionis absoluentis iuxta tx. in can solet de consecratione distinctione 4. qª superior non intendit absoluere nisi presupposita ueritate causae expressae d. c. offitij et d. c. cumpro causa qua etiā subreptio partis impetrantis exprimentis falsam causam iuxta tx. in c. super litteris de rescripti nō licet absolutio. fuit conçessa fuerit per uerba generalia illa tn restringet ad causā expressā nā species precedens restringit genus sequens c. sedes de rescriptis sicut diximus in translatione generalis at intelligi debet iuxta causam precedentem iuxta tx. in l. age. et in l. cu deserta ubi notāt DD. C. de transactionib. et in c. 1. de transactionib. ita Ant. de But. §. n. 9.

Non obstat pm argumenti cui respondeo cum Cardinale §. in 4. opositione omissis solutionib. glosae constituendo diferentia int. excomunicatione latam ex falsa causa et absolutione concessā ex falsa causa qª excomunicatio ualet et ligat et excomunicatus indiget absolutione et in is terminis procedunt iura in contrariu allegata at uero absolutio non ualet et ratio diferentiae e qª excomunicatio sumit uires ab intentione iudicis excomunicantis notat glo. in c. 2. de testib. cogendis c. 1. de iuditijs et c. 1. de offitio delegati et ideo si iudex intendat excomunicare licet moueat ex falsa causa excomunicatio licet sit iniusta non tamē e nulla et ideo ligat et indiget absolutione tx. e notabilis in c. per tuas ubi glo. et coīt DD. de sententia excomunicationis et ideo cum sit ualida necesaria erit absolutio At uero absolutio ex falsa causa impetrata ratione subreptionis erit nulla

qᵒ falsus precator et mendax carere commodo rescripti c. super litteris de rescripti et licet com. DD. hanc solutionem sequatur tamen Abb. reprehendit istam solutionem existimantis absolutionem ex falsa causa impetratam validam esse si absoluens intendit absoluere non obstante falsitate causae et licet DD. varie loquatur in ista materia distinguendo inter falsam causam quae expressum iuris errorem continet et illam quae non continet expressum iuris errorem ut primo casu tam absolutio quam excomunicatio sentetur nulla at vero 2ᵒ casu validasencetur ut late post DD. Gl. in d. c. pertuas tractat Covar. in d. c. alma mater §. 7. n. 5 et §. 11. n. 14. Rota in tit. de sententia excomunicationis in novis n. 7. tamen semper tenendum est tam excomunicationem quam absolutionem iudicandam esse secundum mentem et intentionem iudicis excomunicantis vel absoluentis nam si iudex intendat illum excomunicare vel absoluere sive causa sit vera sive falsa tunc quocumque casu remanet excomunicatus vel absolutus licet male faciat iudex si vero non intendat excomunicare vel absoluere nisi causa fuerit vera tunc existente causa falsa neque erit excomunicatus neque absolutus.

Non obstat 2ᵐ argumentum quia tx. noster in illis verbis ocultatis excerib debet intelligi ut praesumit quod delictum propter quod fuit excomunicatus erat atrox et absolutio fuit concessa nulla vel modica paenitentia imposita quia tunc praesumitur obtenta ex falsa causa quod praesupponit noster textus in secunda parte nam si expressisset causam non erat necessaria distinctio de qua in nostro tx. ut notant hic comuniter DD. Hodie tamen attentos illos Romanae curiae non est necessaria nostri tx. quia in absolutionib. exprimitur causa ob quam fuit excomunicatus si vero in aliqua absolutione non reperiatur expressa causa tunc habebit locum dispositio nostri tx. ita Abb. hic numero pᵒ Cardinalis in pᵃ opositione Antonius de Butrio n. 6.

non obstat 3ᵐ.

Non obstat 3. arg.tum cui respondeo quod imo in casu illius tx. in c. q.o circa de consanguinitate et affinitate dispensatio fuit nulla obtenta ex falsa causa iuxta tx. in c. 2 de filijs presbiterorum in 6.o precipit tamen Rom. Pont. ut dissimulet cum eis propter scandalum evitandum non fuit validum matrimonium vigore p.e dispensationis sed vigore 2.rum litterarum et propter tolerantiam. Potest enim Rom. Pont. roborare et validare matrimonium quod nullum est c. super eadem cognatione. et quali etiam mandatum habet vim dispensationis ut notat Joannes Andreas in c. literas in verbo mandamus de restitutione spoliatorum ita Prepositus in d. c. q.o circa n. 2. et 6. et d. Abb. n. 3. idem Abb. d. c. n. 6.

Sed contra istam solutionem quod imo tollerantia superioris in actu a iure prohibito non habeat vim dispensationis est tx. in c. cum iam dudum de prebendis ubi multa per patientiam tollerantur que si in iuditium deducantur non debent tollerari q.a Respondeo quod cum constat de certa scientia et patientia Rom. Pont. tunc in dubio presumitur dispensatio et ideo in c. q.o circa q.a Rom. Pont. habuit noticiam nullitatis dispensationis et quod illa fuit obtenta ex falsa causa et mandat tollerari in matrimonio sic contracto inducitur tacita dispensatio at vero quando non adest scientia et tollerantia principis non presumitur dispensatio et in his terminis procedit noster textus.

{ Ad glossam magnam }

Querit glos. de duab. q.b p.a est quid iuris si aliquis fuerit excommunicatus una excomunicatione pro pluribus causis et obtinuerit absolutionem unica tantum causa expressa an valeat talis absolutio 2.o querit glos. an ille qui pluribus excomunicationibus fuit ligatus ex diversis causis possit unica tantum absolutione ab illis liberari an vero indigeat pluribus absolutionibus. Ad p. q.m respondit glos. et bene quod excomunicatus unica excomunicatione pro diversis causis non erit absolutus nisi interpretatione absolutionis omnes causas expresserint iuxta tx. in c. cum pro causa et b. glos. de sententia excomunicationis ita resolvunt post glo. Ant. de Butr. d. n. 7. et Abb. n. 3. que solutio vera est et procedit quando omnes cause fuerunt equales in ... es —

quod si causa tacita é minus principali non exiterat absolutio ita post Abb. in d. c. cum pro causa et DD. in clementina 2. de sententia excomunicationis tenet Covarr. ubi s. §. 11. n. 13. v. prima conclusio,

Pro resolutione 2æ. qu. prenuponendum é excomunicatum pro una causa poterit pro alia causa iterum excomunicari d. clementina 2. et v. Bonifacius n. 33. Anchoranus n. 8. et Immola n. 15. c. ita quorundam de iudeis efectus autem 2æ. excomunicationis é ut licet excomunicatus prop.ª excomunicatio. sit extra ecclam et quoad istum efectum excomunicatio 2ª. nihil operet. tamen operat. ut fortius sit extra ecclam ut sicut diximus deligato uno vinculo q.ª 2m. nihil addit ut ut fortius sit ligatus et vinculatus resolvunt coit. DD in d. c. ita quorundam,

Quid q.º peraddit. 2ª. vel 3ª. excomunicatio Respondendum é quod excomunicatio operat. in duos efectus p.us é eiciendi extra ecclesiã 2.us retinendi extra ecclesiam ita glo. magistro in d. c. ita quorundã similis glos. in can. finali 3. q. 4ª. et licet aliqui DD. ponant aliu. efectum nempe excomunicatum eē separatum a Deo tamen iste 3.us efectus non admitit. q.ª per excomunicationẽ non separat. a Deo sed prop. peccatum mortale ob quod excomunicat. q.ª excomunicatio sine pecato mortali fieri non potest can. nemo 11.ª q. 3. c. 1. de re iudicata in 6. p.ª excomunicatio operat. efectum eiciẽdi extra ecclam 2ª. operat. efectum retinendi extra Eclesia

Et tunc demum 2ª. excomunicatio operat. efectum eiciendi extra ecclam cum excomunicatus absolvit. a p.ª excomunicatione, et absolutio a p.ª excomunicatione tunc demum operat. suum efectum quando excomunicatus absolvit. a 2ª. excomunicatione ita glos. in d. c. ita quorundã et ita 2ª. excomunicatio non operat. oẽs suos efectus nisi concesa absolutione a p.ª excomunicatione

Quib. sic prenupositis respondet glo. n.ra sufficere unica absolutionem legitime impetratã ut aliquis absolvat. a pluurib. excomunicationis si absolvienti sit potestate absolvendi ab oĩb iuxta glosã coit. aprobata

in d. c. cum pro causa ut resoluit. ubi S. § 11. n. 13. quod uerum est si ita exprimat. absoluens.

Proximus glose declaratione aduertendum est quod si absolutio fuerit generalit. petita ab omnib. excommunicationib. et si impertit. generalit. concessa remanet absolutus ab omnib. argumento tx. in l. supra tx. C. de transactionib. idem est si petierit simplicit. petita absolutio et absoluens dicat absoluo te ab hac et ab omnib. alijs excomunicationib. quia tunc remanet ab omnib. absolutus quia cum concurrant potestas et uoluntas expressa remanebit absolutus. Secus erit si absoluens non ita expresse declarat ut si excomunicatus petat absolutionem ab una sententia excomunicationis et superior dicat ego te absoluo quia etiam si sit indefinita non tamen erit generalis absolutio ab omnib. sed restringit. ad absolutionem petitam iux. tx. in l. si deserta C. de transactionib. ita glosa nra et glos. in d. c. cum pro causa et DD. b. in d. conclusione 2.a ubi Bonifatius n. 41 Cardinalis n. 16. Anchoranus n. 90. Immola n. 15. et 16. et Couar. ubi supra.

Ad glossam ultimam.

1 Ista glosa uidet. destruere nostrum tx. in quo nulla fit mentio de infamia sed solum de suspitione ob quam dicit tx. esse imponendam purgationem canonicam et dicit glosa dum modo publica laboret infamia et sit infamatus apud bonos et probos uiros iuxta tx. in c. 6.o c. nos inter et in c. cum in tua de purgatione canonica

2 Aduertendum tamen est in tribus casib. esse imponendam purgationem canonicam nempe propt. infamiam propt. escandalum propt. uehementem suspitionem c. int. solicitudines de purgatione canonica et notat Marianus Socinus in d. c. 1. n. 56. sola autem suspitio episcopi non est sufficiens ad indicendam purgationem canonicam can. si tantum can. placuit 6. q. 2.

nisi huiusmodi suspitio fuerit diuulgata et ab alijs presumat. iuxta tx. in c. tua de cohabitatione clericorum et mulierum forma autem purgationis canonice est utrumque quisque purgat debet prestare iuramentum de ueritate quod non comiserit delictum conpurgatores autem de credulitate quod silicet credant uerum iurasse et non comitisse delictum iuxta tx. c. quoties de purgatione canonica et omnes tenent. tactis sacris scripturis et resoluit marianus sosinus b. n. 7.

Ad Tx. in c. significaui isto titulo

Conclusio que ex isto tx. colligit. est iudex ordinarius poterit suplere negligentiam iudicis delegati quoties propter desidem et negligentiam iudicis delegati eius creditur qui ab ordinaria sententia apellauit persequeretur in peccato ita probat noster tx. ubi com. DD.

Sed contra istum nostrum tx. et c.tonem primo opono nam iudex delegatus in causa sibi comisa maior quocumque ordinario c. sane de offitio delegati c. pastoralis §. preterea infra isto t.o et ita ordinarius tanquam inferior non poterit suplere negligentiam iudicis delegati superioris c. cum inferior de maioritate et obedientia Clementina ne romani de electione

2.o contra eundem c.tonem opono nam si negligentia et desidia iudicis delegati esset delictum illud quidem debet puniri per delegantem tanquam superiorem ex quo delegatus est ~~[illegible]~~ * a iurisdictione iudicis ordinarij ratione cause sibi comisse ~~[illegible]~~ c. ut nostrum de apelatio. c. 1. de penis ulterius in 6 g.o non poterit iudex ordinarius illius negligentiam suplere.

* exemtus

3.o opono per apellationem suspendit iurisdictio iudicis a quo adeo ut amplius non poterit se intromitere in illa causa c. non solum de apelationib. in 6.

c. pastoralis § praeterea de offitio delegati l. apellatio. C. de appellationib. l. 1. totoll. ff. nihil novari appella tione pendente adeo iudex a quo non potest rea sumere illa causa nisi fatalia fuerit lapsa c. per sonas de apelationib. q. per apellationem ligatae manus iudicis a quo et ita non poterit amplius se in tromitere in illa causa maxime presupposito pro ut in nro tx. presumit ponit. quod causa illa fuerit comissa per sedem apostolica iudicib. delega tis.

4°. et ultimo opono contra nostru tx. tunc vult quod iudex ordinarius propt. negligentia iudicis de legati reducit excomunicatos in sententia excomu nicationis a qua fuit appellatu et excomunicati fuerunt absoluti q. excomunicatio post apellatione e ipso iure nulla c. cu contingat de offitio dele gati c. per tuas de apellationib. q. similit. exit nulla in casu nostri tx.

Quib tamen non obstantib vera e semper nostri tx. conclusio cuius ratio dendendi e q. negligentia iudicis dele gati de quo in nro tx. natut pecatu proinde ne appellates remaneant in pecato in esta poterit ordinarius obviare ut pecatu evitet. suplendo neglicentia iudicis delegati et re asumere iurisdictione suspensa ex quo finis principa lis iuris canonici e salus aiamru et diligere subditos ad vi ta aeterna iuxta glos. magna coit. recepta in c. cu cotingat de iure iurando sani roem probat noster tx. Abb. 5. n. 2 Cardinalis q. 3.

Non obstat p.m arg.m q. licet delegatus in causa sibi comisa maior sit ordinario tamen in casu nostri textus specialit. introductu e ut propt. negligentia iudicis delega ti ordinarius se intromitat durante negligentia delegati ea vero sesante et delegati prosequente sesabit iuris dictio ordinarij ita Ant. de Beut. 5. n. 3. et ratio potest esse q. ordinarius habet maiore et firmiore iurisdictione qua dele gatus ut notat Felinus in c. sane n. 1. de offitio delegati

Non obstat 2. arg.m q. licet delegatus sit exemtus

a iurisdictione ordinarij et delinquat in loco exempto nihilominus tamen potest ordinarius se intromittere ex speciali ratione nostri tx. ut cuiibet peccati uel etiam co extedit illum ordinarius iuxta firma tx. in c. si quando n. 1. et 2. de offitio delegati

Non obstat 3. arg.m q.o licet uerum sit quod per apelatione suspenditur iurisdictio ordinarij et causa deuoluitur ad iudice delegatum tamen speciale e in casu nostri tx. ut propter negligentiam iudicis delegati ordinarius reassumat sua iurisdictione suspensa non ad hoc ut causa uel illius articulu definiat sed tantum ut compellat partes negligentes ut desistat a peccato et causa prosequat. et hoc per uia excomunicationis inquantum diu permaneat quousque causa legitime fuerit terminate ita Abb. 5. n. 5.

Non obstat 4. arg.o q.o licet uerum sit excomunicationis sententia lata post appellationem ee nulla tamen specialiter introducta e in casu nostri tx. illa ualere q.o appellatio no debet ee uinculum iniquitatis iuxta tx. in c. cum speciali in § porro de offitio delegati q.o appellatio introducta e ad hoc ut appellante liberet. ab iniquitate iudicis no aute ad hoc ut ipse in sua iniquitate permaneat.

Ampliat. p.o loco tot nostri tx. etiam cum no solum procedat in casu in quo loquitur nempe quando reus fuit excomunicatus pro illicito concubinatu et incestu uerum etiam in quocunque alio casu quoties aliquis fuerit excomunicatus pro crimine notorio et post apelationem perseuerat in eodem delicto q.o poterit iudex ordinarius illum excomunicare q.o in utroque casu sit eadem ratio debet ee eadem iuris dispositio c. inter ceteras de rescriptis l. illud ff. ad l. aquiliam quod etiam probat. per nostrum tx. ibi quoties ea in tua diocesi id e uel similia et licet noster tx. uideat se restringere ad crimen incestus tamen illius dispositio generalis e et generaliter erit intelligenda q.o ~~diliny~~ uirtus legis in ratione consistit l. nominis et rei §. uerum ex legib. ff. de uerborum significatione l. cum tale in §. illud ff. de conditionib. et demonstrationib. et ut dicit Abb. in c. nihil de electione sic se habet ratio legis ad uerba legis sicut anima ad corpus unde sicut anima

dominat. corpori ita ratio legis dominat. dispositioni et ideo si lex especialit. loquat. et eius ratio sit generalis generalit. erit inteligenda iuxta glosam in l. qua ratione in §. licet ff. de adquirendo rerum dominio et ideo si ratio legis militat in multis casibus omnes illi casus comprehendunt. sub legis dispositio. non per viam extensiuam sed per vim comprehensiua sicut genus comprehendit sub se plures spes ut late notat Tiraquelus in tractatu cesante causa in v.o incipiente lauta legis. Et proinde generalis ratio nostri textus que e ut euitet. pecatu comprehendit omnes casus in quib. versit. periculu anime per rationem generalem nostri tx.

Neque huic declarationi obstat si dicamus, nri tx. despositionem ee correctoria et exorbitante et proinde solum ee inteligenda in casu in quo lo quit. q.a alit. int. pretando nimis detraheret. iuris dispo.e de legate q.a in correctorijs et exorbitantibus no fit extentio etia ex idemtitate rationis iuxta glos. in autentica quas actiones C. de sacrosantis Eclesijs et glosa in clementina ut hi in §. eisdem de aetate et qualitate.

q.o Respondeo contrariu regularit. procedere limitat. tamen ut non habeat locu quotiescuq constitutio correctoria et exorbitans obuiat pecatto et conseruat fauore anime q.a tunc fauorabilis reputat. et extendit. ad oes casus similes in quibus militat eadem ratio iuxta glosa in autentica sacramenta puberu ubi notat Bartolus C. si aduersus uendicionem glosa et Bart. in l. quemadmodu C. de agricolis et senuitis lib. 11. et notat Joannes Andreas in c. ex tenore quem b. coit sequent. Dd. Abb. n. 5. et 6. Ant. de But. n. 9. qui filij sint legitimi quos refert et sequit. Felinus in c. translato n. 13 de constitutionib. cum igit. dessio nostri tx. consendat fauorem anima fabuorabilis e et late interpretanda ut no solu coprehedat

casu in quo loquit. uerũ etiã et alios similes casus in quib. militat eadem ratio.

Declarat. 2.º loco nostri tx. ctõ. ut illa non solum procedat in casu in quo loquit. noster tx. neq. quando excomunicatus fuit absolutus per iudicem delegatũ uerum etiã quando fuerit absolutus per quemlibet aliũ superiorem ad hoc potestatẽ habentẽ iuxta tx. in c. ad reprimẽdã infra isto tit.º nulla facta distinctiõ. ut rũ reus fuit absolutus causa cognita an absq. aliqua causa cognitione. q.º si post absolutionẽ perseuerat in peccato poterit iudex ordinarius declarare illũ reincidisse in excomunicationis sententiã ita Innocentius 5. n. 5. Cardinalis in 2. q. Ant. de Bnt. n. 22. late Abb. 2 n. 2. et 3.

Declarat. 3.º nri. tx. ctõ. ut illa generalit. procedat siue iudex illũ excomunicauit ex offitio siue ex partis instantia q.º in casu nri tx. exuberat iudicis offitiũ ex quo nemine instante ex offitio potest procedere et inquirere de crimine incestus et de consanguinitate et affinitate int. coniuges iuxta tx. in c. porro ubi glos. in uerbo publica et b. Prepositus n. 3. de diuortiis can. si duo 35. q. 6. ita Cardinalis 5. in 6. q. et licet contrariũ teneat Innocentius n. 4. qui existimat nri tx. ctõnẽ solum ẽẽ ueram q.do iudex procedit ex offitio nõ autẽ quando procedit ad instantiã partis q.a esset suplere defectũ ad primatã utilitatẽ parte non petente uerũ contrariã opinionem secut. coit. dd. ut refert Enriquez Boil. n. 4. at hoc q.a de iure canonico oĩa delicta st publica maxime illa in quib. vertit. periculũ animarum et st notoria. Querunt dd. 5. an ab hoc ut iudex ordinarius possit declarare istos excomunicatos a delegatis absolutos reincidisse in excomunicationis sententia teneat. illos monere et coit. dd. concludunt necessariã ẽẽ monitionem deliquentib. ut causam appellationis proseguant. et quod interim separati remaneant et iudici delegato ut causã elucidat et terminet. quod si facta monitione fuerint negligentes tunc poterit illos

declarare reincidisse in eandem excomunicatio.is sententia assignauit Fr ordinarius tempus co.q.rui eius arbitrio iuxta glos. nostram arg.to tx. in l. continuus 137. in §. cu ita de uerboru obligationib et quando dicat tempus com~~[illegible]~~ gruu declarat Mennochius de arbitrariis iudicu lib. 2. cassu 182. n. 49. et de recuperanda possessione remedio 7. n. 19.

Ad tx in cap. quanto intra eodem Soc tt.

Colligo ex isto tx. monacoru correctionem p.o loco expectare ad Abb.tm et eo negligente ad epm in cuius diecesi situ e monasteriu tx. nro c. no magnopere et c. finali ne clerici uel monaqui can. corripiant. 24. q. 3. c. reprehensibilis in fine de appellationibus Clementina ne in agro §. q.o uero de statu monacoru Cons. Trid. sessione 25. decreto de regularib. c. 19.

Sed contra ~~primam~~ supradicta cloñem p.o oppono correctio monacoru in causis criminalib ad solu epm. expectat, priuatiue ad Abb. et aliu superiore regularem can. de persona 11. q. 1. can. 1.o et 18.o q. 2. c. p.o de priuilegiis in 6. ubi exemti delinquetes extra locum exemtu puniunt. ab epo can. monasteria p.o 18.o q. 2. ubi monacoru correctio ad epm territorij in quo monasteria sunt sita expectat g.o non ad Abb. ut in casu nostri tx.

2.o oppono na solus prelatus regularis habet iurisdictio.nem in monacos et illos punire potest, priuatiue ad epm iuxta tx. in c. eaque ubi glos. in uerbo per Abb.m de statu monacoru c. Joannes de regularib. quod ex eo confirmat. q.o de iure comuni prelatus qui preficit. alicui monasterio per electio.m habet iurisdictionem in illos de monasterio cui prefiuntur tx. in c. cu ab ecclesiaru prelati ubi diximus supra eodem imo iuxta tenore regule tota potestas monasterij e penes Abbatem ubicuq delinquat regularis etia extra claustra can. nulla 18. q. 2. et c. cu illoru de sententia excomunicationis ubi siquo monaqui diuersoru monasterioru se inuicem percuciant ad utruq Abbate pertinet

absolutio

absolutio et ita habebit iurisdictionē in eos monaco[s] de-
linquentes etiā extra claustra quod etiā et iuri congruum ē
qui ex quo superior regulam approbauit censet: approbare
et comittere Abatib. ut excessus suorū monacorū corrigant
et puniant ut notant dd. in c. 2. et finali de regularib.
quod si superiores regulares fuerint negligentes nempe
Abbates devolvit: correctio ad alios superiores ut notant dd. in
rubrica de supplenda negligentia prelatorū q. nullo pacto eps
etiā negligente Abbate poterit monacos punire.

Quib. tamen nō obstantib. vera ē nostra ss. decisio
cuius ratio ē ne fauor priuilegiorū et exemptionū quæ in fauorē
religionū concessæ st. ob bonum finem prebeant ocasionem delin-
quendi et nutriant delicta contra mentē concedentis contra
tx. in l. quod fauorē ff. de legib et in c. ut clericorū de uita et ones-
tate clericorum nulla enim exemptio reperit: concessa ad impe-
diendam correctio[nem] delictorū glos. magna in c. extuarū de priuilegijs
Con. Trid. ses. 6. c. 3. et ses. [...]. c. 14. ubi expresse loquit. de re-
gularib et ne illorū exemptiones perturbent iurisdictionem or-
dinariorum et ne exempti prebeant ocasionem delinquendi
statutū ē ut Abb. negligente eps corrigat et puniat ut in eo-
dem Con. Tri. ses. 25. decreto de regularib. c. 14.

Non obstant arg[ument]a S. adducta quib. unica solutio et respon-
dendū ē distinguendo q. aut loquamur in causis criminalibus
et in is quæ st. delicta quo ad omnes ut in furto omicidio et simi-
lib. in quib. procedit. in figura iudicij et seruato iuditiali or-
dine et isto casu correctio et punitio pertinet ad epm et
non ad Abb.[te]m q. solū epi et alij prelati superiores cognoscunt
de causis criminalib. nō autē inferiores d. can. monasteria et
glos. in can. i. [...] 18. q. 2. et tradunt dd. in c. de mona quis de
prebendis et in c. transmisa de electione. aut loquimur in cau-
sis in quib. nō procedit. in figura iuditij nempe in is quæ perti-
nent ad [...] seruationē regulæ monacalis in quib si
monacus delinquat punietur per suum superiorem regularem.
c. cu ad monasterium §. 1. uers. de statu monacorū in quib.
monacus potius tenet. obedire Abb.[ti] quā epo can. quæ contra
ubi notant dd. et distinctio. clementina finali §. quia uero et
ibi glos. de penis

ubi glo. a de poenis, et in iis terminis procedunt que s. ad duximus in 2. contrario et ita fuit originali distinctio v. gonis quae sequitur glo. nra. Immola n. 3. Cardinalis q. 5. et 6. Ant. de But. n. 19. et Abb. n. 3. et glos. in d. c. extra. nu. de privilegiis que distinctio vera e non solum quando super reg. regularis recepit confirmationem vel benedictionem a suo superiore. verum etiam si illam non recipiat q. utroque casu semper superior regularis in iis que pertinent ad observationem regule puniet monacos privative ad episcopum.

Supra d. vera et procedunt inspecto iure com. dispositione. attento inspectis variis privilegiis concessis regularib. in dicendum erit iux. tenorem privilegiorum et licet plura privilegia quib. s. concesserit religio. illa tamen gregorius 13. reduxit ad terminos iuris com. et proinde in causis exemtorum servanda erit dispositio Con. Tri. ses. 7. c. 14. et ses. 25. de regularib. decreto c. 25. et tx. c. 1. de privilegiis in 6.

Ex quib. colligitur verum intellectum ad nostrum tx. ubi ad hoc ut eps posset punire regularem exemtum expectat negligentiam abbatis q. delictum comissum per monacum erat contra regulam monacalem q. videbat extra claustra et pendebat proprium contra regulam contrarium erit dicendum in aliis delictis que non respiciunt regulam ut in puncto omicidio et similib. q. inspecto iure com. poterit eps monacum delinquentem punire non expectata negligentia sui superioris regularis isto tamen casu erit procedendum ser. vata forma d. Con. Tri.

Limitatur p. loco nostri tx. etc. ut non procedat neglo. cum habeat in causis similib. utilorum et miserabilium personarum vel agitur actione reali contra monacum q. tunc poterit conveniri coram epo loci de primo nempe de causa civili mercedis e tx. in d. c. 14. ses. 7. Con. Tri. de secundo nempe quando agitur actione reali est tx. in c. 1. de privilegiis in 6. ubi tx. loquitur in aliis exemtis qui delinquunt extra locum exemtum quos ordinarij locorum possunt punire. quod etiam probat tx. in c. tuarum de privilegiis quod declarat Fel. in c. recepimus n. 5 de privilegiis ut tunc demum illorum iudicium de visio procedat

quoties exemptio fuerit concessa loco uel personae ita loci q.ᵈ si delinquat extra exemptu punietur per ordinariu loci secus autem erit q.ᵈᵒ exemptio fuit concessa personae q.ᵈᵒ tunc exemptus no poterit puniri per ordinariu loci neque roe delicti neq ratione rei sitę q.ᵈᵒ inutile redderet. priuilegiu poterit tamen ordinarius illu punire post monitione factam suo superiori per expectata illius negligentia iux. nouum tx. et nouissimam dispositio. Con. Tri. d. c. 14. de regularib.

Declaratur tamen dispositio tx. in d. c. 1. de priuilegijs in 6. ut procedat etia si delictu fuit comissu in loco exempto si tamen suu effectu ~~[illegible]~~ extendit ad locu no exemptu q.ᵈ tunc ordinarius poterit illu punire perinde ac si delictu fuisset comissu extra locu exemptu l. 1. alias 2. §. idem ait si doore. ff. Nequid in loco publico ubi dicit iurisconsultus quod si in loco non publico fiat aliquid cuius effectus se extendit ad locu publicu tunc dat. interdictu nequid in loco publico idem probat tx. in c. patentib. de priuilegijs in 6.

Limitat. 2. S. d. cto. ut no procedat in criminib. notorijs in quib. ordinarius punit exemptos nullo precedente monitione neq expectata negligentia sui superioris ut tenet ostiensis in summa tt. de priuilegijs in §. fin. u.ᵒ quid si exemptus per tx. in c. sollicitudinem de appellationib. et roe q.ᵈ in notorijs [illegible] negligentia ex cusatione non l.t. c. Romana in v.ᵒ notoria de censib. lib. 6. quod intelligit. ueru in notorijs ~~[illegible]~~ ^adhuc^ permanentib. c. super eode cohabitatio.ᵉ clericoru et mulieru secus aute erit in delictis adhuc transeuntib. ut in c. si eodem Contrariu tn existimat papus in d. c. recepimus de priuilegijs que refert D. sotimus n. 64. q.ᵈ notorietas nullam tribuit iurisdictione ordinarijs. Op.ᵒ tn ostiensis tunc demu uera est et procedit quotiescumq delictu notoriu comissu per exemptu habet annexa iuris excomunicatione q.ᵈ tunc eps poterit illu nuntiare excoicatu ad finem et effectum ut omnis subditi euitet. iuxta doctrinam Joanis Andreę in c. 1. de priuilegijs in 6. et notat glos. in clementina c. in uerbo

fecerint

se suiusse de sequestratione et positionis et fundi et no potest
esse q. tunc ordinarius nulla exercet iurisdictione neq
imponit aliqua poena sed soli declarat penam a
iure fuisse impositam et qui declarat nihil de nouo dat
c. pastoralis de appellationib. l. heredes §. sed si nota
ff. de testamentis neq illo casu ordinarius cognoscit
de delicto q. in notorijs no requirit ordo iudicialis ut
in c. 1. de officio delegati in 6.

Limitat. 3. nostri tx. cto in ca neq. locu habeat in
criminib. in quib. pena degradationis imponit. q. in
illis cognoscit eps. nulla expectata negligentia Abbis
et no est q. inferior ab epo no potest cognoscere de cri
minib. degradatione dignis c. degradatio de penis in 6.
Con. Trid. ses. 13. decreto de reformatione c. 4.

Pro complemento mate istius tx. uidendu e utru
eps possit pro tribunali sedere in loco exempto et re
gula e contra epm per tx. in c. cu eps de officio ordina
rij in 6. que tt. limitat b. monacu ut no procedat in
illis causis in quib. eps. de iure potest cognoscere int.
exemptos q. cu sit causa cognitione poterit b. erigere
sui tribunal pro tribunali sedere et causas decidere

2°. uidendu e utru monacus possit sinult se
obligare et resolutio e pro parte negatiua q. cu mo
nacus propriu no habeat ex quo per professione ab
dicauit a se dominiu bonoru c. nolo c. non dicatis
12. q. 1. non potest se obligare simult etia cu iuramento
imputat enim sibi qui cu illo contraxit quod si mona
cus de licentia sui Abb. extra clauxtru residat in es
colis uel alibi tunc poterit contrahere et ex contractu
simult obligatur et monasteriu tenet ad illius debita per
soluenda ut notant Dd. in c. ex parte de accusatione
q. ex quo fuit eidem concessa licentia standi extra
monasteriu censet etia concessa licentia contrahendi
et tunc pro obseruatione contractus erit conueniendus
coram epo non uero coram Abb. qui cu teneat defendere
monasteriu no potest esse iudex in causa propria et ita
is absoluit. tt. cu rob[illegible] sitatis cetera uideri poterit a Dd. qui

ista materia extractant atque hęc dicta ad laudem dei B. virginis mariæ atq. S. Pauli die 6. mensis aprilis anno dni 1667

Ad factum in c. ad Reprimend.

Sac. th. doct. et ... pedicis ordi nari

Colligo ex isto tx. Arquiepiscopu per querellam aditu non posse absoluere excomunicatu a suo suffragane o sed debet illu remittere ad excomunicatorem ut illu absoluat tx. nro c. cu in ecclesia c. ut debitus de appella. arg. tx. in c. ab excoicato ubi glos. de res exeptis et inc. prudentia in §. 6. de offitio delegati ia Abb. .. n. 3. Cardinali notabili 11. et Ant. de Buti. n. 9.

Sed contra conclusionem istam oppono qm metropolitanus ad quem ex iusta causa fuit appellatu potest absoluere subdditu sui suffraganei neq tenetur illum remitere ad excoicatore nisi ex mera gratia iuxta tx. in c. pastoralis de sententia excomunicationis q. idem dicendum e in nro casu quando per uiam recursus fuit aditus metropolitanus

2. contra eandem conclusione opono quia metropolitanus non e iudex subdditorum sui suffra

ganei nisi in causa appellationis tantu iuxta tx. in c. Romana de appellationib. neq potest dixime tropolitanus per uiam que relle sutin c. i. de offi tio legati et proinde no poterit cognoscere de causis subditorum sui suffraganei nisi ad eo fuerit appellatu et ex consequenti neq subditu sui suffraganei absolue re nisi in casu appellationis tantu.

3.o et ultimo contra eandem conem obstat tx. in c solicitudinem de appellationib. ubi Arquiepis co pus absoluit excomunicatu per episcopum.

Quib. tamen no obstantib. uera e nostri tx. decisio et co. cuius duplex e decidendi ro assignat. p.a e qua adducit noster tx. na quemadmodu arquie piscopus sententias excomunicationis per ipsum latas contra suos subditos uult ob alis inuiolabilib. obser uari ita et ipse sententias per suffraganeos latas de bet inuiolabilit. obseruare.

2.a ro decidendi e q.a metropolitanus no potest absoluere subditos sui suffraganei nisi eisdem constet de causa propter quam fuerunt excomu nicati q.a si fuit excomunicatus pro manifesta offensa non potest absolui nisi satisfaciat quod si pro dubia offensa fuit excomunicatus tunc absoluit. prestita cautione de parendo mandatis ecclesie ut igit. metropolitanus certiorit. de causa excomuni cationis debet illu remitere ad suu epm et expe ctare responsu quod si non fuerit sufficiens poterit illu absoluere ut inferius dicet.

Non obstat p.m arg.m cuius ocasione plures in tellectus assignant. ad nostru tx. et ad tx. in c. per tuas de sententia excomunicationis quidam enim existimant Arquiepiscopu de necessitate iuris de bere remitere subditu suffraganei excomunicatu ad ipsu suffraganeu excomunicante quoties cu que metropolitanus fuit aditus per uiam querele q.a tunc presumit. pro iusticia sententia excomu

nicationis secus autem erit si fuerit appellatum ad metropolitanum quia tunc poterit suum subditum suffraganeum absoluere quia tunc non militat praedicta ratio pro ualiditate sententiae cuius effectus suspenditur per appellationem; si autem metropolitanus uoluerit illum remittere ad suffraganeum poterit ex mera benignitate et gratia non autem tenetur de necessitate iuxta tex. in spe[cialem] tuas et illum absoluet seruata solemnitate tx. indi[cata] ex parte et ex c. solet de sententia excomunicationis in 6.º alij uero existimant semper esse remitten[dum] ad suffraganeum siue metropolitanus fuerit aditus per uiam appellationis siue per uiam recursus quia utroque casu militat ratio predicti tx. alij uero distinguunt nam aut est certum ualere sententiam excomunicationis et tunc semper est remitendus ad suum iudicem ut illum absoluat aut est certum sententiam non ualere uel esse iniustam et tunc nunquam est remitendus siue fuerit aditus per uiam appellationis siue per uiam querellae et ideo pro resolutione istius dubij et ad tollendas huius modi dificultates emanauit decisio tx. in c. uenerabilibus de sententia excomunicationis in 6.º cuius decisio seruanda est a iudicibus metropolitanis.

Non obstat 2 arg. uerum est enim metropolitanum non esse iudicem in causis subditorum suorum suffraganeorum nisi in casu appellationis quando scilicet subditus suffraganei conqueritur de iniusta excomunicatione etiam ad effectum ut pars ad cuius instantiam lata fuit excomunicatio satisfaciat de interesse et expensis secus autem erit quoties excomunicatus conqueritur ad finem et effectum ut episcopus qui illum iniuste excomunicauit puniatur uel satisfaciat de interesse eidem quia tunc poterit metropolitanus de causa cognoscere cum sit iudex suorum suffraganeorum c. pastoralis infra isto tt.º d. c. uenerabilibus quod quidem procedit

non solum quando

no solu quando excomunicatio fuit data ad partis instantiam uerum etiã quando ex mero iudicis ofitio dum tamen excomunicatus conqueratur de iniusta excomunicatione contra ejm excomunicantem iuxta tx. in c. sacro de sententia excomunicationis

Non obstat 3. et ultimu arg. q.a tx. in d. c. solicitudinem procedit quoties cumq iudici constat excomunicationis sententia esse iniusta at uero noster tx. loquit. quoties cumq dubiu est ita Abb. ib. n. 3. et Immola n. 13.

Ampliat. et declarat. p.o loco nri tx. c.to nã licet metropolitanus nullã habet iurisditione in subditos suorũ suffraganeorũ nisi in causis appellationũ si tamen metropolitanus fuerit aditus per uiã querelle et ipse remitat excomunicatũ ad suffraganeũ ut illum absoluat et suffraganeus requisitus per ipsũ absolutionis malitiose denegauerit poterit tunc metropolitanus illũ absoluere iuxta formam nostri tx. et in c. per tuas de sententia excomunicationis in 6. constauit autẽ absolutione maliciose denegari et ipso quod infra tempus eidem prefixũ illã non concesit uel non rescripsit metropolitano et si rescripsit non allegauit causã rationabilem ut notat Cardinalis ib. in 1. q.e

Declarat. 2.o loco nostri tx. c.to. ut no solu metropolitanus posit subditũ sui suffraganei modo quo supra diximus absoluere uerũ etiã concesa absolutione poterit cognoscere de causa excomunicationis an iusta uel iniusta fuerit nã ex quo deuoluit. potestas absoluendi deuoluit. etiã potestas cognoscendi de omnib. necesarijs anexis et conexis ad dictã causã iuxta. tx. in c. ex literis ubi notant DD. de offitio delegati ita Immola ib. n. 13. et Ant. de But. n. 15. idem dicendũ in iudice delegato cui comitit. ut absoluat excomunicatos

cũ clausula

cũ clausula ut audiat diffiniat et cognoscat iuxta
tex. in c. cũ contingat de offitio delegati si tamẽ causa
simpliciter fuerit comissa sine d. clausula
et iuste vel iniuste fuerit excomuni
catus iuxta textum in capite
ab excomunicato ubi
notant doctores
de rescripti
et hec ad
laudẽ
dei
etc.

Suma breuis conclusionum

omnium quæ continent. in materia antesedendi cuius tittulus est de offitio et potestate Iudicis ordinarij

1ª conclusio ē Episcopi in suis diocesib. hnt libera facultatem inquirēdi etiam contra laycos et eos puniendi committētes adulteria et alia coelera.

2ª conclusio ē Iudex non potest procedere specialit. ex offitio per uiā inquisitionis nisi pręcedat infamia.

3ª conclusio ē delinquens in aliquo loco sortit. forū iudicis illius loci et quamuis nō sit suus subditus ratione tamen delicti effiit. suus subditus et iudex illius territorij potest delinquentem punire q. sortit. forū rōe delicti.

4ª conclusio ē Iudicem ecclesiasticū posse pro executione suę sententię latę contra clericū uel aliū in casib. in quib. [illegible] iurisdictionem [illegible] auxiliū brachij secularis.

5ª conclusio est sacerdos uel iudex ecclesiasticus nō potest nominatim arguere uel excomunicare super delicto quod nō potest probare licet certum sciat illud comisisse delictum. uel q. ipse uidit uel q. ipsi confessus fuit tale peccatum.

6ª conclusio est episcopi et ali superiores prę lati debent obseruare sententias pręlatorū inferiorū et non debent illas relaxare ante satisfactionem.

7.ª conclusio ē quando ex aliquavis causa disent. provincia vel ordinatio Ecclesiae debet eps onea ponere Economū qui fructus ecclesiae percipiat quos vel futuro successori reservet vel convertat in utilitate Ecclesiae

8.ª conclusio ē absolutio ab excomunicatione ex falsa causa impetrata vel non facta mētione de causa ob quā fuit excomunicatus non valet et impetrans remittendus est ad superiorem.

9.ª conclusio est Judex ordinarius potest suplere negligentiā iudicis delegati quoties propt. defidem et negligentiā iudicis delegati eius subditus qui ab ordinaria sententia appellavit perseverat in peccato.

10.ª conclusio est monacorū correctionē primo loco expectare ad Abb.m et eo negligente ad epm in cuius diocesi situ est monasterium.

11.ª arquiepiscopū per querellam additum non posse absolvere excomunicatum a suo sufraganeo sed debet illū remitere ad excomunicatorem ut illū absolvat.

atq. Ect Jam sunt conclusiones omnes contentae generales in quā ad laudem Dei et beatissimae mariae virginis

~~[illegible]~~

hijo era de una biuda
criadito en un regaso
de quien relato su vida
si el tiempo me diere espacio
nacio en una esperanza
dentro ~~[illegible]~~ en un verde capo
adonde el marte furioso
le offrecio el campo franco
dando le su poder
quanto al caso co[illegible]
imprime le en su memoria

